

مطبوعات زراعیه خاطرهلری

بژده مجموعوه ، غزنه سئکنده نشریات زراعیه هاشکی تاریخده باشموردی ؟ - ایبلک زراعت
غزنه من - صوکره نشریات زراعیه مندرجه - نشریات زراعیه مندرجه کی اطراوسلوق واصلوسلرک
هکومتک لاقیریسی - آناطولی مطبوعاتی دخی زراعی نشریات اهمیت ویرمیلیر

بک طرفندن « باغچی » انتشارایتدی که بوده آنجق
برقاج نسخهلن بر موجودیت کوستره بیلهدی . بوندن
صوکره « ۱۳۲۹ » ده « ج . فرید » بک طرفندن
« طوبراق » نشر ایلمکک باشلاندی . فقط بوده
اکثر انشالی کچی برسته قدر طونویابهلی . عین
سنه ایچنده صالح ذکی بک ازمیردن استانبوله کارک
تکرار « عثمانی زراعت و تجارت غزنه سی » نی
نشر ایتمکک باشلادی . هر حالده اوزمانلرده زراعت
غزنه لرمن ایچنده اک زیاده موجودیتی حس
ایتدیرن بوایدی ، بونده اوج سنه قدر دها
باشادی ، بوسنه لرده غیرتلی مسلکده اشاردن « سبوح
استبانیان افندی » طرفندن « فلاحت » نشر
ایدیلیوردی . بوغزنه طرز ترتیب ، شکل
مندرجات اعتباریله اینی ، قائدهلی برزراعت غزنه سی
ایدی . فقط بوده غیرمنتظم اولارق « ۱۳۲۴ »
تاریخلرینه قدر یاشایه بیلهدی .

بوتاریخلرده حتی بلسکه بوتاریخلردن دها بر
قاج سنه اول زراعی نشریات زده کی بوعدم اطراادی
تأسفله مشاهده ایتمکک برابر مملکتک بوبایدکی
احتیاجاتی دانما کوز اوکنده بولندیرهرق بژده
آیلق ، هفته لی مجموعه لردن زیاده بوی غزنه
ستونلرده زراعی نشریاتک لرومنه شده قائم اولمشدق ،
بوقساعتمک بزه بوبایدکی بضاعه سزکمز بیله
اونو تدبیرحق درجه ده شدتلی بولمسه بزی
هرجه بادآباد « اقدام » ستونلرینه آتش ایبلک
دفعه اولارق زراعت تاریخی تدقیقاتنه سوق
ایتمدی ، برطرفندن « اقدام » ده دیگر طرفندن
« وقت » ، « ایلی » کچی غزنه لرده بوبایدکی
نشریات زراعیه منزه دوام ایتمکک برابر دیگر
طرفندن بوی غزنه ستونلرده موضوع بحث ایبله
مسلکی مباحثه ده اوزمانلرده مسلکده اشاردن
رفیق تحریرمن اولان والیوم « وقت » غزنه سنک
آتقره شایری بولان « لطیف عارف » بکک برابر
تأسیس ایتمکک « باغچوان » ده نشر ایتمکک
باشلامش ایبلک . « باغچوان » مطبوعات زراعیه منزه
برسنه قدر چالیشدقدن صوکره اسم اعتباریله
زراعت ساحه سنده خصوصی برمعنائی افاده ایتمه سی
بعض مسلکده اشاردن مناسب کورولمیدیکندن
« زراعت حیاتی » نامیله برقاج سنه انتشار
ایتمش وبالآخرده امتیازی عهدم زده بولتی
اوزره زراعت جمعیت فیه سی طرفندن « یکی زراعت
غزنه سی » نامیله ایوم نشر ایلمکک بولمشدر .
بوکون نشریات زراعیه منزه دلالت ایده .
بیله جک واورویالیله فارشی « ایشته بژده زراعتله
مشغول اولیوروز » دهبیله چکمز بیکانه بر زراعت
غزنه من وارسه اوده بو « یکی زراعت غزنه سی » ده
بناه علیه کرک حکومتک وکرک علاقه داران
زراعتک بوغزنه یه معاونت ایتمه سی بروظیفه در .
مطبوعات زراعیه منک علی قدرالامکان ، خلاصه
ایتمکک چالیشدیقمن تاریخچه سی ده کوستریبورک
بژده اوتهدبیری حکومتن زراعی نشریات اهمیت
وبرمامش ، بوخصوص آنجق هوسسکار ،
غیرتلی ، مسلکک عاشقی فقط سفیلرک شماتی
اقتطافه محیطک عدم مساعده سنه بناه هنوز

بژده زراعت متعلق مجموعه وغزنه سئکنده
وقوع بولان نشریات بک او قدر اسکی دکالدر ،
بوبایدکه اجرا ایتمکک تدقیقاتدن آکلاشله یغنه
کوره بژده زراعت نشریاتی بوندن جان قرق سنه
قدر اول یعنی « ۱۲۹۷ » تاریخده باشلامشدی .
بوتاریخلرده زراعت اداره سی بیزلردن « سالم
بک » نامنده همی بر ذات مملکتک زراعت
غزنه سنه اولان احتیاجنی نظر دفعه اولارق ایبلک
« زراعت غزنه سی » نی تأسیس ایتمشدی .
بوکون کرک عمومی ، کرک خصوصی کیتبانه لر زده
موجود اسکی غزنه وجموعه قولکسیونلری ایچنده
بوتاریخلدن دها اسکی زمانلرده انتشار ایتمش بر
زراعت غزنه سنه تصادف ایده مملکک . ذاتا زراعت
عائنده یاشامش اک یاشلی متخصص لرمدن بوکون
تالی ایتمکک معلومات ده سالم بکک غزنه سنندن
اول بژده هیچ بر زراعت غزنه سنک انتشار
ایتمش اولدنی تأیید ایدیلور .

ایبلک زراعت غزنه منک مؤسس اولان سالم
بک زراعت مسلکندن یتمش بر تخصص اولما قله
برابر هیچ شبه ایبله منک حقیق بر زراعت
ایدی ، چونکه اطرافنه زمانک طاعتش زراعت
اربابی طوبیلاهرق غزنه سن زمانک علم وفنه فارشی
کلن هر تورلو مانعه لرینه رعما ایکی سنه قدر یاشاتغه
موفق اولمشدی .

بوغزنه دن صوکره « ۱۳۰۲ » تاریخلرینه
قدر نشریات زراعیه من برقاج سنه کک بر بوشاق ،
بر توقف دوره سی کچیریور ، بوتاریخده ایسه
« زراعت و صناعت ترجمه فنون اوله لر » نامیله
برجموعه انتشار ایتمکک باشلایورک قابک اوزرنده
یازیلی اولدنی وجهله بو بر « اثر عصر جلیل
هداحمدخان ثانی » ایدی . یعنی ساطان عبدالحمید
زمانک دادتا رسمی برجموعه فیه سی ایدی ،
رسملری ، طرز ترتیبی ، مندرجاتی اعتباریله صوکره دن
نشر ایلمدن بعض زراعت غزنه لرینه بیله موقوفدی . فقط
بوده برسنه قدر دوام ایتمدی . « ۱۳۰۲ » ده محمد علی
وجمال بک کچی زراعتیلرمن « واسطه ثروت » ی
تأسیس ایتمیلر ، مع الاسف بوده بک آنجی
آنجق بر سنه قدر یاشایه بیلهدی . بوندن صوکره
یعنی « ۱۳۲۹ » تاریخلرینه قدر کچن بکری سنه
قریب اوزون بر زمان طرفنده بژده زراعت
نشریاتی هیچ وقوع بولامش ، دادتا دنیله بیلیورک
بوقاصله نشریه بژده افکار زراعیه منک تعمیم
وتوسعی عقیم بر اقمشدر . تأمل اولنی که اوزمانلرده
آوروپاده بوکونکی زراعی ترقیاتک اساسلری
حاضرلایان ، هر مترق ملتک افکار عمومی سی
اوزرنده زراعی کائده لی انطباعاتی حصوله کترین
نه مبذول زراعی نشریات وقوع بولیوردی ،
کویلو ، زراع ، بوتون خلقی دادتا زراعت فکرلرله
اشباع ایدیلیوردی ، بزایسه اعتراف ایتملی بکک
دادتا اویویوردی ، چونکه بویکرمی سنه لک اوزون
بر زمان ایچنده بکی زراعت فکرلردن زراعت
کویلو من آزاد ، خفمن ، علاقه داران تلاسته
دادتاییکانه بر حالده ایدی ، چونکه بوبایدکه هیچ بر
واسطه نشریه من بوقدی .

كلن هر تولو مانعه لربه رغا ايكي سنه قدر ياشافه موفق اولشدى .

بو غزته دن سوكره « ۱۳۰۲ » تاويش لربه قدر نشریات زراعيه من بر قاج سنه لك بر بوشاق ، بر توقف دوره سي كچير بيور ، بو تاريخده ايسه « زراعت و صناعت ترجمه فتون اوپله لري » ناميله بر مجموعه انتشار اتمكه باشلايوركه قانك او زرنده يازيلي اولدني وجهله بو بر « ار عصر جليل هدا الحيد خان ثاني » ابدى . يعنى سلطان عبدالخيد زمانك عادتا رسسي بر مجموعه فييه سي ابدى ، و سملري ، طرز تربيتي ، مندرجاتي اعتباريله سوكره دن نشر ايديلن بعض زراعت غزته لربه بيله متفوقدى . فقط بوده بر سنه قدر دوام ابدى . « ۱۳۰۲ » ده محمد علي و جمال بك كچي زراعت تجربلر من « واسطه ثروت » ي تأسيس ايتديلر ، مع الاسف بوده بك آز يعنى آنجق بر سنه قدر ياشابه بيلدى . بو نون سوكره يعنى « ۱۳۲۱ » تاريخ لربه قدر كچن يكرى سنه قريب او زون بر زمان طرفنده بزده زراعت نشر ياتي هيچ وقوع بولامش ، عادتا دنيله بيليركه بو فاصله نشر به بزده افكار زراعيه نك تعميم و توسعي عقم بر اشدرد . تأمل اولنكي كه او زمانلرده آوروپاده بوكونكي زراعي ترقيا نك اساسلرني حاضرايان ، هر متقى ملتك افكار عموميه سي او زرنده زراعي ك فائده لي انطباعاتي حصوله كچين نه مبدول زراعي نشر يات وقوع بوليوردي ، كويلو ، زراعي ، بو تون خلق عادتا زراعت فكر لربه اشباع ايديليوودي ، بز ايسه اعتراف ايتلي بركه ، عادتا او بويوردي ، چونكه بو يكرى سنه لك او زون بر زمان اچنده بكي زراعت فكر لرندن زراعت ، كويلو ، آزاده ، خلق من ، علاقه داران بلاحته عادتا نيكانه بر حاله ايدى ، چونكه بو باده هيچ بر واسطه نشر به من بوقدى . .

« ۱۳۲۱ » ده ايسه « قانفاسيان افندي » خواجه سرك همتي و « كنانچي قره بت افندي » نك تشبي ايله بر « رسملی زراعت غزته سي » تأسيس اولدى . بو غزته او زمانه قدر هيچ بايليان رنكلي پلانشاري ، لوحه لري ، احتوا ايدن لو كس ، سوسلي نسخه لربه زراعت نشر ياتنده دنيله بيليركه ايلك بكيكي كوسترمشدى ، حيفا كه بو بكيك ده جوق صورته مش ، غزته ايله برابر بر سنه سوكره قول ايتشدى . بو تاريخلردن بر سنه قدر سوكره ، يعنى « ۱۳۲۳ » سنه سي نيساننده ايدى كه ازميرده حلقه لي ماؤنلرندن « صالح ذك » بك مسلكداشمن طرفندن « عثمانلي زراعت و تجارت غزته سي » تأسيس اولدى . صالح ذك بك زراعت نشر ياتنده كي طرز افاده سنه دائما ساده ليكي ، ترجيح اتمك صورتيله بويوك بر اصابت كوستر . بيوردي . چونكه خلق من ، بالخاصه چيفتجیلر من مطلق ، مصطلح يازيلردن هيچ بر شي آكلما بولر ، آجيق ، آكلابشلي يازيلر آرا بولردي . ايشنه صالح ذك بك بر ادر من بو طرزده كي غيرتيله ايلك تشبند غزته سي ايكي سنه قدر ياشافه موفق اولدى .

برده « ۱۳۲۵ » سنه سي اچنده وقوع بولان ۳۱ مارت حادثه سي كوئي عادتا بر سقط نتيجه سي وقوعه كلش بر جنين كي دوغماسيله اوله سي بر اولان ، يعنى آنجق بر نسخه اولارق نشر ايديله . بيان بر زراعت غزته منده « چيفتجي » ابدى . بوده حلقه لي مديرساتي طوروشوچي زاده احمد مختار بك طرفندن تأسيس ايتشدى . بو نون سوكره « ۱۳۲۵ » ده « يوسف صديق » آدل بر ذات طرفندن « اگر اميه لي زراعت غزته سي » تأسيس ايدلى فته لي بو مندرجاتي اعتباريله مسطلي ، جديد بر مجموعه زراعيه ذك لوي ، نو كا رغا ايكي سنه قدر كويلو ، « ۱۳۲۶ » ده ايسه لوح ، شوكتي

بو قساعتنك بزده بو باده كي بشاعه سولكچي بيله اونونده جق درجه ده شدتني بولنه سي بزي هرچه باد آباد « اقدام » ستونلرته آتمش و ايلك دفعه اولارق زراعت تاريخي تدقيقاتنه سوق ايتشدى ، بر طرفدن « اقدام » ده ديكر طرفدن « وقت » ، « ايلري » كي غزته لرده بو واديه كي نشر يات زراعيه منده دوام اتمكه برابر ديكر طرفدن بوي غزته ستونلرته موضوع بحث ايديله مين مسلكي مباحث ده او زمانلرده مسلكداشملر طرفدن رفیق تحرير من اولان و اليوم « وقت » غزته سنك انقره خابري بولنان « لطفي عارف » بكي برابر تأسيس ايتديك من « بانچوان » ده نشر اتمكه باشلامش ايدك . « بانچوان » مطبوعات زراعيه منده بر سنه قدر جالشد قدر سوكره اسم اعتباريله زراعت ساحه سنده خصوصي بر معاني افاده اتمه سي بعض مسلكداشملر منجه مناسب كورولديكندن « زراعت حياتي » ناميله بر قاج سنه انتشار ايتش وبالاخره ده امتياز سي عهده منده بولتق او زره زراعت جمعيت فييه سي طرفندن « بكي زراعت غزته سي » ناميله اليوم نشر ايتلنكده بولشدر . بوكون نشر يات زراعيه منده دلالت ايد . بيله جك و اوروياليره قارشى « ايشنه بزده زراعت مشغول اوليورز » دنيله جكم يكانه بر زراعت غزته من وارسه اوده بو « بكي زراعت غزته سي » دره بناء عليه كرك حكومتنك و كرك علاقه داران زراعتنك بو غزته به معاونت اتمه سي بر وظيفه دره . مطبوعات زراعيه منك على قدر الامكان ، خلاصه اتمكه جالشد بغمز تاريخچه سي ده كوستر بيوركه بزده او نه دنبري حكومتن زراعي نشر يات اهميت و بر مامش ، بو خصوص آنجق هوسسكار ، غيرتلي ، مسلك عاشق فقط سعيلر نك شمرا تي اقتضاه محيطك عدم مساعدته سنه بناء هنوز يك موفق اولامامش بر قاج متخصه قالشدر . في الواقع وقتيله ، مثلا « قويوشيان بدروس افندي » نك اورمان مدير عموميلكننده بولنديني زمانلرده « تجارت و زراعت نظارتي مجموعه سي » نشر ايدلديكي كي بر آره لي « امور نافعه و زراعت مجموعه سي » ، « اورمان و معادن مجموعه سي » و « حلقه لي زراعت مکتب عاليه مجموعه سي » كي مجموعه لر نشر ايتلنسه ده بو مجموعه لر خلق آره سنده ، كويلو ، زراعي ، چيفتجي شيميلنده حقيه موجود بيلرني حسن ايتديره مشار دره . في الحقيقه بو مجموعه لر دن « حلقه لي زراعت مکتب عاليه مجموعه سي » مکتب مساعدته غانه قمتلي ، في ، علمي يوكسك مباحث احتوا اتمك اعتباريله جدا دوام نشر ي ارزو اولنور بر مجموعه ابدى ، فقط ديكر لري هب رسسي مسائل ايله ، اعلانلر ، قانوننامه لرله لك زياده مشغول اولورلردي . بر آره لي كويلو دنيله « چيفتجیل درنكي » طرفندن بر « چيفتجیل درنكي مجموعه سي » نشر ايتلنك باشلامش ، باش محرر ليك ده محرر حقيره تدويع ايتلش ابدى . فقط او زمانل درنك هيت اداره سنك متخص اولايان ذوات طرفندن تدويري بو مجموعه فيده لايقي وجهله فائده لي بر شكله صوتا . مامش ، نهايت درنك برابر بر مجموعه ده قايتمش ايدى . خلاصه بوكون مملكتن زده نشر يات زراعيه نامه « اقدام » ستونلرته كي بزم بر صده مقالا نوزدن و « بكي زراعت غزته سي » نون نشقه هيچ بر شي كوروليور .

بزم فكر و مطالعه منده كوره آتاپولي مطبوعاتي دحي زراعي نشر ياتيه بوشالرده آرتق . يك زياده اهميت و بر مكمه باشلاملردي .

بكيكده ۲۸ مارت ۱۳۲۸ جواد رشدي

تاریخ مصاحبه‌لی

Türkiyede tütün mes'elesi

کومروک وارداتی یالکز توتوندن سنهده الی بوک آقچه به بالغ اولدی . توتون سربست اولنجه ، خلق بهاسنک فضاهلفنه باقادی . توتونک فیثاتی نسبتنده توتونه اعتبار آرتدی . توتون صانانلرده توتونه مقطوع ویرکی باغلانیدی دییه « یارم غروشندن ایکی غروشه وارنجه » توتون صانمایه باشلادیلر . دولت ارکانی بوسفر توتونک کسب ایتدیکی قیمتته کوره رسم آلمایه قرار ویردیلر . توتونک بکجه واردانندن قبه باشنه یارم غروش ، قیرجه علیدن قرق آقچه ، قاپا توتوندن یگری آقچه رسم آلمایه قرار ویریلدی . او ائشاده تجارک آئنده نه قادر توتون وارسه ، بکی قرار موجنبجه رسملرنک تحصیل امرایدیلدی . هر طرفه مباشرلر کونده ویریلدی . توتون تارلارینک هر دونندن بر التون (رسم دونوم) آئیندی . بو صورتله ظهور ایدهن فضاه رسم بتمش سکن بوک قرق دورت بیک آقچه به ، هر سنه توتون رسمیده بوز یگری طقوز بوک قرق دورت بیک آقچه به بالغ اولدی (1157) . توتون رسمی دولتک اک مهم وارد . تارتندن برنی تشکیل ایتدی . هر کس راحت راحت ، سربست سربست توتون ایجه به باشلادی .

Ahmet Refik

تور کیده توتون ایلك دفعه اولارق اوچونجی عهد زماننده کورولمه به باشلادی . پچوی دیپورک : « فی سنه تسع و الف حدودنده انکیز کفره سی کنور دیلر و بعضی امراض طب شفا اولق نامنه ساتدیلر . اهل کیفدن بعضی یاران کیفه مساعده سی واردن دیومیتلا اولدیلر . نیا ایسه ، توتون حقتنده شوممولمانی ویرییور : « حل و حرمتنده نیجه قبل وقال اولان دخان ترکستاندن ظهور سالده (1015) دیار اسلامده اشعال نأثره شعور ایدوب کیتدیجه شیوع واشتهار بولوب باعث ابتلاسی طرفای دیار اولدی . »

توتون ، تور کیده بک چاپوق انتشار ایتدی . علما و صائب اصحابی توتون ایچمه ک باشلادیلر . بر چوقلی ، آللرنده چوبوقلر ، هم توتون ایچهرلر ، هم ده بر برینک کوزنه « پوف پوف » دیوسوقا قری قوقوتورلردی . اکثر طرفا توتون حقتنده مناقشه لرده بولونورلردی . اولنرک فکر نیجه توتونک بر چوق محذورلری واردی : مثلا صاقالی و صارینی قوقوق ، اولرده یانغینلره سببیت ویرمک ، صباحرلی دماغه کونو بر قوقو چیقمنق ، توتونه مبتلا اولارقی ایشی کویجی براق کوی . بوکا مقابل ، توتونک اویقو قاقچیرمق کوی « فورسه نکه پانغنه نفی » واردی . بناء علیه ، توتونه مبتلا اولانلر چوق اولقله برابر ، علیهدارلری ده آز دکلدی .

توتونه لک زیاده خصومت تولید ایدهن نقطه ، یانغینلرک هپ توتون یوزندن چیقما سیدی . جامعلرده توتون علیهنده هر زمان وعظ ایدیلیدی . دیوان هایوندن « منعم دخان یابنده » حکملر صادر اولوردی . مهم مافیہ خلقک اوکنه کیمک ممکن اولامازدی . خلق اساساً ظلمدن یزاردی . ایکی سیفار ایچوب ده یایاجنی کیفدن محرومیتنه بردورلو تحمل ایده میوردی . عصرک طرفاسی :

ضرورسز بردخان حقتنده نیلر بونجه زحمتلر دخان آه مظلومانی منع ایلك ، هنر اولدر دیپورلردی . فقط دردیجی مراد ایله طرفدارلری بوشکلی نظر دقته آلمادیلر ، باشده قاضی زاده ائندی اولدوغی حالده ، برچوق کیشیلر « احراق کبیرک وقوی » نی توتونه حمل ایتدیلر ، مسئله نی سلطان مراده آکلاندیلر . او کوندن اعتباراً توتون یاساق ایدیلدی . فقط اهلینک توتونه انهم کی برقات داها آرتدی . سلطان مراد کیجه لری سواق سواق دولاشیر ، توتون قوقوسی دیودوغی برلری باصار ، برنی بولورسه اولک صاحبی درحال قتل ایتدیردی . حتی بعضاً اولرک داملرینه چیقار ، باجالرخی بیله قوقلاردی .

توتون یاساغی 1043 ده باشلادی . قتله جزا لاندیرلیدی حالده ، یته یاساغه اهمیت ویرمه نیلر کورولدی . اوعصرده یاشایال پچوی دیپورک : « قرق بئش تاریخنه کلنجه شیوع و شهرتی اولرته ده ایدیکه قابل تحریر و تألیف دکلدی . »

خلق « دخان کندیجان » اولدینی بیله کلری حالده ، « یساغ مؤکد » ی بیله دیکله میوردی . دردیجی مراد ، « تیسر حق اولدقچه منع خلق نفید اولدوغنه » عقل ایردیرمدی .

حتی برکون ، دردیجی مراد اوتاغنده اولورکن ، بیک آتارندن بری بوشاندی ، اوتاغک اوکنه قادر کلدی ، آتی طوتدیلر ، « صاحبی کلسون ! » دییه باغیردیلر . هیچ برکن اولمادی . مکر آنک بوکنده برچوبوق ایله برکیسه توتون وارمش . صاحبی ، باشندن قورقدوغی ایچین آقچه کوزدن چیقارمش و جاننی بوسورتله قورتارمش .

اوسنه دردیجی مراد کیزلی بر برده توتون ایچهن اون دورت کیشی باقادی . ایچلرنده بر مقابله

دخان آه مظلومانی منع ایلهك ، هنر اولدر
دیورلردی . فقط دردیجی مراد ایله طرندارلری
بوشکاتی نظر دقتنه آمادیلر ، باشده قاضی زاده
اندی اولدوغی حالده ، برچوق کیشیلر « احراق
کبیرک وقوعی » نئ توتونه حمل ایتدیلر ، مسئله بی
سپطان مراده آکلایدیلر . اوکوندن اعتباراً توتون
یاساق ایدیلدی . فقط اهلینک توتونه انهامکی برقات
داها آرتدی . سلطان مراد کیجه لری سوراقی سوراق
دولاشیر ، توتون قوقوسی دویدوغی برلری باصار ،
برشی بولورسه اؤک صاحبی درحال قتل ایتدیردی .
حتی بمضاً اولرک دامارینه چیقار ، باجانری بیله
قورلاردی .

توتون یاساقی 1043 ده باشلادی . قتله
جزالاندیرلدی حالده ، ننه یاساغه اهمیت و برمه یئر
کورولدی . او عصرده یاشایانل چوقی دیورک :
« قرق بش تاریخنه کلنجه شیوع و شهرتی اولرته ده
ایدیکه قابل تحریر و تألیف دکلدیر » .

خلق « دخان کندیجان » اولدینی بیله دکلری
حالده ، « یساغ مؤکد » ی بیله دیکه دیورلردی .
دردیجی مراد ، « تیسر حق اولدقچه منع خلق
مفید اولدوغنه » عقل ایردیره ممدی .

حق برکون ، دردیجی مراد اوتاغنده اولورکن ،
یدک آتارندن بری بوشاندی ، اوتاغک اوکنه
فادار کلدی ، آتی طوتدیلر ، « صاحب کلسون ! »
دیبه باغردیلر . هیچ برکن اولادی . مکر آتک
یوکنده برچوق ایله بر کیسه توتون وارمش .
صاحی ، باشندن قورقدوغی ایچین آتی ده کوزدن
چیقارمش وجانی بوصورتله قورنارمش .

اوسنه دردیجی مراد کیزلی بر برده توتون
ایچین اون دوت کیشی بافالادی . ایچرنده بر مقابله
خلیفه سی ، برده قاپوجی باشی واردی . اون دردیجی ده
درحال اولدورتدی .

(زها) ده ، صرف توتون ایچدکلی ایچین ایچی
بیکچیری ایله اون ایچی کیشی ، (حلب) ده بکری
کیشی ، (جه کور) ده آتی کیشی اولدورتدی .
نعمای دیورک : « بوتون ایچنلرک کیمی اردوده
الی و آغایی قیریلوب سیاست اولنور و کیمنک اوتاغ
اوکنده قیریلور و کیمنک بوی اوردیلور و کیمک
درت باره ایدرلردی » .

نهایت ، توتونک اوکنه کیجه میهچک آکلایدی .
1099 ده خزینه نك آچیقی قایانق ایچین ، توتوندن
« رسم نامه بر آقچه آلدینی مسموع » دکل ایکن ،
یکجه نك قیه سنندن اون ، قیرجه علینک قیه سنندن
سکرز آقچه کورسوک رسمی آلتیاهی قبول ایدیلدی .
آ برجه بر (دخان اماتی) ده تاسیس اولوندی .

1102 سنه سننده ، « مقاطعه رسم دخان
استانبول کزلی ملحقانندن » ایدی . صاناندن اون
ایچی ، آلدن سکرز آقچه آلدیوردی . نهایت
خلقک توتونه رغبت وانهامکی کورولدی . توتون
ایچین اللی بش بولک آقچه یه مقاطعه باغلانندی .

« کرک مالنه کسر و نقصان کلسون ایچون
تزیل مال ایله تفویض اولندی » . توتونه ده رسم
دونوم و کورسوک باغلانندی . دولت ارکانی شوکا
قناعت ایتدیلرک ، « بیهوده بر منغه اشتغال اضاعه
اوقاندر » . حال بوک « رسم دونم و کرک باغلمق
بهاسنک از دیاد بولسنه باعث » اولاجتندن ، خلق
فیآنک آرتاسیله « فارغ اولدقلری صورنده مطلوب
اولان منع ونهی سهولت ایله رتبه نفوذه واصل
و ممنوع اولوندقلری صورنده باری میری به
فی الجاه نفع حاصل اولور » دیدیلر . بولک اوزریشه
استانبول ، ادرنه و توایی کورسوکلرینه تجارک ه
سانتی ایچین کتیر دکلری توتونک یکجه سی ایله
واردار یکجه سنندن قیه باشنه اون ، قیرجه حلی
وتبا توتوندن ده دورت آقچه کورسوک آلدی .

تاریخ زراعت عثمانیه تحقیقاتی

اسکی بهار چیچکجیلر من

« لاله » یتشدر بیجیلر

(لاله دوری) مؤلفی مؤرخ محترم احمد رفیق بکه :

عدهده « اقتدیلر اولسه کرکدر . حتی ۱۱۲۵ تاریخلرینه طوغرو شیخ الاسلام اولان « صاحب الفتاوی » محمد عطاءه افندی » فی استخلاف ایدن « امام شریاری محمود افندی » « میرزا مصطفی افندی » یاخود « منقش زاده عبدالرحیم » اقتدیله دخی اولسی مستبدردر . مرحالده یولالهری الله ایدن ابراهیم یاشانک شیخ الاسلامی « بیجه الفتاوی » صاحبی « یکیشیرلی عبدالله افندی » اولسه کرکدر . چوتکه وکلا آره سنده قیش الله افندی کی ده اولیبهده « لاله » هوسکارلی « وازسهده ابراهیم یاشانک صدرتنده یولر دهسا زیاده چوغایور . حتی صدر اعظم وشیخ الاسلاملردن باشقه قیودان یاشانک آره سندهده « لاله یتشدر بیجیلر » ظهور ایدیور . هم قیودان یاشایه عطف ایدیلم « لاله لر » دیگر وزیرایه عطف ایدیلم « لاله » لردن فضا له اولرق کورولیور . قیودان یاشا لاله لری « آصف پسند » « بکر » « بیجه مرجان » « تابان » « بیمنان » « توفیق » « جهان ترا » « حاکم افزا » « حاکم بخش » « حسنا » « دادحق » « خنجر لملین » « دانیسته » « دلپذیر » « دلبریا » « درخشان » « درونق بخش » « زبده . الازهار » « صاغر شادی » « شعله » « شه پسند » « طرب ریز » « طناز » « عالی منشی » « عذار یار » « عقیق » « فائق » « فیض رسان » « فیض زردان » « گلشن بها » « مستانتا » « مشیران » « مطبوع » « منتا » « معجز » « مملتا » « موهبه » « مهتاب » « نوره فیض » « نوره رنگین » کی بک طرف اسملره سسی تام قرنی عدلاله در . فقط یوقیودان یاشانک هانکی قیودن یاشا اولیق لاله زاده مصرح دکسهده یونکده احمد ثالث زمانتک « عثمان یاشا » دن اعتباراً کلن « بالطبعی محمد یاشا » « زعفران یوللی عبدالرحمن یاشا » « ولی یاشا » « چورلیلی کتخداسی ابراهیم یاشا » « محمد یاشا » « حاجی احمد یاشا » یاخود « اورسه بوجه ابراهیم یاشا » « پهلوان زاده سلیمان یاشا » « ابازوی آشعی محمد یاشا » کی قیودان یاشانک اولیوب یولردن سکره ۱۱۳۲ ده درت آی قدر قیودان یاشانک ایدن « مصطفی یاشا » ایله اونی متعاقب یاشا « لاله » « قدر عین مقامه یولسان « عبیدی مرحالده « عبیدی یاشا » نک ابراهیم یاشا زمانتده اک زیاده قیودان یاشانک مقاسمنده یولسی بالاده تعداد ایدیلم « قیودان یاشا » لاله لر تک میدعی اولدیفته قوی بر طن حاصل ایتربردیور . بوکی مشهور و نادیبه متلا « شیخ » ک « والاشان » ی کی قیودان حسن و تناسی برنده اولان « لاله » لر ایچون اولوب مراهجه « بسرا له سیر طلعت » دینیردی . حتی اوصاف خارجیه و ظرافت شکایه اعتباریله وریقای متناسب اولسان بر « لاله » ایچون شاعرک بری

« کوسترمده که خلعت حسن و تناسیک »
« نساج کارگاه سخن نیلسون سکا »
دیشدی . چوتکه لاله تک نسخه حسنی ایچون
ایجه به تدقیق و مسالعه اولدیوردی . یونک ایچوندرک
یته عین شاعر :

تا اتمدیکه نسخه خستک مطالعه
استاد کلک نادره فن نیلسون سکا

دیور . حالبوکه مشاهیر لاله بروراندن عثمان
افندی تک « نازدار » نامنده کی دیگر برالاسته مشا.
پهنتدن طولولای آل رنکده کی « نازدار یولنده آل »
تسمیه ایتمدی لاله تک حسن و تناسیک مکملیق
ایچون دتلمشدی کی :

غنیله اولسه عجبی یامال !
توشکفته « نازدار یولنده آل »

بیوک اطه - ۹ مایس ۳۳۳
زراعت متخصصی
جوادر رشیدی

تاریخ زراعتده ، خصوصیه تاریخ زراعتزده
« بهار چیچکلی » آره سنده اک ملی ، باش چیچکمن
اولان « لاله » بی عادتاً بر « لاله عینی » دنیه چک
قدر بیوک ، خصوصی برعینله سوره ک باغچه لر تده
یتشدر منکه هوس ایدنلر آره سنده بوکون بزم
ایچون جدا تدقیقه سزا بیوک سبب الرض واردور .
شبهه سز ، « لاله دوری » نک پارلی جرافانلریله
دقرب ، شعله ایله طبیی انطباعاتی رنکا رنگ
« لاله لر » تکمیل ایدیوردی . حتی او طرفه دوردن
اول کلن شاعر لر من بیله « لاله » ایله برانکده آتشدن
شعله دن ، فاتوسدن بحث ایدیولور ، « ایران » ک
بوچیچک حقدن کی خیال رفیق بزده نفیخ ایدیولور دی .
مثلا عهد سابقان قانوی کی بیوک بر دور منک معظم
شاعری « باقی » ، بوچیچک ایچون :

« آل نالوسله کلدی کیچه دن گزاره »
یاخود
« گلستان ملکنه آتش قودی بربر « لاله »
دیه رک « لاله » نک ایرانیلر کی شمشکدن ،
آتشدن یارادلیفته تلمیح ایدیور ، بلکه ده لاله
دورندن برعصر قدر اول ، آتشلری ، فالوسلریله
لاله جرافانلرینه ترجان اولدیور دی . حتی (باقی دن)
دها اول ، سلم اول زمانتک بوکون بزمه پاک
طامنیان شعر اسندن « دهر صرغ » رساله سی [*]
صاحبی « شمس عجمی » :

« دون بصره ده « کل » خابدی طوبراقدن او یاندی
« شروانده بوکون « لاله » چیچوب اولدره یاندی
هیور ، بوده « لاله » نک اولدره آتشلره یاندیق
سویور . کورولیورک « لاله جرافانلری » بزده
کلنکی کوزل دوشونولوبده یالینس اکتله لر دن
دکدر . بلکه شعر اتمک الهاماتیدر . ذاتاً بوتون
دوایم ادب تدقیق ایدیورسه بوطن دها زیاده
قولتیلر . هر حال ایسه ، کرک قدما شاعر اتمک
الهاماتی ، کرک « لاله » لفظ تک جواهر حروف
لفظه الله ترافیق و کرک « داماد ابراهیم یاشا » نک
یدایع صنعه مجلوبیتی دور احمد ثالثده « لاله » نک
صوتک درجه تمه و تکثر تی موجب اولیور ، وزردان ،
علماسدن تک چوق کیسه لرده بوکوزل چیچکی
یتشدر منکه هوس ایدیورلردی .

داماد ابراهیم یاشانک « قهریه » جوارنده بر
لاله زارلری واردی . پوراده بالذات « لاله »
یتشدر لر دی . یاشا ، متعدد « لاله نوعلری »
اله ایتمک موفق اولمشلردی . کندیسنک بک
سودیک یشیل زمردن کتشدن بر لاله سی واردی . بوکا
« زرد فام » تسمیه ایتمدی . بو ، بالذات
« تخم نادیده صدر عالی » دندی . دیگر قهرسی
رنکی بر لاله سنده « کاپهره » دیشدی . بوده
« نیرکوک صاحب دولت » ده توصیف اولتمشدی .
بو یسمل ، قهرسی ، بلکه ده « نعل » اولان
لاله لرندن بیه « بکرکی زیاده صغوت اوزره
یلاق ، دورنکی بیاض صیح ایله آمیزش ایتمکده
حالت افزا » اولان « آصف پرور » ی ایله کذا
« اترد کلن صاحب دولت » یولتان « صدر پرور »
لاله لر ی واردی . یولدره یته کندی « دلشین » ی
کی یا « تخم باوه صاحب دولت » و یاخود
« کافچه » سی کی « زبور کلن صاحب دولت » دی .
(لاله زار) صاحبی محمد رمزی افندی (اشارت) ،
« ایجه مور » ، « بهیت افکن » ، « ذیسان » ،
« زب آور » ، « فیض حق » ، « فیض حق مشابیه » ،
« فیض نو » ، « مستن نشین » ، « معلی نام لر تده کی
اون عهد لاله ی « حضرت شیخ الاسلام » عطف
ایدیور . فقط بو هانکی شیخ الاسلامدر ؟ اسمی
ذکر ایچور . مرحالده بو ، دور احمد ثالث
شیخ الاسلاملردن « بک چشم حسین افندی » دن
اعتباراً کلن « امام سلطانی محمد افندی » یاخود
« یشایچی زاده علی افندی » و یاخود « محمد صادق »
اقتدیله متعاقب شیخ الاسلام اولان « ایه زاده

[*] قوشلر حقدن یازلمش منظوم غیر مطبوع
بر رساله در .

۱۲۵۴ تاریخچه عائد مهم بر

زراعت لایحه‌سی

- ۲ -

۱۲۵۴ تاریخچه باطنقلمسره ده بحث امپریور... زمانه کوره بحث ایشیکی دیگر اجنبی احوال زراعتیسی - بوکوره دخی حکومتزه وظائف زراعتیسی اراء ابدجک بوکی بوجمله مختصر

آدملری کوندرمکدن اینه هرکس کندی مملکتده درونی احوال ایلک شستی ترجیح ایلوب فلنک مملکتک خار و خاشاک ایله عملو اراضیسده آکیچی ورنجهر کیسه لریک اسکندن نه قدر فواید ملحوظ اولدینی فهم ایشدر . و ترتیب منورک برقله لایحه‌سی تحریر و فلنک ایلک اکیچی اوغلی فردریخ ابراز ایدینک دولتی طرفدن رهین قبول اولش و جنرال مویاله الله لاجل الما کوره چند مأمورلرک تعیین ایله قرائتک اقتدارنه مخصوص برجهت کین بیک سکزیوز اون سکزر سه سنده فلنک دولتک اراضی شهابه سنده ترتیب اولمش اولوب . هله اولدر جدت منورمک اولمش بیکدن زیاده حصه دارلری قید قدر اولمشدر . و «دیرنه» نام مملک مقدسکی خار و خاشاک برلنده فردریک اورو اسله برآ کیچی قولونیه‌سی ترتیب اوله‌رق اول بهار حلولنده محال منوره خایه ک خفر و اطهرینه مباشرت اولدنده تفرش ثانی و کانون اوله‌الی اکیچی غایله قدر اسکان اولمش و ذکر اولسان جنرال عماله و چیققیبلره نظارت ایلک مخصوصی درعیده ایش اولوب عن اصل اهالی و بائاندن خالی اولان اشو اراضی وسیع اکی سنه طوقده معمور و آبادان تارلارک قایتمه ایدال اولمشدر « دیور »

شو سطرلده بوگون بزجه ایش زیاده شایان دقت اولان نقطه زمانه کوره اولدقده زراعت اساساتی اوکرتیش بریزانک برآ کیچی طاقه سنک باشه کچمه‌سی و برایشده موفق اولایمک ایچون محظندن کوردیکی آرزو و معاضات اجتماعیک درجه‌سیدر . تأمل اولتلی که بوکی مقصدله حرکت ایدن برجهت تشکیل ایدن جنرال هم قرائندن بوپولک بر معاونت کورسیور ، هم دیگر طرفدن « وهله اولی ده » ۱۵۰۰ دن فضا له اعضا و حصه دار قیده ایسیور . عجا بزده دکل « ۱۲۵۴ » سنه سنده ، حتی بوکون بو خیرلی مقصدله برجهت تشکیل ایشه وهله اولی ده اون یش کئی فی بیله بر آزده کتیره بیلیری بز ؟

ایشه بزم هر تولو مساک مدنیه ده اولدینی کبی بالمخاصه زراعتده دخی بو اجتماعی قصورضه ده بزی طبیعتله مجادله دن و اوکا حقیله غایه دن منع ایسیور . حالبوکه معلومدرکه زراعتک ترقیسی طوپرغه حا کیتله ، بو ایسه مادی معنوی سسی و غیرتله قائدر ، اجتماعاً چالیشمه ده کی قصورمنک جزاسی فرداً فرداً اولانجه آجیلرله چکامکده اولدینمز حالده الان بو خصوصه ده کی قایلیندرک تقصایق دوام ایلوب کیدیور . (۱۲۵۴) تاریخنده کی پوزراعت لایحه‌سی صاحب بوکون قیرندن قائلسه بزی بلکه یشه بر طاقم قائمه سزیدی فردلره وقت کیردیکیزی کوروزده تلفات ایددی . حتی بوذات اوزمانلرده « بللقا » ده دینلجبارک بیله زراعته تنویق ایللمک لری یازیلورده :

[« آکیچی اصنافه ادخال اولان اشو دینیچی مقوله لرینک محتاج اولدیلری ذخایر باغفا مایه کندی محصورلرندن تدارک ایدره ک کمال مرتبه نظام و انتظام و نظافت و طهارت لری ثایان اولوب چیر نفری لاتی اوزره بیلایب تندرست و حاللرندن خوشنوددرلر »] دیور .

بر آزیمده اولسه بوکون اعتراف ایتلیرکه بۇ استحصال ساحه سنده بوکون آخیر ما « آویج آچقندن حالاً قاضی قورنارمادقین کبی اورتانلی ایچونده لازم کلن اجتماعی - بیره مراجعته برتبالک کوسریسیوروز . فی الحقیقه بر مملکتده سنتحصالات زرعیه ده کی وسعت و عظمت ، حضور و آسایشده کی موفقیتله قائدر . فقط آرتق بیجه آسکلایی بزکه هر ایکسکده ده حصوله متوازماً چالیشمک ایشعالج وظیفه سزدر .

بکتوز ۳۰ کانون اول ۳۲۷

زراعت تاریخچه بر شرف بخش ابدجک اولان بوقیمتلی لایحه‌نک یازلدینی زمانه عائد اجنبی دولترینک اووقده حکومتزه نمونه اوله بیلجک احوال زراعتیسی سندن بحث اجتماعی اهمیتنی برقات دها آرتدیوروز ، هان دنبله بیلیرکه لایحه آروپاده و حتی آسرقاده اسکانات زراعتیسی متعلق اوزمانده تثبیت ایدین تباریک ایش فائده لی اولانلری خلاصه ایسیور . بز لایحه‌نک بزده بوکون و بر دیکه معلوماندن زیاده اوزمانده حکومتک هانکی دولتک احوال زراعتیسی تدقیق ایله مکلف اولدینی بیلدیرمه‌سی مخصوصه کی قبته عشف همت ایسیوروز . چونکه بوکون دخی تشکیلات زراعتیسی اساسی بر پروگرامه تابع اوله‌ماسی دها ملوغوسی اجرائات زراعتیسی منزه عادتاً آمپریک ، اصولسز بر طاقم قائمه سز ایفلر ایچنده بوغولوب قان منر ، مجرای زرعیسزک سالم بر هدغه طوغری ایشال ایدیله‌مه‌سی هب زراعت ساحه سنده اجنبی حکومتلردن مودک اتخاذ ایتدیکمز خصوصاتک ساخته بر قویاجیق شکنده بولنه سندن متبندر . یعنی بز خصوصات اجتماعی منری هیچ نظر دفته آلامه‌رق اجنبی ممالکده کوردیکمز هر بولر زراعتی ترقیات اساسلری عین شکنده مملکتزه صوقق ایستیوروز ، طبعیدرکه موفق اولاموروز . حالبوکه بو تاریخی لایحه صاحبی ایشه بوخصوصی نظر دفته آلمش اوله‌جق که بحث ایتدیور اروپا مملکتلریک هب بزجه قابل تطبیق اوله‌بیلجک و « قولونیه اغریقول » اساسلری عین بیلجک خصوصاتی مودل اتخاذ ایسیور . از جمله :

« بازره قرائل اراضی امیریدن معدود اولوب اون آئی ساحه‌نک مسافه فی شامل اولان « دونابروق » نام بطاق برلری قورودوب محل منورک نصف قطعه‌سی ذکر اولان بطاق برلری قوروتقی معارضه مدخاللری و یش املک ساحلریه ویر ربع حصه‌سی اسبام اصحابنه اعطا و یاق قالان ربع حصه‌ده قولونی صورتیه بعض کسینه لره اسکان ایتدیورلوب هامبورغ شهرندن بر ساعت مسافه ایدسایت و صورت ارایاندن « دوخت » نام کیسه « فلاتق » نام محله واقع اراضیسنده محله ورنجهرندن عبارت بر قولونی ترتیب ایلوب ایشو مملکتک بیری بر باقیه و برر خانه و تارلا بخش اعطا ایشدر « دیور .

کورولورکه لایحه صاحب یسار و اراضی به مالک کیسه لریک بزده دخی کندی تعبیرله « آکیچی کیسه لری » حایه ایشی و بولنرک بر قولونی حالده اداره‌سی و بولنره باقیه و تارلا و برله‌سی توصیه ایسیور . بوندیز بوکون دخی شایان تدقیقدر . چونکه بزده تقسیمات اراضی اوله خصوصیتلر ارائمه ایسیورکه بوکی اسکانات زراعتی هر حالده حکومتنک و اراضی الواسعه اطلاعده سزا کیش اراضی صاحبترینک معازت و حایه لریله قابل تطبیق اوله‌بیلیر . برده کین مقاله منک سوکایزده عرض ایدیکمز وجهله بزده آکیچی صنفک عادتاً زراعتی ایزجیلک شکنده عسکری بر تشکیلاته دایره‌سی ده آرتیجی تدقیقدر ، مملکتزده طنمه قایرسه ایشسز ، کوجسز ، دریدر مقوله‌سی کیسه لریک اوزندن قاقمه‌سی آتیج بوکی اسکانات زراعتی تشکیلاتیله قابل اوله‌بیلجکدر . حتی وقبله فلنک و باقیقاده دخی « جنرال » لر اداره‌سنه ویرلش یعنی عسکری بر تشکیلاته اداره ایشلش آکیچی صنفلریک موجود اولدینی کذا لایحه صاحبی بزده خیر وریسیور . حتی هند جزایرندن برنده باش مهندس اولورق بولنان بر فلنک جنرالنک اوراده برپایاسدن [« زراعت و فلاحت دقایقنی اوکره لوب وطنه عودتنده وجه مذکور اوزره تحصیل ایلدیک میمولاتی کک اراضی خایه فی تطهر و تعدیل و کرک قرائتک احوالی اصلاح و تبدیله صرف ایلک اوزره جم ایشدر . حالبوکه جنرال مویاله ثروت و یسار بیله نادره افق اولان هند جزایرنده ساکن اولشکن یشه مملکتندن بیرون محالره

چواد رشدی

[*] بوندن اولک مقاله « اقدام » ک « ۸۹۰۱ » نوسرولو کین بازار یرتسی کونکی لکسنسندده منتشر بیدر .

اسکی زمانده

تورک باغچه لری

- ۳ -

« ایدر کندویه مائل خاص و عای »
« محرم اوسته » در بونک ده نامی

یبتی سوبله یور . علی چلی زمانک فن ازهار
متخصصلرینه Floriste لره « ارباب شکوفه »
تسمیه ایدیبور . حتی بعض چچیکاری تصویر
و تعداد ایدرکن « ارباب شکوفه نیک استاد سر .
فرازلرندن امام اوغلی دنیلک ایله معروف ایوبی
ولی چلی ده ظهور ایلیق شکوفه زیبار » دهرک
بزه بر متخصص دها اوکره تور .

(ولی چلی) یه « ایوبی » تسمیه ایتمه سینه
باقیلرسه هر حالده بوذاتک ایوب سلطان جواننده
بر چچیک مؤسسسه سینه مالک اولدینی آکلاشیلیور .
حتی « لعین سلطانی » دنیلن رنکجه غایت مقبول
ویندیده بر « زرین » نوعی موی الیه الله ایتیش .
شکوفه نامه صاحبی بوزرینی زمانک کبیرک صنایع
نفسیه اربابینه یاقشسه حتی برمهاتله صولی بويا ایله
رسم ایتدکن صکره آلتنه شوینی یازمشدز :

« کورنلر دینه انصافه بو صنع بزانی »
« مثالره دبدیلر اسمنی (لعین سلطانی) »

اولکی مقاله مده اسکی مشهور چچیک متخصصلر
آره سنده علی چلبینک طیفله لی بر افاده ایله :
« فن فلاحتک فرید فی نظیری اکابر واعیانک مقبول
و دلدیری رفعتلو و سعادتلو صولاق زاده اوغلی
دنیلک ایله مشهور آفاق اولان چلی » دیه ذکر
ایتدیکی ذاتک (صاری یازلی) اولدینی آکلا .
شیلیور . چونکه دیکر طرفدن اولیا چلی مشهور
سیاحتنامه سنده صاری یازی توصیف ایدرکن شو
سطرلری یازیبور :

« بر واسم دره ایچره (چلی صولاق) نام بر
صاحب طبعک بر باغچه سی وارددرک سلطان مراد
راهک منظوری اولدیده (بن خادم الحرمین اولدیغم
حاله بویه بر روضه جنانه مالک دکلم دیدکده
صاحبی (پادشاهه هبه اولسون) دیشلر پادشاه
قبول ایتیب (صولاقه) وافی احسان ایدرک باغک
معمور اولسون » بیوزمیلرور . تا بو صرتیه بر
ارم ذات العماددر » .

بر طرفدن اولیا چلبینک (چلی صولاق)
دیکر طرفدن علی چلبینک (صولاق زاده اوغلی
چلی) دیدیکی ذاتک عین ذات اولدینی یاخود
پری دیکرینک اوغلی و یاخود پدیری اولدینی
آکلاشیلیور . صکره سلطان مراد رابع کبی
استانبوله جسم باغچه لر وجوده کتیرن ، روضه
پرست بیوک بر پادشاهک ، صولاق باغچه سی
حقتده بو درجه لوده تقدیرکارانه بر اسان قوللامسینه
باقیلرسه صولاق زاده تک ، علی چلبینک تعمیری
وجهه (مشهور آفاق) بر ذات اولوب علم و صنعتی
سایه سنده (وفعلو و سعادتلو) کبی رتبه لره نائل
اولدیفه حکم ایتک ایجاب ایدیبور .

برده (حسن قودان زاهه بک) نامیه بر ذات
و ازمش . بوده بر (زرین) نوعی الله ایدرک
اسمنه « تاج جم » دیش . علی چلی بوندن ده
بخت ایدرک دبیورک :

« و برر سیریه زوقبا سن عجم
« بو تحفه دبرلر بکم « تاج جم »

بوکونکی تورک باغچه لرله اوروا باغچه لرندن
کله چک مقاله ده بخت ایده چکم .

زراعت منحصی
جواد رشدی

وقتیه ، بوندن ایکی بیجی عصر اول ، تورک
باغچه لری ایندیه چالیشان محترم اجداد مرک ،
یشدیر دکاری چچیکره قارشوی دویه چقلری ذوقک
درجه تراکتی حقتده بر فکر ایدرک ایسته یبار
تاریخ زراعت عثمانیه تک دلر با صیغه لرینی تشکیل
ایدن تاریخ حدائت مرک « چچیکار » فصلی ایجه
تدقیق ایتدیلر .

عصر حاضرده بیله تورکارده زراعت فکره
و مدنیه نامه هیچ برشی کورمک ایسته مین اورویایلر ،
ایکی بیجی عصر اول بایشن فن ازهار متخصصلر مرک
بک تریه و رقیق اولان ذوقلر سینه کسب اطلاع
ایتمه لرده ، احتمالک بوزلری او چچیکلر قدر
قیزار بردی . بو کون بین الاقرا ن و الامثال خفیف
مشیر بیلکله اتهام ایدلک قورقوسیه کورکمهز . بر
غنیجه کل طاقفه و سفره نرضه اوافق بر دمت
چچیک بیله قویغه جسارت ایدم مین بزلرک بیوک
اجدادی چچیکره نه قدر اعتبار ایدرلر ، اولری
نه قدر اعتناله یشدیر لرلر و هر بر لرینه فصل
اوزه نرک اسعلو طاقارلر ، شعرلر سوبیلرلر و اربابینه
نه درجه لوده حومت ایدرلر مش .

تورکارده بایشن فن ازهار متخصصلری ایندیه
اسمنی چکن مقاله مده حرمته یاد ایتدیکم علی چلبینک
چچیکره اولان فرط طبعینی اسکلر کی که « کئی دنیا ده
هر نه ی سوسره آخرنده آنکله حشر اولسه کر کدر »
صورتنده تفسیر ادوب معنا و بردی « المرء مع
من احب » حدیث شریفی ذکر ایتدکن صکره :
« دیوار اکلدوکی بره بقلور » [*] امدی حتی
سیحانه و تعالی حضرتلرندن رجا و تناصر بودرک
بی ده بونلری دنیا لطنی ایله سود بردیکی کی آخرنده
دخی لطفدن و کرمتدن جنت اعلاسنده بیله حشر
ایله « دهرک بتون روحیه ، روز قیامتده بیله
چچیکاره حشر اولسنی جنساب حقدن تضرع
و نیاز ایدیبور .

تاریخ زراعت عثمانیه بز تورکاره بومبختده
بر شرف علمی و فنی بخش ایدم چک دیکر مهم بر
کیفیت و ارسه اوده چچیکچیلک صنعتک بزه ایکی
بیجی ، اوچ عصر اول بر (فن) صورتنده تلقی
ایدلسیدور . چونکه علی چلی (۱۰۷۸) تاریخنده
یعنی بوندن ایکی یوز الی بش سنه اول یازدینی
اثر معتبرده « ملوک » نامنده کی بر (زرین) نوعی
ترسیم و تلویق ایتدکن صکره آلتنه :

« بو فنک بونه ایدن سلوکی »
« دیش بونک دخی نامن (ملوک) »

دیه یازمصدور . کوربیلورک بوکون عادی
باغچوانلق منزله سنده تلقی ایتدیکمز بو فن و صنعتی
وقتیه اسلان بوکونکی اورویایلر کی بر (فن)
صورتنده تلقی ایتقلر و ایله چالیشم لوردور .

اسکی مشهور متخصصلر میناسنه اسمنی چکن
مقاله مرده باناسیه ذکر ایتدیکم (قدقلیلر مثلا
چلی) مساعی متادیه سی آره سنده کندی باغچه
سندگی بر شفتالی آغاچک دینده الله ایتدیکی
بر (زرین) نوعنه « شفتالی » دیش ، ایوم
استعمال ایدلن (شفتالی صاریسی) تعبیرینک
بوندن قالمش اولسی مأمول قوبدر . حتی علی چلی
مد کور (زرین) ی رسم ایتدکن صکره :

« دیشلر نامی « شفتالی » آنک »
« صولانس طعمین کورده کده ده مالک »

دیور و اسکدار باغچه سنک استادی محرم
اوسته تک الله ایتدیکی دیکر بر نوع ایچونده :

[*] علی چلبینک کندی املاسی محافظه اولندی .

تورك باغچهلری

- ۴ -

برطرس براتوب دیکرینه واردیننده اسکری تورك باغچه لرنده مهم بزموق طوتان قیسه کسبلمش طانلان و شمشیرله شطرنج تخمسی کی شربانه آیریش تارلا کوشه لرنده لطافتیه برابر قرالیجه و قیوتوریا ، لافرانس کالرتدن دکل ، بلکه مرحوم کورک امینی حسن آغانک بالخاصه سلطان مراد دابه تقدیم ایتدیگی (بدی و برن کالی) ایله (صدربرک) ، (کل رعنا) ، (کل زریبا) ، (کل نرسین) لردن مرکب کلساترک لطیف رایجه لرله متلذذ اولدی . اکر هوس ایدوب ده یازیپ قلمسنگ تپه سنده چیقارسه مقام خلافت اسلامیه تک پینه افقاری آره سندن سهای مینافامه طوغرو یوکسلان جوامع شریفه مژک قبه و مناره لری آره سنده بیوک برادر بزرگ بر (مغز فولاد) ده بکزه ندیگی سلطانیه قیسی والهاته تاشادان مسکره نظر لرله خاک اولدی . آلتنده کی میدانی عمومیت اوژره اشکال و مساحت طریجه و تنظیمه سیله غریک Tapis vert لرله [۳] اورتولش دکل شرفک قالیچه یوقفونیه قالیاش برسالده کورملی ، حتی یوقالیجه یوقفونک خطوط طریجه و تزئینیه آره سنده (اسکنداری طوغار بابا) تک (یوقدون) لری [۴] دخی اخذ موقع ایش بوتلی .

مع التأسف بزرگ اکثریا وجوده کتیردیکن آثار عمرانده اولدیگی کی باغچه لرده کندینزه خصوص بر شکل مدنی و برمیکی بیلمیوز . حتی بعض کوه پنهان یوکی باغچه ایشلری اجمیله قانی ایتدیگ ذوق ملیزه و تاریخ فن حدائقه کاتبه بیگانه ، سوبه و معلومات اعتباریه ساتلی باغچه اولردن بردرجه یوکسک اولان اورتی کویده جاهل اجنبی فیده جیلرته تودیع ایتک کی خطا لرده یولینورلر . خانه لرنده خصوصی باغچه یاپدیرانده یوله یولینورلر . شهر مرزده یوله تورده ی فیده جیلر ، فیدان صافی صورتیه نامین معیشت ایتدیکلرین یولر باغچه لرده طرز ، سیسم ، شکل ملیت دوشونیکه صرف فیدان سورمک فکریله کتیب برغرسات یایرق باغچه لرمنی اصولیز (آمپریک) چیرکین برتکله صوقولور . حابوکه مقالات سابقه مده آیان ایتدیگم تدقیقات تاریخیه دن ده آکاشلایدی و حجه اسلاف کواهن ازار ملیه منری تعیین ایتدیکاری کی اوله اولور اواز شیرلده باغچه لرمنی دلدورما زلمش . هله یبارده لاله لریک احمیق یک یوکسک . حتی (لاله) لفظک جواهر حروف لفظه لاله یه نواتد اولدی اوکا اولان عشق و محبتک ازیلینه قائل بر شاعر مرز ، بکرمنج عصرک اساتیریکی چیکرله دکل مع التأسف دم بشره نلوش ایتدیگی بودور جدالده عمر خوتیک یوکون اظهار ایتدیگی شو هوسنه عادتاً ترجمان اولورجه سنه دیمشدرک :

« لاله یی صبدان یوقسن شمدی دکل »
« ازیلدر یهویا و بودوس شمدی دکل »
اوروپا باغچه لرته دائر ایضاحام بالضررکاه حاک مقاله یه قالدی .
زراعت متخصصی

جواد رشیدی

[۱] مورخ محترم احمد رفیق بیک (لاله دوری صفحه ۵۷) . معترضه داخنده کی اسامی (لاله) نولر بیدر .

[۲] معترضه داخنده کی اسامی برر خیالی متضمن ترکیبات شاعرانه دن عبارت ظن اولمالی . یولر و تپیه اسامی کذا معترضه داخنده بولان متخصصی طرفندن الهه ایدیش (لاله) لرده بولان اسامی لرکه بولالارک یوکون (Morphologie) اوصاف خارجه یه) لری کتب قدیمه مرزده مضبوط بولندیندن یولرک یوکونکی لاله لرله قارشیلانده . بریلدق اسامی لرکی تعیین ایتدکن سوکره تارلاره دیکمک و یوصورله باغچه لر مرزده اسکری ، تاریخی مریاتیزی وجوده کتیرمک ممکندر . حتی مقصیل نه کتیلر وصفیه دور خدا شکرک مهم بر قیسی تارلا لرمن اوژره دن کجانی بر صورتده باشالیله یایلر . [۳] Tapis vert دیه فرانسیز اصیلر باغچه لرده مستطیل شکلده کی ساده ، دوزگون چترلرله درلر . سلطان احمدده اولدیگی کی .

[۴] سلطان احمد ثالث زمانده کتن مشهور چیچک متخصص لرمن اولوب (یوقدون) نامیه مشروب بر (لاله) الهه ایتدی . مذکور لاله لک اوصاف خارجه سی می عمد رمنی افندیگ غیر مطبوع اولان (لاله زار باغ قدیم) عنوانی لرنده مندرجدر . « طوغار » لقیله مشهور (حمزه چالی) در . مسجدینک عراقی اوکنده مدغوندر . یوسبدن اول اطرافه (طوغار تپه سی) دینامشدر . « حدیقه الجوامع ایکنجی جلد . صویه ۲۳۵ »

یوکون باشیان بیوک بر مورخ کورک بوئدن هان اوچ عصر اولکی تورك باغچه لرندن بحث ایدرکن : « اوزمان باغچه لرک یسپیل چناری ، معمار و چیچکلی آغاچلری آره سنده (سرخ ناهید) ک تیزله آتسین یازراقلری ، (شاه بانو) ایله (پهلوی) تک افلاطون و سیمین رنگاری ، (طوطی یجه) تک آشاغیسی ساری اوچلری یسپیل ، (دوشیزه) تک آجیق پنه ایچی بیاض توپجانی کونفک ساجدینی آلتون بالدیزلر ، افقارده قاشانان زورین یازیتیلر قارشیدسته نیلا بر رنگ کسب ایدر ، (هرمن) ک وزیره الماسی کی بیکرله یازیلدیران آجیق ماوی یازراقلری ، (تاج قیصر) ک کوش کی روفلر صاحبان الوانیله امتزاج ایدرک یوقدون بر پوشیده رنگین کی تا اوزاقلردن معام تاشایی نظیر ایلردی » [۱] . طرزونده بیوک بر قدرت اهیه ایله ده توصیف ایتدیگی اسکری سوبلی باغچه لرمن ، لاله زار لرمن برینه ، شمدی ، ماوغریتلر ، سوسنلر ، قیرزانه ملر ، پرینورلر ، مله زایلر ، جوخه چیچکاری کی ملی اولیان چیچکلر ، (پالیه) لرکی ذوق سلیم ملیزی طیرمالیان دیکنلر فرنگ خرما لرله سوسنلرمن یازراقلرمن ، باغچه لرمن کورریلور .

زمانه زده اوروپا باغچه لرنده کوروان مختلف طرز و سلیملرک تعریفه کیریمسه دن اول ملک تیزده یاندن مسکره یاپیلیمی لموط اولان یازق باغچه لر هنده کی انکار و مطالعاتی و ملنیزک ادامه معمور تپیه کندیلرین علاقه دار عد ایدن ذواتک پیش دقلرینه بر مثال ایله عرض ایتکی مناسب کوردم :

یوکون صرف بر مثال اولک اوزده مقام معلای خلافتک بیوک ، ملی میدانلرندن برینک فرضا یازیپ قلمسنگ موضوع بولندینی بیوک قلمسنگک اکر باغچه یه تخویلی فرض ایتش اولسق ، « و عملکنت اکر خرده علائق تاریخیه سیله یاشامش بر زائرک مثلا بر ایلم بهار کوننده ، یازیپ میدانسنده کی بیوک قیو اوکنه کله لرک نظر لرله شیقیک مرحومک « انا قنصا (دائرة امور عسکریه) و بصرک کتابة مختصر فی مقدس بر حسن دخی و بیوک بر ذوق ملی ایله سیر و تاشا ایتدیکندن و قاپونک طساق عتمشی آلتندن کچدکن سوکره داخنده تضاعفی مأمول ایدمچی ذوق ملیسینی تار و مار ایله زائری بر هرج صراج حیوه دوجار ایدمکجه شبه اولیان : اوروپا کاری طرحرله (guirlandes : اکبیل زهروری) لر ، تقطر ، موزاییقلر ، سلطان احمد باغچه لرنده اولدینی کی یارسک باله و وبال اوکنده کی (Tapis vert یسپیل خالی ، چترار) لری خاطر لالان طرحرل کورنامل ، بالکسک ، زائر ، او ذوق مخصوصه کندیسی ، معذب شپیر صالح افندی مرحومک لوحات ، مذهبه سنده کی نقوش ملیه منری خاطر لانه چی اکبیل زهرویلر ، کتبات ملیه منری اوتضایه چی بر طرز زده یالیش ملی موزاییقلر ، شرق میبیا توری ورنکلی خالی لرمن اوژرله کورولن و صرف بزه مخصوص اشکال و ازاره ده شاهه (چیچک او بالامه لری ؛ Mosaiculture) لری آره سنده بوللی . بر طرفدن زائرک پیش تاشا سنده امام صالحک (الماسیاره) سی ایله (بیاض امام) ی ، عثمان افندیگ (پشاییش الهی) سی ایله (شیخ عبدالصمدک) (بالانا) سی ایله سوسنلرمن لاله زارلر یوکسکلی . دیگر جهندن شعرای و تک :

« فولادن عاشق اولدی کوش ایدوب تهریق کار »
« ده ظهوری والده ایدلبیکنی خیر و یروب بالآخره :
« زیور حسن و شرف ایستق (آصف پرور) »

ده ده وصف و توصیم ایتدیکاری صدراعظم داماد ابراهیم یاشامرحومک تعریفه جوازنده کی لاله زار لرده بالذات کندی برورده سی اولان « بکرکی زیاده صفوت اوژره لیلانی ، دورنکی بیاض صبیح ایله آمیزش ایتدکه . حالت انزا و نفاط آور » بولان « آصف پرور » قی بر جهندن (اسحق زاده) تک « بدرخنده » سی ، رئیس افندیگ « بدرمنیر » ایله برابر صو باشینک « نجه آفتاب » نی تاشا ایتلی . [۲] .

زائرمی و محرکتهده ایلوا ده کیه ایکی طرفنده کی زهر دین چترارلر آره سنده قوجه مصطفی باشا شیخی مرحوم حسن افندیگ ایوم مراد مبارکاری تمیزین ایدن قویب لاجورد رنگده کی (شیخ سنبل) سی ایله برابر مور رنگنده کی (مرادم) لرله دوناشن متند سنبل کونکاری دویه ، دویه تاشا ایتدکن مسکره دیکر بر تار لالانک یاماچنده کی زورین قدحدر آره سنده (فندقیلی ملاحی) تک (شفتالی) سی ایله ایوی ولی چلیبیک (لمان سلطان) سی کورملی .

اسکی زمانده

تورک باغچهلری

شرقده باغچه جیلمک مراقق .- بزم تاریخدهده .-
فاتحک باغچهسی .- استانبولده ۴۳ بیگ
باغ و باغچه .

بوکون برولوله حرب و ناز اولان غربی بیوک
بر معموره عدا ایدنلر واسع بر خرابه حالنده کورولن
شرقده وقتیه بر حدیقه زامدیت اولدیغی انکار
ایدنلر . اوت ! حقیقه شرق بوکون طبیعه
اولدی قدر زمانیه عمرانده بر حدیقه زار ایدی .
قدیم ایرانلرک بهشتلری ، کاسستانلری ، کازوان
بولاری جوارنده وجوده کتیر دکاری جسم باغچهلر ،
کنج کیشروک (فیرکیسا) ده یاهرق بالا خره
اسپارطلی (لیزاندره) نک کال افتخار ابله ارانه
ایلمدیکی جسم حیوانات و نباتات باغچهلری اوحدیقه
زار وسیعک بوکون تاریخا کشفه دار مثاللریدر .
ذاتا بتون اسکی ، بکی مترقی ملتدره کورولن
ایلمک مرحله عمران و ترقی باغچه وجوده کتیرمه
باشلامشدر . حتی او درجهده که عماریه میدانلرده
کندی چایرلرنک ، قرارگاهلرنک اطرافنی باغچه به
تحویل ایدن ، آباغنی باسدنی طور اقرده نصل بر
فکر تمرکز و عمران پروانه ابله چالیسوب چایریدنی
کوسترن بیوک و قهرمان قوماندانلر کورولمدر .
غرب تاریخ حدافندن صرف نظر ، بتون
مورخین عثمانيه نک مان سکوت ابله کیشدردیکی
تاریخ زراعتلرک زنگین اولدی قدر زنگین بر
فصل . همنی تشکیل ایدن کندی تاریخ حدافتمز
مدقیق ایدلسه کورولور که مان اوروپا زراعت و باغچه
تاریخنده نادر کوروله جک بر مبدولینه بز تورکاردهده
برجوق فن حدائق و ازهار متخصصلری یتشمش
فقط بو قیمتدار سیار کرک بز کرک اوروپا لره
مع الاسف پک مجهول قالمشدر . چونکه وقتیه
استانبولک بر آنه کتیردیکی دوره عمران اره منده
باغچهلر بیوک بر موقع اشغال ایدیور . فاتحکن
باشلابرق مان بتون بادشاهلر جامعلر ، سرایلر ،
قصرلر برابر عظیم باغچهلر وجوده کتیر بیوردی .
حتی مشهوردر که حضرت فاتح بر کون بکقوز
اورمانلرده صید و شکارده ایکن مقبول جمود
باشانک آنا تولیده (طوقات) قلمهسنی فتح ایتدیکی
بخیرنی آلتیه سرورندن (نیز شوراده بر حدیقه
ازم نما بنا ایدک واسمنه (طوقات باغچهسی) دیک .
صیه و شکار ایدیلن حیوانلرک محافظهسی ایچون
اطرافنه (طوقات سورنه بکوز بر جیت چیک)
[*] دهرک فتح جیلدن صکره وجوده کتیردیکی آثار
عظیمه عمرانیه برده جسم (باغچه) علاوه ایتشدی . ده
صکره لری مثلا (۱۰۴۱) تاریخلرینه طوغرو خلیجک
اطرافده (ترسانه باغچهسی) ، (قره آغاج باغچهسی) ،
(سیاوش باشا باغچهسی) ، (فته کوی باغچهسی) ، (داوه
باشا باغچهسی) ، (حرابی درهسی باغچهسی) کبی
جسم باغچهلر بولموردی . دیک طرفدن بوغاز ایچی
دخی سوسلمشدی . آنا طولی جهتمده طوقات
باغچهسندن صکره ساحلده سلطان بایزید ولنک
احیا کردهسی اولان (سلطانیه باغچهسی) بولموردی که
بالاخره بو باغچه دروننه سلطان مراد ثاک ، اوز
دمیر اوغلی عثمان باشانک شروان ، تبریز ، جهنلرندن
غنیمت اولهرق کتیردیکی بر سرباک انقاض و مالزومه
انشائییه سیاه دیوارلری سراپا تصاویر و حیوانات ابله
منقش بر قصر هایون بنا ایتدیرموردی . بته عن
ساحلده صره ابله کندا بایزید ولنک (جیوقلی
باغچهسی) ، مراد ثاکک (قدیالی باغچهسی) ،
سلطان سلم اولک (قله باغچهسی) ابله ، (استاوروز
باغچهسی) ، اسکدار باغچهسی ، جاملیجه باغچهسی ،
حیدر باشا ، فنار باغچهلری مطرح اولدی قدر
قصر دین شکلرله عرض دیدار ایدیورلردی . روم
ایلی جهتمده ایسه سلطان مراد رایهک اسیر ایتدیکی
ووان حافی (میرکون یوسف خان) ایچون انشا
ایتدیردیکی (امیرکان باغچهسی) ، (بشکطاش
باغچهسی) ، و سلطان عثمان شهید فرمانیه بتون
دوغما ، چکدیرمه لر ، معونه لر ، صندل اراغانه سیاه
دولدریلرله بر وجوده کتیریلن (دوله باغچه) ابله
(قرانچی اوغلی باغچه) لری بولموردی . اولیا
چلی سیاحتنامه مشهورنده منه کور باغچهلری تعداد
ایتمک

باشلاهرق همان بشون بادشاهلر جامعهلر ، سرابلر ،
قصرلرله برابر عظيم باغچهلر وجوده كتيريورلردى .
حتى مشهوردركه حضرت فاتح بركون بكتوز
اورمانلرنده صيد وشكارده ايكن مقتول محمود
باشانك آناطوليدنه (طوقا) قلمه سنى فتح ايتديكى
بشونى آلتجه سروندن (تيز شوراده بر حديقه
آرم نما بنا ايدك واسمه (طوقا باغچه سى) ديك .
صيد وشكار ايديلن حيوانلرلك عفاظه سى ايچون
امرافنه (طوقا سورينه بگزر برجيت چيك)
[*] دهرلك فتح جيلدين صكره وجوده كتيريديكى آثار
عظيمه عمرانه برده جسم (باغچه) علاوه ايتشدى . دها
صكره لرى مثلا (۱۰۴۱) تاريخلرینه طوغرو خلدجك
اطرافنده (ترسانه باغچه سى) ، (قره آناج باغچه سى) ،
(سپاوش باشا باغچه سى) ، (قته كوى باغچه سى) ، (داوه
باشا باغچه سى) ، (جرانى دره سى باغچه سى) كى
جسم باغچهلر بولنيوردي . ديك طرفدن بوغاز ايچى
دخى سوسلته شدى . آناطولى جهتنده طوقا
باغچه سندن صكره ساحلده سلطان بايزيد ولينك
اچارده سى اولان (سلطانيه باغچه سى) بولنيوردي كه
بالاخره بو باغچه درويته سلطان مراد ثالث ، اوز
دمير اوغلى عثمان باشانك شروان ، تبريز ، جهتلرندن
غنيمت اوله رق كتيريديكى بر سرايك اتقاض و مالزومه
انشايه سپله ديوارلرى سرايا تصاوير و حيوانات ايله
منقش بر قصر هايون بنا ايتدريمش لردى . ينه عين
ساحلده صره ايله كذا بايزيد ولينك (چوقلى
باغچه سى) ، مراد ثالث (قدابلى باغچه سى) ،
سلطان سليم اولك (قاه باغچه سى) ايله ، (استانوروز
باغچه سى) ، اسكدار باغچه سى ، جامليجه باغچه سى ،
حيدر باشا ، قنار باغچه لوى مطرح اولدي قدر
زهردين شكلر ايله عرضي ديدار ايتديورلردى . روم
ايلى جهتنده ايسه سلطان مراد زايك اسير ايتديكى
روان خانى (ميركون يوسف خان) ايچون انشا
ايتديريديكى (اميركان باغچه سى) ، (بشكطاش
باغچه سى) و سلطان عثمان شهيده فرمانيله بشون
دوتما ، چكدرمه لر ، معونه لر ، صنداق اراغانه سپله
دولدر بربله زى وجوده كتيريان (دوله باغچه) ايله
(قرانچى اوغلى باغچه) لرى بولنيوردي . اوليا
چلي سياحتنامه مشهورنده مذكور باغچه لرى تعداد
ايتدك صكره (هر برنده بوزر ايتكش بوزر باغبان
وارد . ايتلرنده خشكار آخورلرى اولوب
هر برنده بر طاوله كيلان باغليدر) ديديكى كى
باغچى ، بوستانچى و باغچوانلرلك بو كوئىكى امنيت
عمومه دائره سى قارشيسنده كى خشكار كوشكى
اوكلندن ضرور لرى تصوير صره سنده : (برسلاح
الرنده كوئا كوئا فازه لر ، حباله ، ياپلر ، بللر
باشلرنده بللر ، جاپا طرافلر ، دسترلر ، كمرلر
درلودرلر باغبان آلترى ويجه بيك قينه لى بوستان
دولدرينه مخصوص صبغى لرى تزئين ايدوب
(آهه ! دى ها بايام ، اه اه رحمت وير ،
يا مولى بركت وير ، يا مولى قوت وير) ديه
قرياد و فغانلر ايدوب هر باغبانك الرنده و باشلرنده
عجه لقا تاجلرى اوزرنده انواع شكوفه و ازهار
بولوب ايتي طرفنده طوران غاشاچيلره شكوفه بيك
ايدرك عبور ايدلر (ديور . اوليا چلي استانبول
جوانلرنده بولان باغ ، باغچه ، بوستانلرلك عددنى
(فرق اوج بيك) قدر كوستريديكى كى كذا درت
مولويت برده يكرى آلتى بيك تارلا ايله اللى بدى بيك
چفتجى تحوير اولنديغى قيد ايتديوركه بو بزم تاريخ
زرعتمن ايچون و بزم استانبول ايلر ايچون نه مهم ، نه
شرفلى بر كيقتدر . ديك كه وقتيله استانبولده هم
باغچوانلق همده چفتچالك مترقى ايمش . ذاتا بو
خصوصده بو قدر ايلرى كيدن بزم استانبول ايلرده
باغچه و چيچك فن طارى متخصصلرى ده بيشامش
اولسه ايدى اوليا چلي نك كال اقتضار ايله تعداد
ايتديكى او جسم باغچهلر نصل تزئين اولور و نه
صورتله وجوده كابردي ؟

توركارده چيچكچالك ، باغچوانلق و باغچه
تنظيمنده كى متخصصلر حقدده كله چك مقاله ده
تفصيلات و بره چك .
چو ادر رشدى
[*] اوليا چلي .

اسكى زمانده :

تورك باغچه لرى

اولكى مقاله مده توركارده فن ازهار و طرح هدايق متخصصان دن بحث ايده جكي سولشدم . تاريخ زراعت عثمانيه نك بر فضل مهرباني تشكيل يندن تاريخ حداثه نك تدقيق صره سنده تورك فن ازهار متخصصلى اينده (۱۰۷۸) تاريخلرينه لوغرى كان على چلي [۱] بيوك برسيا اوله رق كوروليور . على چلي بر متخصص اولفله برابر ميني زمانده بر ادب شاعر ايش . چونكه زمانك چيچكارني و متخصصلرني تعداد ايدركن بر لسان اوله وزنه مراجعت ايديبور و چيچكاره اولان نرط محبتك بعض تعصبين اغيار طرفندن تعيب ايديله جكندن حذر ايله بويايدكي احاديث نيويهي ذكروه عبور اوله رق : « الورده سيد ازهارالجه - يعنى كل جنت چيچكارنيك اولوسى و بكيدير » وزرين قدح حنفته « عليكم بسم الرجس فان في القلب حبة الجنون والجفام والبرص لا يظفها الا هو - يعنى وزرين قدحى قومنه ملازمت ايدرك تحقيقا قلب اينجده جنوندن و جفامدن و برصدن حبه يعنى تخم وارد . آنى كوكندن كسمز . الا وزرين قدحى قوقق كسر » ديور .

على چلي سلطان مراد رابعه حكيم باشى اولان قاسم باشانى امين عهد افنديدن ظهور ايدن صارى و نكلى كندى تعبيري وجهله (شديدالون) بر (وزرين) ك رسنى ديكرلى كهي ماهرانه بر صورتده ترسيم ايدرك وزرينه :

« كوكلر آليدير خوب رودر »

« حكيم باشى سايمايى بودر »

ديور كه موى اله عهد افنديك بالاخره سلطان مراده حكيم باشى اولسه باقيلرسه بالكن فن ازهار متخصصى دكل فقط علوم و خواص نباتيه و طبيعيه به آشنا بر حكيم زمان اولدني استدلال اولنه بيلير . على چلي (شكوفه نامه مصور) نده وزرينلره نك زياده اهميت و بره نك « حكيم باشى سايمايى » صالح افندى ، چوربايى ، عالم آرا ، نوروزيه ، موسى چلي ، مير على ، شفتالى ، ذهبي ، خاقانى ، ملوكى ، خوش اينده ، لعليين سلطانى « كهي حان يكرى به قريب وزرين انواعى تصوير و تعداد ايديبور . حكيم باشيدن صكره مذكور اسملرده كورولن صالح افندى ، خواججه سعدالدين حضرتلرينك قاضيسكرلردن كوچك اوغللرى صالح افندى ناميله مشهور برذات ايش .

زمانده اوروياده اولدني كهي بزده ده وقتيله يكي بر جنس چيچك اله ايدلرنيكي زمان صاحبه يندبرنجيسنه اضافه ايديلير مش . غلظه ده قله قيوسى خارچنده اقامت ايدن چوربايى دنى اله ايتديكي بر چغت وزرينى كندى تامنه اضافه ايش . فقط قندقليلى مثلا چلي اله ايتديكي « وزرين قدح » ك و نكنى آلتون صاريسته بكنه نك « ذهبي » ديش على چلي مذكور وزرينى شكوفه نامه سنده بوياي اوله رق فورچه سيلاه تصوير و ترسيم ايتدك صكره قدياده :

« لوتى تشبه ايدوب لون زره »

« ذهبي » نامى و برديلر بوكوزله »

ديور . على چلي نك تعداد ايتديكي متخصصلر آره سنده « طوشانلى » خطاط محمد چلي ، دده بك ، قوجه مصطفى باشا شيخى حسن افندى كهي اسملر كورولرنيكي كهي برده بالناسه : « فن فلاحتك فريد بن نظيرى اكابر واعيانك مقبول و دلپذيرى زفتاو و سعادتو صولاقي زاده اوغلى ديلمكاه معروف چلي » ديه بيوك بر اهميله بحث ايتديكي صولاقي زاده اوغلى كوروليور كه موى الهيك هر حاله على چلي نك طنطنه لى افادات سافه سنه كوزه فلاجوئندن وجه نك مظهر و تقدير و توجهي اولمش رتبه و منصب صاحبي بيوك بر ذات اولدني آكلاشيليبور . برده على چلي نك « اسكدار باغچه سنك استادى » ديه تسميه

اعتبار ايتلر مش . يعنى موسمنده تورانه باغچه لر نده وزرين ، لاله ، سنبل ، گل ازهار اساسيه دن معدود مش . حالبوكه موسمنده بوكون جموي باغچه لر مرده بوچيچكار دن هيچ كوروليور . شايدان تا مسقدر كه بوكون اوروياليلرجه انكازن ،

فرانسز ، چين ، ژاپون حتى عجم سيستمى باغچه لر معلوم اولدني حاله سلطان احمد ثالث كهي حديقه پرست بادشاهلر سن ، كوريجي محمد باشا كهي قوناقلر نده اكثريا ارباب اختصاص ايله « شكوفه مذاكره سي » يابان صدراعظم لر سن و مسلم انام اولان خاص و لاله باغچه لر مره [۲] غايت مشعشع بر دور حدائق كچيرديكزه شبيه ايديله مين بز توركارك اصول و اشكال حدائق مليه سن بيليبور . ميدانده برشي كوروليور ، كورولنلرده اوروياليلر نك بياني تقليد لر دن عبارت قابور . اكر داماد ابراهيم باشا دور نده آتى ، يدي سنه دنبري كاغذ خانه ده انشا و اطرافى باغلر و باغچه لرله تزئين ايدلش رجال دولندن بعضلرينك يوز يكرى قدر گوشكارى بالاخره استانبول قاضيسى كهي بر (خانه خراب) طرفندن سلطان محمود اول زمانده بيقدير لامش اولسه ايدى بو ياده بعض صراحتات و خطوط قولايقله اله ايديليردى . فقط يوقا زوده عرض ايتديكم وجهله بو ياده مأخذ اوله جق آثار قدسه سن موجود اولدني كهي لاله دور نده استانبولك حيات و مناظرني بتون آثار نده باشانان سلطان احمد ثالث زمانك لك نامدار رساملر دن (ژان بانيس و ان مور) ك استردام آموزه لر نده اليوم محفوظ بوئان تابلولرينه دنى مراجعت اولنه بيلير . بز باغچه لر مرده او دورك سفاهت ذوقيه سنى دكل فقط اصالت مليه سنى تشبيل ايتك ايتيرز .

مشروطيت دن صكره بر آره اتى بيوك بر عصبيله سينه ما بليكلار نده ، سوقاق باشى سر لوجه لر نده بيله آزاد يمن شكل مليق بوئدن بويه مثلا بيوك مى بر ميدانلر ك باغچه به تحويلى صره سنده ، جموي باغچه لر مرده دنى آراملى بز . زراعت متخصصى

چواد رشدي

[۲] دور سلطان احمد خاننده چيچكي باشى اولان شيخ محمد لاله زار نك (ميزان ازهار فى حق لاله) رساله به مراجعت اوله .

دیور که موی الهی عهد افندیك بالاخره سلطان مراده حکیم باشی اولسته باقیلیرسه یا لکن فن ازهار منحصی دکل فلفط علوم وخواص نباتیه و طبیعیه آشنا بر حکیم زمان اولدنی استدلال اولنه بیلیر . علی چلی (شکوفه نامه مصور) نده زرینلره پک زیاده اهمیت و بره درک « حکیم باشی سلیمانسی ، صالح افندی ، چورباشی ، عالم آرا ، نوروزیه ، موسی چلی ، میر علی ، شفتالی ، ذهبی ، خاقانی ، ملوک ، خوش آینده ، اعلین سلطانی » کی جان پکری به قریب زرین انواعی تصویر و تعداد ایدییور . حکیم باشیدن صکره مذکور اسمارده کورولن صالح افندی ، خواججه سعیدالدین خضر تلرینک قاضی سکرلریدن کوچک اوغلاری صالح افندی نامیله مشهور بر ذات اعین .

زماغزه اورویاده اولدنی کی بزده ده وقتیله پکی بر جنس چیچک الیه ایدیلدیکی زمان صاحبنه تقدیر بیسته اضافه ایدیلیرمیش . غلطله ده فله قیوسی خارجنده اقامت ایدن چورباشی دخی الیه ایتدیکی بر چغت زرینی کندنی نامه اضافه اعین . فقط قندقلیلی مثلا چلی الیه ایتدیکی « زرین قدح » لک رنگی آلتون صاریسنه بکزه تهرک « ذهبی » دیمیش علی چلی مذکور زرینی شکوفه نامه سنده یوانی اوله رق فورچه سیله تصویر ترسیم ایتدکن صکره تلبیاده :

« لوتی تشبیه ایدوب لون زره »
« ذهبی » نامی و بر دیلر بو کوزله »

دیور ، علی چلی نك تعداد ایتدیکی منحصصل آرمسنده « بلوچانلی » خطاط محمود چلی ، دده پک ، توجیه مصطفی پاشا شیخی حسن افندی کی اسمار کورولدیکی کی برده بالنا سبه : « فن فلاحتک فرید بی نظیری اکابر واعیانک مقبول ودلیذیری رفتلو وسعادتلو صولاق زاده اوغلی دینلمکله معروف چلی » دیه بیوک بر ایه تله بحث ایتدیکی صولاق زاده اوغلی کورولور که موی الیهک هر حاله علی چلی نك ملطنه لی افادات سائقه سنه کوره فلاحیوندن وجهه نك مظهر و تقدیر و توجهی اولمش رتبه و منصب صاحبی بیوک بر ذات اولدنی آکلاشیلیور . برده علی چلی نك « اسکدار باغچه سنک استادی » دیه تسمیه ایتدیکی « محرم اوسته » نك دخی زمانسک بر « Ingénieur paysagiste » منظره و باغچه مهندسی « اولدنی شفقدر . هر حاله محرم اوسته اسکدارده بیوک بر باغچه وجوده کتیرمیش اولی . عیبا بو باغچه اسکدارک نره سنده ایدی ؟ اشکال و صفتها اعتباریله نه کی خطوط اساسیه به مالکدی ؟ او زمانک ذوق ملیسی نه لری ایجاب ایدییوردی ؟ بو کورون لکن استانیون کتابخانه لر نده محفوظ بولنان یوز بیکی متناوز آثار و مجلدات اسلامی و عثمانیه وار . بو نزلک ایچریسنده اساسی بر تدقیق و تتبع الیه یویابده اولدنیجه معلومات ایدیشک ممکندر . شکوفه نامه صاحبی عثمانی چیچک کیلکندن بحث ایدرکن « باغچه وانلرک عادات قدیمه لر ندر . هر بر نوعی اوج قسم ایدرلر اوج هر تبه ایدرلر . بر قسمی شول « سرفرازلر » در کم آتله بر اسم وضع ایدوب بر بر لرینه بیره سیر و تماشای ایتدیرلر اول باقی ایکی قسمه (کزیده لر) تقبیر ایدرلر . برینه (باش کزیده) دیکرینه (آشانی کزیده) « برلر » و دیکرینه کوره بزده ده وقتیله بو کورون اورویاده اولدنی کی چیچک سر کزیری اولدنی و فرسکارک (انتخاب) اصولیله چیچکارک تصنیف ایدلدیکی آکلاشیلیور برده علی چلی نك کندنی رساله سنی درت مقاله به آیره رق برنجی بی قدیمیره ، ایکینجی بی لاله ره ، اوچینجی بی سنبلره ، دردیجی بی ده کالره حصر ایتدکن صکره دیور که : « بو درت سنک شهرسته باغچه وانلر بندنه اعتبار اولیوب قرفانلر و فولدن و خوردن ماعداسی جایر چیچکی مثابه سنده اولوب آنلرک ذکر نده فائده اولماق ایله ترک اولدی . »

دعک که اجداد من اولیه کاشی کوزل هر چیچکه

سینه ما ایدیلر و ندرده ، سوخان باشی صر و حجه ندرده بیله آزاد یغهن شکل ملتی بوندن بویله مثلا بیوک ملی بر مید آنلرک باغچه به تحویلی صره سنده ، عمومی باغچه لر مشرده دخی آراملی بز . زراعت منحصی جواد رشیدی

[۲] دور سلطان احمد خانیده چیچک کی باشی اولان شیخ محمد لاله زارینک (میزان الازهار فی حق لاله) رساله به مراجعت اولنه .

عثماني زراعت تاريخي تدقیقناندن :

عثمانیلیرده اهلئ قوشلر ، طاووقلر

طاووق قپو صرایی هایونی قوللکسیون

چاقیقن طاقتندن عداولتور بر صنف خلقی شهرتک بوش ، هجرا ویرانه لرینه طوبلانلر (خروس دوکوشلری) یابدیرلردی . بوکی خروس دوکوشلرنده سرجیلر ایکی طرف اوله رق فکرتلرینه غالب کلسی محتمل اولان خروس ایچون یاره وضع ایدرلر ، عادتاً قار اوینارلردی . فقط بوکی « خروس دوکوشلری » پهلوان مصارعهلری کی اکثریاغوغالره ، آدم دوکوشهلرینه ده منجر اولدینی کی مملکتیزده بردرجه به قدره ندن توغندن « قوماتان = دوکوشیجی » جنسارک ، یشدیر . لسنه جوغاله سنه سببیت ویرردی .

آناطولیزده ایسه کرک جنتلکرده ، کرک کویولرک اولارنده ، باشجه لرنده طاووقلرک یشدیرلرینه بوکون اولدینی کی هیچ اهمیت ویرلردی . طاووقلر ، بیلچلرمنه لرده ، کوبره لکارده کابیشی کوزل بر صورتده اولور اولماز ملوت شیلوی اکل ایدرک بیورلردی . کومسلر بتون مناسیله غیر فنی ، اصولیز ، پڑمرده ، بانکده هیچ یوقدی . طاووق ایشلریله اکثریا قادیلر مشغول اولوردی . آناطولیده برکوبلوقادین ، طاووقلرک اوتوده بریده مثلا نارلاسنک بر کوشه سنده ، آخوونک کوبره لسنکده ، یاخود بر آفاجسک ، چالیلرک دیننده یعنی طاووقلرک راست کلمه یورطلادقلری محللردن یورطهلرینی طویلار ، شیره ایتهرک بونلری پک اوجوز بر فیثاله اکثری روم اولان یورطسه طوبلا یجیلره ساتاردی . آلدینی بو برقاچ یاره بی ایسه یا صابون آلیردی ، یا جام یاره سی یایاردی . بو حال ، آناطولیزده معالاسف بو کوزده اولدینی کی قالدی . یعنی بزده طاووقچیلق قرون وسطاتی دکل بلکه قرون اولده قدم منظر نژندنه کی شکلندن بیله ده ا ابتدائی شکلی محافظه ایدی .

حابوکه صوک عصرده آوروپاده ، آسرقاده پک قیاض اولان بو فن صنعتک ایلرولمسی ایچون نه لر یابدی . بر یورطه اولانجه ایجه لکیله تدقیق ومطالعه اولندی . حتی داخلنده هنوز تشکل ایتک اوژره اولان بر رشم حیوانینک بر ثانیه طرفنده تنفس ایتدیکی هوا مقدازی بیله اولجودای . طبور اهلیه ایچون خصوصی مکتبلر ، مؤسسه لر ایتیلدی . حرب همومیدن اول فرانسه نک « مون بله » زراعت مکتب عالیسی اکلندن صکره (ورسای) ، شمدنوقرله بر ساعت مسافنده کاش « هودان » طیبور اهلیه مکتبتنده تحصیل ایدرک فرانسه نک (غامبه) کی اهلئ قوشلره عائد سائر مکاتب ومؤسسانسی زیارت وتدقیق ایتدم . بو باده کی تکملاتک حیرانی اولندم . تصور اولتی درک یالکوز (پارس) ده (۱۹۱۱) سنه سی طرفنده صاتیلان یورطه مقداری اوجوز میلیون تجماوز ایدیسوردی . انکلتزه به هر سنه ، کرک فرالسه ، کرک روسیه ، آوستریا مجارستان کی مالکدن یوز میلیون لره یورطه ادخال اولنیوردی .

بزدهده وقتیله زراعتکزک هیچ اولتزهسه بو شیعه سنه اولسون اهمیت ویرلش اولسه ییدی ذبکر محصولات غدائیجه چکدیکمز صیقیتیلر کی یورطه خصوصنده شمدی بودرجه ققره دوشیمه . چکدک مملکتکزک « کره زه » ، « حاجی قادین » ، « دکزلی » کی معتنا جنسارک خصوصیه آوروپالیرک بیله « مهور بونوز صک اکی انی ... »

طاووق صرایی هایونک بغداد کوشکی کتبخانه منده ، تاریخکزک ایکی اوچ عصر اولکی بر زمانه مائد ، بیلل ، قناریه ، کورچین ، طاووق ، خروس کی اهل قوشلرک توپلرندن ، هر قوشک شکل وصورتی ؛ حتی رنگارخی اراانه ایده بیله چک بر طرز مکلمه ، بلکه صرف بزده مخصوص ، قدم بر صنعت مهارتکارانه ایله یاپیشدیریله رق وجوده کتیرلش ، تاریخاً قیمتدار بر « طبور اهلیه قوللکسیون » موجوددر .

تاریخ زراعتیزه بخیس ایده چکی شرف اعتباریله حقیقه بزیم ایچون مستقنا بر قییتی حائر اولسی لازمکن بو اسکی قوللکسیونک عاندکی زمانه عائد اولدینی یقیناً بیله میور ایسه کده بوکی تاریخی ، اسکی آثار و مصنعاتیزله طوغورودن طوغوروی به علاقه دار بیلو عراف بروسه لی طاهر بک ومعلم کلیمسلی رفعت افندیلرک بییان ایتکلری رأی ومطالعه لره کوره قوللکسیونک هر حالده تاریخکزک ایکی ، اوچ عصر اولکی زمانه عائد اوله چق قدر اسکی بولدیکی آکلا شیلور .

بوتاریخی قوللکسیون ، وقتیله بزده طاووق ، خروس کی اهل قوشلره ، کومس حیوانانه ویرلن اهمیت کوسترمکله برابر زمانیزده آوروپاده وامر قاده بک زیاده ترقی وتکمل اتمش بولنان (اورینتوزی = فن طبور) ، « خصوصیه (آویکولور = فن دجاج = طاووقچیلق فنی) کی ذراعی علوم و فنونه - ابتدائی اولقله برابر - اساس اوله بیله چک ایکی اوچ عصر اولکی ذهنی تمایزلی اراانه ایدرک بونقله نظرندن قوللکسیونک تاریخ فن ومدنیتمز اعتباریله دخی آبروجه بر اهمیتی حائر اولدینه شبهه یوقدر .

کوروبلورک بزده اسلاف ، بوچک ، قوش ، گایک ، طاووق کی حیوانانه طن ایدلیدی قدر بیکانه قانمسلر ، حتی بولاردن تاریخ طبیی قوللکسیونلری وجوده کتیرمکی بیله دوشونملردی . دهک که بزده ، قوشلردن ، طاووقلردن ، دهه طوغوروسی حیواناندن قوللکسیون یابینی دوشونه چک قدر علماً وقتاً بوکسک ، مدنی بر ذهنیت بر قاچ عصر اول موجوددی . فقط صکره لری فن ساحه سنده کی اهللر من بوژندن آجی اوله رق اعتراف آغلی برک مملکتکزک دکل شون مجموعه حیوانانی ، یالکوز اهلئ قوشلرخی وعروق مختلفه سی اراانه ایده بیله چک ، مکتبلر مزده حتی زراعت مکتب هالیزده بیله بوکون بر قوش ، یاخود طاووق موزمه من یوقدر .

حابوکه تاریخمز ، اساسی بر صورتده تدقیق ایدیله چک اولورسه کوروبلورک بزده زراعتیه ، حتی طبیایته اساس اوله بیله چک قدر علوم طبیعه به چالیشله امش دکلدی . معلومدرکه اسکی عثماني حکمدارلری ایچنده جدأ ائک بیوک بر پادشاهمز اولان سلطان ستیان قانوی حضرتلری ، کندی انفا کرده لری اولان « سلیمانیه » جامی قرینده بر « مدرسه طبیه » ایله برابر ادویه ومعالجاتک استحضاری ایچون برده آبروجه « دارالفقایر » تأسیس ایتدیرمیلردی . بالآخره بو مدرسه دن آوروپالیره بیله کندیلرخی طاندرمش « جراح باشا » کی فن جراحیده قدرت ومهارت کوسترمش یجه اعظم فنون بتمشیدی . « بروسه لی هر شفائی » لر ، « محمد رفیع افندی » نک ته وقتیله مشهور « ابن سینا » نک « القانون » فی ترکیجه ترجمه ایدن « نوادلی طیب مصطنی » لر ، حاجی عباسلر هب بو جمله دندی . ایسته بزده بوکی ذوات ، طبیایته دولایسیله زراعتیه ده اساس اوله چق ...

گایک ، طاووق کی حیوانانہ ظن ابدی کی قدر
 بیکہ قائمہ شر ، حتی بولاردن تاریخ طبیی
 قولکسیونری وجودہ کتیرمکی بیله دوشونمشردی .
 دیک که بزده ، قوشلردن ، طاووقلردن ، دها
 طوغروسوی حیواناندن قولکسیون یابنی دوشونہ چک
 قدر تلماً وفتاً یوکسک ، مدنی برذہنیت بر قاق
 هضر اول موجوددی . فقط صکره لری فن
 ساحه سنده کی اهللرمز بوزندن آج اوله رق اعتراف
 آغلی بزک مملکتک دکل بتون مجموعه حیوانانی ، یالکز
 اهل قوشلرخ و عروق مختلفه سنی ارانه ایدہ بیله چک ،
 مکتبلرمزده حتی زراعت مکتب فالتیز ده بیله
 یوکون بر قوش ، یا خود طاووق موزہ صر یوقدر .
 حالیکه تاریخم ، اساسی بر صورتده تدقیق ایدہ .
 چک اولورسه کورولورگ بزده زراعتہ ، حتی
 طبییبتہ اساس اوله بیله چک قدر علوم طبییہ
 چالیشلماشن دکدی . معلومدرکه اسکی عثمانی
 حکمدارلری ایچنده جدا ائک بیوک بر پادشاهم
 اولان سلطان سلیمان قانونی حضر تری ، کنددی
 انفا کردہ لری اولان « سلیانیہ » جامی
 قرینده بر « مدرسه طبییہ » ایله برابر ادویہ
 و عیاشاتک استحضاری ایچون برده آبروجه
 « دارالعاقر » تأسیس ایدر مفلردی . بالآخره
 یو مدرسه دن اوروبالبره بیله کندیلری طانتد برمش
 « جراح پاشا » کی فن جراحیده قدرت و مهارت
 کوسترمش ایچ اعظام فتون بشمشدی . « بروسلی
 هر شفائی » لر ، « محمد رفیع افندی » نیک تصویقله
 مشهور « ابن سینا » نیک « الفانون » فی ترکیه
 ترجمه ایدن « توفادلی طیب مصطفی » لر ، حاجی
 عباسلر هب یو جله دندی . ایسته بزده یو کی
 ذوات ، طبییبتہ دولایسیله زراعتده اساس اوله چق
 حیوانات و نباتات کی علوم وقتونه چالیش برلر کن
 یک عتده ایدر که یو کی فی قولکسیونلری وجودہ کتیرمکی
 دوشونمشردی : فقط یوکون کرک کتبخانه مزده ،
 کرک موزہ لرمزده یو کی قولکسیونلره تصادف
 ایدہ میشزک بیکانه سببی ، بالآخره مدرسه طبییہ تک
 شهزاده باشندن ، یعنی « عجم قوللی » دینلن
 « علومه جی باشی » قوناغندن « دارالعلوم حکمیہ »
 قائمه یاد ایدیلن غلطه سراینه نقل ایدلمی و سمرایک
 ۱۲۵۴ ده بشاوغلی حریق هالنده کاملاً یاغیدر .
 ایسته بوشوم حریق ، اودارالماومده بشمش
 بر جوق اعظام طبییوتزک ، اسکی مشهور
 مملکرمزک وجودہ کتیر دکاری بوتون آثار
 و محصولات علمیه بی ، زمانته کوره یک فی اولان
 بتون او مستحضرات فکریه بی ، آلات و ادوات
 فنیی کاملاً باقیس ، کول ایشدی . اگر اوج
 ورت عصر اولکی او محصولات عرفان یا عاممش
 اوله ایدی یوکون موزہ لرمزده ، کتبخانه لرمزده
 موضوع مقال ایتدی کمز قولکسیون کی کم بیلیر
 تاریخ فنیجه قیمتدار دها ایچ قولکسیونلر بولنه چق ،
 بوئر ، بز عثمانی تورکارنک عصر لرحه سنه لر اول
 علم و فقه ، مذنبه نصل بر شوق و هوسله چالیشمش
 اولدی فیزی یار و اغیاره قارشی کوستره چکاردی .
 قائم بزده اوتہ دنبری توالی ایدر که هر دفعه سنده
 بیکارجه خانه لک محاملری خرابه زاره چورن یاغینلر
 نهم که تاریخ فنیجه قیمتدار یو کی بر جوق آثار
 مصنفاتی یاغشدی .

تاریخاً معلومدرکه اسکی ، مرقی ملزده دخی
 طیبوره ، قوشلره یک زیاده اهمیت و بریایردی .
 هله مصرلرده « قوش بيشدر ریحیلر » ، زراع صنی
 آراسنده نمازہ معتبر بر صنی تشکیل ایدیلورلردی .
 چنبا لردہ دخی اوله ایدی . اسکی روما بیله یو
 خصوصه اعتنا ایدیلوردی . حتی رومالیلرک مشهور
 زراعت عالی (وارزون) ، « دوروستیقا » ، « تره ته
 داغریکولتور » کی ائرلنده اهل قوشلرک ،
 کومس حیوانانک بيشدر برلمی قواشدندن حیث
 ایش و یو بایدہ روما کوبالورمه تصدیق لردہ
 بولمشدی .
 بزدهه یقین وقتلره قدر طاووقلره ، خبروسلره
 قارشی چاهلان اولدی یقین قدر غریب بر صراق وانیدی .
 متنا بیلک اکتریا (کفطان بکی) دنبله چک قدر

منظر نژادندی کی شکلندن بیله دها ابتدائی شکلی
 محافظه ایدی .
 حالیکه صوک عصرده آوروپاده ، آمریقادہ یک
 قیاض اولان بوئن و صنتک ایلرولہ سی ایچون نلر
 یایلدی . بریورطه اولانجه ایچہ لکیله تدقیق و مطالعه
 اولندی . حتی داخلندہ هنوز شکل ایتک اوزره
 اولان بر رشیم حیوانینک بر ثانیہ طرفندہ نفس
 ایتدیکی هوا مقداری بیله اولبولدی . طبور اهلہ
 ایچون خصوصی مکتبلر ، مؤسسہ لر اچیلدی . حرب
 عمومیدن اول فرانسه نیک « مون بیله » زراعت مکتب
 عالیسی اکلندن صکره (ورسای) ، شندورقله
 بر ساعت مسافده کاش « هودان » طیبور
 اهلہ مکتبندہ تحصیل ایدرک فرانسه نیک (نامیه)
 کی اهل قوشلره حاد سائر مکتب و مؤسسائی
 زیارت و تدقیق ایتدم . یوبادہ کی تکملاتک حیرانی
 اولشدم . تصور اولتی درک یالکز (پارس) ده
 (۱۹۱۱) سنه سی طرفندہ صانیلان یورطه
 مقداری اویوز میلیونی تجاوز ایدیلوردی .
 انکلتزیه هر سنه ، کرک فرانسه ، کرک روسیه ،
 آستر یا مجارستان کی مالکدن یوز میلیونلرجه یورطه
 ادخال اولتیوردی .

بزدهه وقتیلہ زراعتک هیچ اولترسه
 بوشمہ سنه اولسون اهمیت و برلمش اولسه ایدی
 دیگر محصولات غذائیہ چه چکدیکم صیقیتیلر کی
 یورطه خصوصندہ شمدی بودرجه فقره دوشمہ .
 چکدک . مملکتک « کره زه » ، « حاجی قادین » ،
 « دکزی » کی معتنا جنسلرینک خصوصیه
 آوروپالیلرک بیله « مه یور بوندوز » کی ای
 یومورطلایان « جنسلر میاننده تعداد ایتدیکی
 آناطولیہ نیک قیصه باجانی ، بودور ، برلی جنس
 طاووقلر نیک بیله صاف بر عرق اوله رق محافظه
 و نکتیرلرینه اعتنا ایتدک . یوبادہ نه کی تمکیلاته
 نه کی اصوللرله چالیشه جنمزی بیله مدک . دها
 طوغروسوی اهمیتیزجه (یورطه ، طاووق)
 دیوب کچدک . فقط یوکون صنعندہ اوفاجق بر
 طویلو ایکنه نیک قوصوقه بر قاریقه باجاسی قدر
 اهمیت ، زراعتده خفیف و صغیر بر بقدا دانه سنک
 سطح ارض قدر وسیع و عظیم بر قدر وقیعتی
 اولدی تامل اولنورسه یوکون دشمنلری طرفندن
 آچقله تهدید ایدیلن بر ملت ایچون بر طاووقک
 یا خود یورطه نیک نه درجه لردہ شایان نظر و دقت
 اولدی کندی کندیته آکلاشیلر .

زراعت منحصی : جواد رشدی

تورك واوروپا باغچه لری

بوگون اوروپا پارک و باغچه لرده کورولن مختلف طرز معماریه [*] منظره نیک کپردیکی صفحات تکامل و هم ملنک کندی ذوق ملیسته کوره کندی معماری منظره لرینه بخش ایندکاری حسن بدلیه تدقیق ایجاب ایسه اولان رکندر تبعزه دزسایری ، تریانونری ، سن فالوری .. ایله ، غرائسه چیزار ، حرکه بوعلتک پارک و باغچه احداث اتمک خصوصیه دها طوغروسی معماری منظره لرده اوروپا ملکتلری اینجده اگ قدهمل بر عملکندر .

زمانک ایلم اولفاه برابر اگ مشهور بر باغچه معماری اولان (لوتوتر : Lenotre) ماله زون شاتویسک باغچه لری اولان فرالیجه ، قرال ، آبولون بویوک تریانون ، کوچوک تریانون ، کبی ایش جسم باغچه بری برلشدردرک بک مشکلیستند اولان اون دردنجی لوئییک انظار ذوقورویسی اوکنده دوت کیلومتر و طول و اوج بیچ کیلومتر عرضنده قوصتوجه بر ورسای یاراشین و بوسورتله فرانسه هور حد اشنگ ایلم واک بویوک تعالی آغندی . اطراف متفرق اورمانلرله محاط اولان بو باغچه لر (فرالیجه باغچه سی) ماری آنتواننک ، (قرال باغچه سی) ده اون دردنجی لوئییک تزه کاهه خصوصی ایلی . دیگر طرفدن (آبولون باغچه سی) مرایک ندیله لرله تخصیص ایلش اولانی کبی (کوچوک تریانون) ده بعضاً ماری آنتواننک جولانکاهی اولوردی .

بوگون ، جسم آغاچلری آنتنده زمزمه دار فستق لری ایله پک تزکین بر منظره عرض ایدن بویورنده (لوتوتر) بتون بدلیه صنعتی پک احتیاطمکارانه بر صورتده تطبیقه برابر ، کندی ملکتنده ایلم پارک وجوده کتیرمک شرفنه مظهر اولشد . او زمانه قدر فرانسه ده پایلان باغچه لر اشکال هندسیه نیک الیسیطه اگ منتظم خلوصه متوازیه لرله جسم ایدیلر و سوسن ، زنبق ، گل ، طریقل ، قام باق ، مارغریت ، طاغ متکشمی ، جوخه چیچکی ، کبی چیچکلر « نواق ، سکود ، آفاسیا ، بیانی گل » کبی آغاچلرله تزین اولوردی .

« فرانسز اصول » دنیان « لوتوتر سیستمی » منتظم اشکال هندسیه مختلف حواص باغچه لرله ، مشکل آغاچلر بوسوق ، کورکن ، آفاسیا ، مازی کبی یارنرله ، جاغیانی بویوک حوضله ، صاماشین و طریقیان پایش هر دم بیلی طرحرکی تطبیقات اساسیه مالکندی . ماله زون شاتویسک فرالیجه ژورده نیک اگ زیاده سویدی ماله زون فرقیلری باغچه تک هان هر طرفی تزین ایدر و مذکور فرقیلرله اژهان نلده دهن عد اولوردی .

دها سوکره لری یعنی اون بشیجی لوقی زماننده ماریسل و پوتیرکی ذوات لوئوتورک آثارینه افتقا ایلمکه برابر فرانسز اصوله موازیق نباتندن صافی کوزلی ، شمیر ، طفلان ، منکسه ، پریموره وسائر .. نباتاتی علاوه اتمک صورتیه (صنعت نقض اژهان Mosaculture) ی وجوده کتیره رک بو طرزده طرحرله تریانون باغچه لرینه توسیع ایلوردی . بالآخره زمانک تقیل طرحرلی یالکن فرانسه به انحصار اقیه رک بلجینا وانکلره ایله آلتیاده دخی ساحة تطبیق بولدی .

اون آلتیجی لوقی چیچکلردن زیاده اورمانلرله اجمت و برمکه فرانسه ده بویوک پارک و باغچه لرده صنوبریه آغاچلردن قورولرلر تأسیس اولندی . اوچیجی ناپولیون زمانده قدر باغچه لرده قول ایدیلن بولرژ معماری قرالک ذوق سلیمی اوقشا . مدنی جهته ، زمانک مشهور باغچه مهندسی « Ingenieur Paysagiste » اولان باریله ده شان « Barillet - Deschamps » ک طاع

و اورمانلرک طبیعه حاصل ایلش بولرژ اساس اتخاذ ایدرک کوچوک مقیاسده ترسیم ایلمکی بر باغچه بلاتی ناپولیونه تقدیم ایش و چلان مظهر قبول اولنجه کوچوک تریانون باغچه سی تماماً بوزهرق یکدن مفوس خطلی بولر ، محدب و مشکل قطع ناقص اوزره پلان باند و قوریلر کوبکلر وجوده کتیره رک شکل بوسوق ، مادی آغاچلری قطع ایله طبیقی تقلیداً بر « Jardin paysagé » (منظره لی باغچه) وجوده کتیره شد . اون سکرنجی عصر اولسطلدن اعتباراً فرانسز اصولی برینه « انکایز سیستمی » نای و بریلن بو طبیقی باغچه لر رغبت بوتیغه امریقا و المانیا ودها زیاده انکلره ده بویورنده یکدن پارلر احداث اولنقه باشلادی .

[*] منظره ویه یاخود منظره ویه دیک غلطدر .

لوندرده ک مشهور « هایدبارک » ک بو طرزده تأسیسی بو اوسولک (انکایز اصولی) نامیه توسیینه وراسم مقیاسده قبول و تطبیقه سبب اولدی . انجق انکایز چناری اژهان و اشجاره ترجیح ایلمکلردن بویسته باغچه لر نده واسم بولورلر بندریم آرزوسیه ایلیا و ایرلاندان بر چوق چن تخماری جلب بویولری اصلاح ایله انکلره ده پک بویوک چنارلر تأسیس ایللارد . بو عصرک اواسنله قدر پارسک لوور ، توشیاری ، لوکسبورغ ، سن فالوگران و پونی پله کبی سربلرک پارک و باغچه لری هپ (لوتوتر) طرفندن وجوده کتیریلش ، تونفوردها تروفا دورو ، شان دومارس ، لونغ شام ، لیونک نت دور پارک پارسک نباتات باغچه سی کبی فنی بزه کاهلر هپ لوئوتورک یالازی اساسندن اقتباس اولشد .

باریله ده شان زماننده فرانسه وهم جواری اولان غرب حکوماتنده موجود باغچه لرله یانما یاخود بیزاره (منظره لی) باغچه لرله تحویل ایلمکله برابر دها اوجه تأسیس اولسان بولونی فونن بلو ، ودهسن و وورده سون ، مدهون وسائر اورمانلرک توسیعه ده هپ بوسول تعقیب ایدیلر . طبیقی تقلیداً بولر - Allés - لر آچیلش و غرسیات جدیده بولرک شکله تابع طولاشدر . صوک عصرک اولکنده ایسه فرانسز باغچه مهندسلرک اگ مشهورلردن اولان آندیه بر ، دهن ، لافورقاپ کبی ذواتک علو همتییه فرانسه پارلری « اسلوب منظره Style paysagé » طرزنده تصحیح و تعدیل ایدیلرک بونک Style classique اسلوب فلاحیه « نای ویر - لشدرک الیوم مالک متدنه تک هر طر طرفنده مظهر قبول اولان بو طرزده باغچه معماریلر کدر . فرانسه نیک فلاحیه اولان اگ مشهور پارلری مون سوری ، بوت ششمون ، موتسو پارلرله سنت اومر ، مونته قارلو ، نیس ، رهس ، لیون ، مارسلیا وسائر قضاکت بلدیله باغچه لر ایدر .

۱۸۵۵ سنه سنده بری کرک انکلره ، آلمانیا و آفریقا ده پایلان باغچه لر کرک فرانسه باغچه لری هپ فلاحیه کدر . بو میانه کوه غاردهن ، سه تون پارک ، مدهون بول ، بروکل نباتات باغچه سی وسائر کبی پارلر و بر چوق اسکوارلر بوسولک اگ روحلی مثال ایدر .

آوستریا - مجارستان باغچه لری آلمانیا پارلریک هان ، جان کوچوک برر تونه لر ایدر . اوسویجه لرلر دها زیاده قیافتی ، Redouté ، جاغیانی چنارلرله چامقاری صحنی باغچه لری سورلر و چیچکیز ساده طرحرله رفیت کورتلر . بلجینا تک فلاحیه اولان باغچه لر نده هر شیدن زیاده نباتات متنوعه و نادره موقع طوتار . روسلر آمانارک ، ایلیانلر ایسه فرانسز لرک مقادیری اولکندن بقالری بوتارده .

مقدارلردن بویکی ملکتنده آلمان و فرانسز ذوق سلیمی قبول ایدیلرک عین طرزده باغچه لر تأسیس اولشد . خلاصه اوروپا لیر فلاحیه لر نده انکایز چناری ، فرانسز اژهاری ، آمانارک اشکال اوسویجه و آفریقالیر اشجاری ، بلجیقالیر نباتات متنوعه ی کورمکی کندی ذوق سلیم لرینه دها موافق بولدلرلردن بوجه اشکال اساسیه بیجی اولنقه برابر صنعت نقض اژهان و تزین هر منک کندی حسابت ملیسه یی و ذوق سلیمی اوقشایچق برطرز دفر بیده موقع تطبیقه وضع اولنور .

بز تونکرده ده وقتیه معماری منظری برقی دکلادی . حتی شاعر مشهور ندیک اولدقجه شوخانه اولان :

کولهلم اوبتایهلم کام آلام دنیان
ماء تسلیم اجهلم چشمه نوبیدان
کوردم اب حیات آقدیک « لژدرها » دن
کیدلم سروروم ، بورو سمه آباده
غزل مشهوری صالاشل چارداقار بیه پک سفیلانه برتزه کاه اولش اولان سمد آباذک و قتیله مفرح باغچه لری اینجده چشمه نوبیدالر ، هیالک لژدرهالر موجود اولدینی ارانه اتمکله برابر بزده کوچبه برملت دکل بلکه اوروپا لیر کبی پک تزکین حدائق مدنیه اچیریننده وقت کیرمش اصل و انجحه حیل بر ملت اولدیفنیزک بوگون الله قاشل بر دایبل موزونیدر . بوندن صکره « تورک چیچکلری » ایله تاریخ زراعت لرک شمبات سائر سندن بحث ایدیکم .

زراعت متخصی : جواد رشدی

ممالك عثمانیه ده اورمانچیلیق

برآلتیجه رساله دن :

ایشلرینه اجمعت عطف ایتدیکی ایچون ، هرشی اسکی حائده قالمدر . اورمانلرک اجمعی ، آنجیق شوصوک سنه لر دن بری تقدیر ایدلکه باشلامددر . بوگون ممالک عثمانیه ده اورمانچیلیق وزراعت ایشلری ایچون یاپیلان پروگرام ، آورو یاده موجود اولان اورمانچیلیق فکر لرینک تلفیقانی ایله تنظیم ایدلشددر . ۱۹۱۳ سنه سنده اورمان وزراعت ناظری جلال بکک آسریقاً اصولی ایله تنظیم ایتدیکی پروگرام منم اوله مامددر . پروگرام موجبجه هر کیلی سنه ده لاقیل بیش آغاچ دیکمه کجه مجبور طوقولمده ایدی . فقط بو مجبوریتک تطبیق قابل اوله مامددر . ۱۹۱۵ سنه سنده اورمان وزراعت ناظرینده ایله اشتغال ایتک اوزره اورمان وزراعت ناظرینده بر قومسیون مخصوص تشکیل ایدلشددر . حکومت عثمانیه نك وزراعت ایشلرینده استشاره ایچون آوستریا دن جلب ایتدیکی مشاور موسیو (وايت) دخی بوقومیسویونه داخل بولور . مقده در . بوقومیسویون اعضاستدن بر جوقلاری ، بوتون اناطولی کی کز مشلردر . بومسوک زمانلرده حکومت آوستریا دن دها بر قاچ متخصص جلب ایتشددر . قومیسویونلرک منم سعیلری نجه سی اوله رقی هکبلکی آطه ده اولدینی کی بولور و خندق ده دخی بر وزراعت مکتبی تأسیس ایدلشددر .

آلمانیا تورکیا دن هر سنه بر جوق خام مالزمه جلب ایتکده در . بومالزمه میانه آغاچ دخی ادخال ایدیله بیلیر . تورکیا ، اودون و کراسته اخراجنه دخی مقتدردر . شمدی به قدر بومالزمه نك اخراج ایدله سی ، اورمان ایشلرینده کی عدم انتظام دن نشئت ایتشددر . حریدن اول ، ممالک عثمانیه ده اورمان ایشلری ایله اشتغال ایتک اوزره آلمان و آوستریا - مجارستان سرمایه داران دن هر کی برهیت مالیه تشکی ایتک اوزره بولونیور ایدی . بو هیتک مقصدی ، بک جوق استعجال ایتکسزین عثمانلی طوبراقلرینک احتوا ایتددرکی خزائی میدانه چیقارمق ایدی . مع مافیه حربک ظهوری اوزرینه بو پروژه لرک موقع تطبیقه وضعی تأخیر ایدلش ایدی . فقط حربک ختامی متعاف ایشلره بر اقیلده لری نقطه دن تکرار ایتدار ایدیله کسنه شبهه بو قدر . اساساً حربک نهایتنه قدر حکومت عثمانیه نك اورمانچیلیق ساحه سنده وجوده کتیره چی اصلاحات نه درجه بیوک اولورسه ، اورمان ایشلری ایله اشتغال ایدجه ک متشبهلرک رغبتی ده اولدینده تزیاید ایدله جکدر .

دیگر صنایع مثلاً ممالک عثمانیه ده اودون و کراسته صنایع ده هنوز بک زیاده حال ایتدینده بولونمده در . هر نه قدر ممالک عثمانیه ده انشایته مستهل کراسته اعمال ایدلکده ایسه ده ، بوزلرک طرز اعمالی هنوز بک ناقصدر . تورک عمله سی ، بسیط آلتلر ایله ایشلمه آلیتمه شلردر . کراسته صنایعک مهم بر قسمتی تشکیل ایدن طورنه جیلیق اوومه جیلیق ایشلرینده بیله هنوز بک بسیط آلتلرک استعمال ایدلکده اولمالری نظر دقتی جلب ایتکده در . مع مافیه ممالک عثمانیه ده شوصوک زمانلرده طو- غرامه جیلیق ایجه ترقی ایتشددر . فقط صنعت وفنک هنوز کافی درجه ده کسب اتساع ایتشمش اولماستدن طولایین ایشیای بیثیه اعمالاتی بک جوق نواقص اراهه ایتکده در .

تورک طوغرامه جیلری الیرنده کی وسایلطیک بک نقصان اولماسنه رغماً بک زیاده ماهر دولر . بوزلرک علی العاده بردستره ، باله کسر ایله متعدد خانه لرک هیئت عمومیه سنی اعمال ایتدکاری کورلشددر . طوغرامه جیلرک و او تاجیلرک تورکیا ده ترقی ایدله بیلمسی ایچون صنعتکاراننک آلات ادوات جلب ایتلری لازم کایر . طوغرامه جیلیق او و ایچیلیق تورکیا ده رواج بولان بر صنعتدر . بو صنعتک تشویقی بیوک غیرت لرضرفه مترقف دکلددر . باشلیجه عمللرده نمونه لک بر قاچ بیجی خانه و طوغرامه جی معازله لرینک کسادی مقصدک حصوله خادم اولور .

آلمان محررین اقتصادیه سنندن (ناومان) بر ملک غیرت و فعالیتی ، اورمانلرینک کثرت وانتظار مندن اکلشیاور « دیبور . اکر (ناومان) ک بوسوزی بر شمار عدایدیله جک اولورسه ، حکومت عثمانیه نك بکون بک بویوک بر غیرت و فعالیت صرف ایتکده اولدیغنه حکم ایتک لازم کایر . چونکه وزراعت نظارتیه اخیراً یاپیلان پروگرام شمدی به قدر اعمال ایدیلن اورمانچیلیقه بویوک بر انقلاب وجوده کلدیکنی کوستریبور . بو پروگرامک باشلیجه هدف ، جان برعصردن بری تخریب ایدیلن اورمانلرک اولا بوندن بویله تخریباتنه میدان برمه مک و ثانیاً بونلری بیکدن بشدیر مکدر . کوپلی اودون و کوموره اولان احتیاجی بو آغاچلر ایله تامین ایدیلور . واک قنای شودر که قطعیات ایتاسنده اکیلک و جمعی اختیار ایتمه ک ایچون کونسنک ارتفاعنده اولان داللی کسر . کوپلی نك ، آراهه سی ایچون بر اوقه احتیاجی وازسه ، در حال بر آغاچ کسر . بو آغاچ کسبله کدن صوکره معلوبه موافق چیقماز ایسه کوپلی او آغاجی برده بر اهرق یکی بر آغاچ قطع ایدر . کوپیلر ، حیوانلرینه بر قاچ بایراق ویرمک ایچون قوجه بر آغاجی بیقصدن چکنمزلر . اورمانلرده اجرا ایدیلن تخریبات نتیجه سننده ، اودون ، کومور و فشان تزیاید ایتدکن ماعدا ، کویلرک هواسی ده افساد ایدلشددر . اناطولی ده ، کونلرجه کیدلیدیکی حالده یالکز بر آغاچه بیله تصادف ایدیلن غلر وارددر . بو عمللرجه یازین کونشک حرارتندن طوبرالر اودرجه قورورکه ، بونک نتیجه سی اوله رقی ضرر و عاتق یاتیق چیقار . طوبراق نه قدر آز درینلکده سورولش ایسه ، ضرر و عاتق اوقدر سرعته یانار . بو کی احوالک وجوده کتیردیکی وضعیت ، ارتق تحمل ایدیله بیله جک درجه بی آلمش اولدیندن نهایت حکومت بونلره قارشی تدابیر شمدیه اخذ بجه مجبور قالمشدر . یاپیلان پروگرامده الله موجود اولان وسایلط ایله طوبراقدن ممکن مرتبه فضله استفاده تامین ایدلسی هدف اتخاذ ایدلشددر . ممالک عثمانیه ده هر نه قدر اورمانلر فنا حالده تخریباتنه اوغرامش ایسه لرده ، اورمان قفدانندن بخت ایدیله سر . هنوز بک قمتدار اورمانلرک مستور اولان بک جوق اراضی وارددر . ۱۹۱۰ سنه سنده حکومت عثمانیه وزراعت نظارتیه یاپیلان بر ایستانتیق حسابنده ، جمعاً ۱۰۰۶۹۷۰۰۰ هکتار وسعتنده اولان ممالک عثمانیه نك ۸۹۰۰۰۰۰ هکتاری یعنی بوزده ۸،۸۳ نسبتنده اراضیسی اورمانلرک مستور بولونمده در .

۱۹۱۳ سنه سنده یاپیلان دیگر بر ایستانتیق حسابنده اورمانلی اراضی ۸،۸۰۳،۷۶۵ هکتار بلامین ایدلش ایدی . بو عددک شمدیکی حاله دها زیاده موافق ایتسی لازم کایر . چونکه آوروپای عثمانیه ده صنایع اولان اراضیده کی اورمانلرک ، برنجی حسابدن تزییل ایدلاری لازم کایر . موجود اولان ۸،۸۰۳،۷۶۵ هکتارلیق اورمانلی اراضینک بوزده ۸۸،۰۳ ی میری ، بوزده ۱،۲۳ ی الین چیقار . طراسی قابل اولان اراضی اولوب بوزده ۱،۶۵ ی قرایه بوزده ۶،۱۳ ی اهالی به عاید بولونمده در . تباقی بوزده ۲،۹۵ ک جهت عایدی ایسه هنوز تماماً اکلشیه مامددر .

بالاده اراهه ایدلیکمز حسابات بالطبع قطعی اولوب اعتباریدر . چونکه اورمانلر و بوزلرک احتوا ایتدکاری آغاچلرک جنسلری حقننده شمدی به قدر اساسی هیچ برقیه موجود دکلددر . اساساً ممالک عثمانیه ده بر اورمان اداره سی آنجیق ۱۸۷۰ سنه سنندن بری موجود بولونمده در . بوتاریخندن اول اورمانلر ، بر کونا شرائطه تابع اولمده لرندن هر کس ، ایستدیکی اورمانده ایستدیکی یاپه بیلیر ایدی . تاریخ مذکور دن صوکره بر اورمان اداره سی موجود اولش ایسه ده ، حکومت اورمان

تذکره شکوفه جیان

بزده باغچوانفك « فن » اولدوق تالقیمی هاشکی نازفانده باشمورد ، اسکی عثمانلی
نورکاری ایمنده میچیکلیک بالفعل والعمل جالبسرت « صاحب تخم » اولدوق
کیملردر ؟ . بهرام میچیکلیک کیملر بنشمبر بیوردی ؟

بزده باغچوانفك « فن » اولدوق تالقیمی اولدوق
اسکیدر ، زراعت تاریخیمز تدریسی ایبلرکن
بواسکیلیک طقوز بوز تاریخلرندن ده اسکی زمانلر
طوغرو اوزانوب کیتدیکنی کوستره جک تاریخی
وشقه لره تصادف اولدوقده در .
مثلا « تذکره شکوفه جیان » بو وثائق ک
مهلرندن بریدر .

« ۱۱۰۰ » ناولدوقده شهر امینی جامعسک
خطیبی اولان « عبیدالله افندی بوچیچیکلی تدرکده .
سنده « کندی تمبیرلی ووجهله حقیقه » : [« شکوفه
پرورلیک جده وسی ایلوب شکوفه احواله ووقوف
نام حاصل ایتکله بو « فن » فراموش اولماق
ودعای خیر ایله یاد اولتوق مأمولی ایله عصرنده
پرورش بولان ازهار کونا کون کیمدن ظهور
ایلدی وکیمک اثر بر اثر لویه اسمارخی جمع ایلوب
برساله ترقیم بو « فنه » میلی اولان اخوانه یادگار
اولوق اوزره تعمیم] ایلدی . کورولیسورکه
عبیدالله افندی چیچیکلی برفن اولدوق تاق
ایندی کبی « ابوالسعود افندی » کبی طقوز بوز
تاریخلرینک اوخیرینه بئیشن وچیچیکلیک فنه
خدمت ایدن اعاطی ده ذکر ایدیور .

حروف هجا ترتیبیله یازیلان بو اثر اولدوق
ترتیبه مشهور چیچیکلی مرک اسمارخی ، آله ایتمک
موفق اولدوق چیچیک نوعلری تعداد ایدیور ،
مثلا « حرف الالف » ده « ابوالسعود افندی » ،
« ایلیس زاده » ، اسکدارلی جنت افندی ک برادری
« احمد صوق » ، « ابراهیم خان زاده محمد ک » ،
« ابراهیم خان زاده علی بک » ، « آئی یارمق
ابراهیم افندی » ، اوزمانلرده ایوب عمارتک
آشچیسی بولان « آشچی حسین » ، « ایوب افندی
عن کتاب یکچیران » ، « قاسم پاشالی احمد افندی » ،
« امام زاده محمد چایی » ، « ایوبی ابراهیم بک » ،
« ابراهیم بک بشکاشی » ، « آکمر جی احمد » ،
« اوزون احمد » ، « اوزون سالیان » ،
« امینعلی افندی » = یکچیری افندی » ، « احمد
چاوش » ، « ایوب زاده حسین آغا » ، « ابراهیم پاشا
زاده محمد بک » ، « آتبار جی زاده » لری ذکر
ایدیور . فقط بو اسماری ، مثلا « آتبار جی زاده »
دیدکن صوکره : « مشهور اولان « آتبار جی
سنلی » بولارک اولوق اوزره مسعودر . بر
چویدما ایسی غایت کزیده سنلدر » کبی مشروحواله
چیچیکلیک ساحه سنده ک موقعتی ایله برابر ذکر
ایدیورکه بو کون بزم ایچون مهم اولان بودر .

« حرف ایاء » فصلنده ایسه « بهرام بک » ،
« بستان زاده محمد افندی » ، « باقی زاده محمد
افندی » ، « باغچی صفر ایوبی » ، « بابو جی مصطفی
چایی » ، « برابر ابراهیم چایی » ، « بکر آغا تابع
احمد کنگدا » ، « خطاط بکر آغا » ، « بیری پاشا
زاده سید جالی محمد بک » ، « بربر عبیدی چایی » ،
کبی اسملر کورولیسور ، حتی بیری پاشا زاده ک
« صاحب تخم » اولدوقی سویله کدن صوکره :

اعلین » ، « عالم آرامشایی » ، « محمدی مشابهی » ،
« تحفه الازهار مشابهی » ، « نوروزیه مشابهی » ،
« جورباجی مشابهی » ، « سهیل جنت » ، « دلفریب
مشابهی » ، « فرخنده » ، « بهاریه » ، « تورفانده
جهان یسند مشابهی » ، « تورفانده حاجی یوسف
مشابهی » بولردن ماعدا اسم فونادق یخندوزینلری
وارددر ویر « کهریاسی » وارددر . لاله رومیده
« جهانتاب » ، « آل » ، « آنتشاب » ، « کلرک » ،
« زیبا » = کبیر شرایی » ، « قزلب قیاق » ،
« سرخ پوشی » ، « سلطانی » ، « تورفانده
الماسی » ، « آل کرید » بولردن ظهور ایتشددر .
و « سم طوب که فار طوبی » درلر . ابتدا بولردده
کورولشددر . میوه لرده دخی جوق اثر لری وارددر .
۱۱۰۰ ده فوت اولشددر [دیبور .

کورولیسورکه تذکره جی محمد افندی ک - عبیدالله
افندی بوکا « ممک زاده صرحوم » لقبی ده اضافه
ایدیور - هر حالده میوه یسندیرمک خصوصنده دخی
« جوق اثر لری وارددر » تعبیرنه کوره مهم موقعتلر
الده ایتش اولدوقده شنبه یوقدر . موی الیدن
ماعدا « حرف التاء » ده اسمی ذکر ایدیان :
« تاجر مصطفی چایی » ، « تریاکی اعراج اسماعیل
چایی » کبی ذوات وارددر .

« تذکره شکوفه جیان » ک « ح » حرف ایله
باشلایان اسمارخی تدریسی ایله جک اولورسه اوراده ده
« جوجه سهیلی » ، « جوجه کهریاسی » ، « جوجه
سیسی » ، « جوجه ارغوانی سی » ، « جوجه موری »
کبی مشهور زریں ، قزلبیل نوعلری الده ایتمک
موفق اولان « ۱۰۶۱ » تاریخلرندده ندیم شهر یاری
بولونان « جوجه حسین چایی » کبی ذواتله
برابر « جورباجی محمد آغا » ، « چاوش
محمد آغا » ، « جوی زاده عطاء الله افندی » ،
« جلب احمد » ، « جعفر بک زاده عبدالله قیودان » ،
« جعفر بک زاده ممش آغا » ، « چیغنجی عبدالله
وحسن بده برادران » کبی اسمارله تصادف اولیسور
حتی « حسن بده » ک چیغنجیکدن ماعدا عین
زمانده چیچیکلی اولماسی حسینله آله ایتمک موفق
اولدوقی کرید لاله سی نوعلرندن برینه « دهقان
قرضی حسن بده » نامی ویردیکی کورولیسور .
بولندن ماعدا « چیچیکلی زاده شیخ محمد افندی » ،
« جایی حسن افندی » ، « جن علی چایی » کبی
مشهور قزلبیلر ماعدا ذکر ایدیور .

بو مقاله ده آتیق برقاچ حرفی تدریسه موفق
اولایلیکدن « تذکره شکوفه جیان » زراعت
تاریخیمز ، بالخاصه باغچوانق تاریخیمز ایچون پک
قوتلی بر منبع تاریخی در . عثمانی نوکارینسک
وقتیله طوبراقلر اوزرنده چیچیک شککنده نهرک
آمیز بدیعهلر وجوده کتیرممش اولدوقی بوکون
یار و اغیاره انکار قبول ایتد بر صورتده اثبات
وارائه ایتک اعتبارله تذکره شکوفه جیان ایچون
کرانها بروشیقه در دیه بیلیرز .

خدمت ابدن اعظمی ده ذکر ایدبور .

حروف هجا ترتیبه یازیلان یوازی اولاً عین
ترتیبه مشهور چیچکبیل مرکز اسماری، آله ایتمکه
موفق اولدقاری چیچک نوعلری تعداد ایدبور ،
مثلاً « حرف الالف » ده « ابوالسعود افندی » ،
« الیاس زاده » ، اسکداری جنت افندی تک برادری
« احمد صوفی » ، « ابراهیم خان زاده محمدبک » ،
« ابراهیم خان زاده علی بک » ، « آتی یارمق
ابراهیم افندی » ، اوزمانلرده ایوب عمارتک
آشیمیی بولنان « آشچی حسین » ، « ایوب افندی
عن کتاب بکیجریان » ، « قاسم پاشالی احمد افندی » ،
« امام زاده محمد چایی » ، « ایوبی ابراهیم بک » ،
« ابراهیم بک بشکطاشی » ، « آکسری احمد » ،
« اوزون احمد » ، « اوزون سلیمان » ،
« اسماعیل افندی = بکیجری افندی » ، « احمد
چاووش » ، « ایوب زاده حسین آغا » ، « ابراهیم پاشا
زاده محمد بک » ، « آتبارچی زاده » لری ذکر
ایدبور . فقط بواسلمری ، مثلاً « آتبارچی زاده »
دیدلکن صوکره : « مشهور اولان « آتبارچی
سنلی » بوزلک اولق اوزره مسموعدر . بر
چویدمائیسی غایت کزیده سنلی در » کی مشروحانله
چیچکبیلک ساحه سنده کی موفقیتی ایله برابر ذکر
ایدبور که بوکون بزم ایچون مهم اولان بودر .

« حرف الباء » فصلنده ایسه « بهرام بک » ،
« بستان زاده محمد افندی » ، « باقی زاده محمد
افندی » ، « بالفچی صفر ایوبی » ، « بابوچی مصطفی
چایی » ، « بربر ابراهیم چایی » ، « بکر آغا تابع
احمد کتغدا » ، « خطاط بکر آغا » ، « پیری پاشا
زاده سید جالی محمدبک » ، « بربر عبیدی چایی » ،
کی اسملر کورولیور ، حتی پیری پاشا زاده تک
« صاحب تخم » اولدیفنی سویله کدن صوکره :
« هنوز قره لیدن » سرخ سبید » ، « آوا کالی » ،
« کلنیه » ، « بک آلی » نام درت عدد قرنفلی
واردر بابوچی محمد چایینک بخورلری باباسی
حاجی علیدن آلوب کتدوده آجدقده اسم قوبوب
الوم اون بر عدد بخورینه [*] اسم قومشدر .
و محامده سطوردر « کی تفصیلات مهمه ده بولدیور .
« حرف التاء » ده ایسه اولا : « تذکره جی
محمد افندی » بی ذکر ایدبور که بو شخص اوزمانده
یتشن « ازباب شکوفه » آره سنده هر حالده مهم
بر شخصیت ایش : چونکه موی الیه ایچون :
[« تحفة الازهار » ، « تحفة الملوك » ، « تحفة الجنان » ،
نام کزیده زریتلر کندوسنکدر . « تحفة العروس » ،
« بیاض و لعابن قدح بوکسکدر . « بیولک سامانی » ،
« کوچولک سامانی » ، « سرآمد لعابن » ، « سرآمد
سامانی » ، « بیاض خداداد » ، « بیاض بوپشت » ،
« فریدجهان » ، « عروس الازهار » ، « عروس الجنان » ،
« بیاضدر » ، « نور محمدی » لعابن قدح بوکسک ،
« بیاض بکمدی » ، « شمس جهان » ، « محمدی
سامانی » ، « صاری خداداد » ، « بدخشی لعابن » ،
« بیاض محمدی » ، « بیاض تاج الازهار » ، « نایاب » ،
« داد خدا » ، « کیسودار لعابن » ، « پسند عالمگیر » ،
« جهانگیر لعابن » ، « جام جم » ابری [*] چیچکدر ،
« اشفته لعابن » ، « دلربا » ، « دل آرا » ، « جهان آرا » ،
« صاری بکمدی لعابن » ، « جام جم مشابهی » ،
« ملوک سامانی » ، « ملوک لعابن » ، « صالح
مشابهی » ، « مستننا بیاض » ، « ششخانه قدح » ،
« بیاض نورالعین » ، « شهنواز سامانی » ، « شهناز

[*] بخوردن مقصودی « بخور صم » چیچکی
اولسه کرکدر .
[* *] قرانمزلرک « بانایمه » مقابلی قولالیش
اواسه کرکدر .

ماعداد « حرف التاء » ده اسمعی ذکر ایدلین :

« تاجر مصطفی چایی » ، « تریاکیا اعراج اسماعیل
چایی » کی ذوات واردر .
« تذکره شکوفه جیان » ک « ج » حرف ایله
پاشلایان سامینسی تدقیق ایدیله جک اولورسه اوراده ده
« جوجه سهیلی » ، « جوجه کهریامی » ، « جوجه
سیمی » ، « جوجه ارغوانی سی » ، « جوجه موری »
کی مشهور زرین ، قرنفیل نوعلری الله ایتمکه
موفق اولان « ۱۰۶۱ » تاریخلرکده ندیم شهریار
بولونان « جوجه حسین چایی » کی ذواتله
برابر « جورپاشی محمد آغا » ، « چاووش
محمد آغا » ، « چوی زاده عطاء الله افندی » ،
« جلب احمد » ، « جعفر بک زاده عبدالله قیودان » ،
« جعفر بک زاده عثم آغا » ، « چیغتی عبدالله
وحسن بیه برادران » کی اسملر تصادف اولدیور
حتی « حسین بیه » تک جعفر بکدن ماعداد عین
زمانده چیچکی اولماسی حسیده آله ایتمکه موفق
اولدیفنی کرید لاله سی نوعلرندن برینسه « دهقانی
قرمزی حسن بیه » نامی ویردیکی کورولیور .
بوندن ماعداد « چیچکی زاده شیخ محمد افندی » ،
« جانی حسن افندی » ، « جن علی چایی » کی
مشهور قرنفیلر مرده ذکر ایدیلور .

بو مقاله ده آتیق برقاچ حرفی تدقیقه موفق
اولایلدیکمن « تذکره شکوفه جیان » زراعت
تاریخمز ، بالحیاصه بانچواناق تاریخمز ایچون بک
قیمتلی بر منبع تاریخمز در . عثمانلی تورکارینسک
وقبله طورافلر اوزرنده چیچک شکنده نرنک
آمین بدیعلر وجوده کتیرمش اولدیفنی بوکون
یار و اغیاره انکار قبول ایتمز بر صورتده اثبات
وارائه ایتمک اعتبارله تذکره شکوفه جیان ایچون
کرائبها بروشقه در دیه بیلیرز .

بکفرز ۷ نیا ، ۳۳۸ جواد رشیدی

صفحه ۴
ایلیک بهار غسانى :

چیچك دیلی

هوبكار ، آغا بهار بو بهارده بزره نذر سوبیلورلر ...

سبیدن مکملدر غنچه « زنبق » گویا
دیده ترکه عرض اتمده میل زرکار
دیدیکی کی « رفعتی » صرحوم دخی :
آماده اولور سپاه ازهار
« زنبق » بوکروه اولدی سردار
دییوری ؟ بهارک فیض نثار قوتیله یشیللمک
اوزره اولان چاپیرلر اوزرنده کی اوتلر ایچنده
اوبله لری واردر که دلالت ایندکاری مضای اعتباریله
بزی بلکه اگ قوقولی ، اگ رنگلی چیچکلردن دها
زیاده علاقه داراقلیدر ، مثلاً یونجه = *Lucerne*
بو نوعدندر ، چونکه یونجه چیچک دیننده
« حیات » = *La vie* « معنایه در .
سبیدی دهه داتما یشیللمدیک ، یئندیکی طوبراغی ترک ایتیه می
داتما او طوبراق اوزرنده یاشامق ایسته می در ، بزرده
بوکون یونجه لری اوزرنده یاشادیمیز طوبراق
اوزرنده داتما یاشامق ایسته می یز ، شوخاله
مفسکره لر مزده یونجه به علی العاده اولتردن بوکک
برموقع آیرمالی یز ، دیگر مضراوتلره اونی قیاس
ایتمالی یز ، فی الحقیقه شاعرک :

مثال دیده ترکس کرک بو درده
کشاده چشم آتاشابه لاله کوسار
دیدیکی کی نوکسردن ، لاله لردن ده واز
واز کچه میز . . . فقط اسکی شاعر لر مزک داتما
« دیده جانان » ه بکره نکلری « ترکس » ک
چیچک دیننده « خود پسندی = *Egoïsme*
افاده ایندیکی ده اونو تو لملیدر . چونکه برقر انسر
ادینک دیدیکی : کی « فاخویریل برزنجیر ایه اونک
ایلیک حلقه سی « نه غویزم = خود پسندی » در .
هم دوشوغلی بز که بوکون بو عالمده بزر دلالت
ایندیکی معنی « طلاقت = *Eloquence* »
اعتباریله نیلوفر چیچکی کی بر ملتز . بلکه هر فرد
بزرده « زهانی » صرحوم کی :

هان آغلانی کلام عالمه آغلانی کیتدم بن
صان اول « نیلوفر » کی صوده بتدم صوده بتدم بن
دیه بیلیز . بوجهته « ترکس » ک خود پسند
باقیشلردن صاقینق و طیفه ضرور ، معنایه بزم
کی عاطفتی کندینسه شعار ایدیمش بر ملتک کوکستده
« عاطفت = *Bienveillance* » معنایه کلن بر
Jacinthe ، سنبل « بوله بیلیز . هم غالب دده نک
آهو کی ابر نو دیده
بسنندی هوای سنبلیده
بیتنی ده ترنم ایده بیلیز .
بلکه « صدری » نک : کل آجل سیرانه چیچک

دیرسک بکا ای بوالهوس
بن آچلمده پریشان خاطر اولدیغیمیزی آکلانه
بیتی ده بوکون پریشان خاطر اولدیغیمیزی آکلانه
بیلیز . . . هر نه قدر « پاپتیه » آجادی ایه اونک
معنی معصومیت بزم ایچون داتما باقیدر . چونکه
پاپتیه طبیعتده معصومیتک تمثالیدر اولکول قوقو .
سپاه هر وقتده *innocence* = معصومیت
افاده ایدر .
هیچ شبهه ایدیه مر که بهار هیمزی طبیعت
طوغرو الکی زیاده چیچکلری ، یشیلکاری ایله چکر .
قطط الکی کوزل ، اگ قوقولی ، چیچکلردن زیاده اوزون
سنه لر طوبراقلر مزده یاشاماسی لازم اولان بر آغا چک
بوکون بزم ایچون شمعدین طوبراقلر مزده یشیللمدیک
بزی علاقه داراقلیدر ، نباتات دینک دلالت ایندیکی معنا
اعتباریله بو آغا چک نه آغاجی در بیلیز میسکز :
زیتون = صلح . . .

بکفوز ۳ مارت ۳۳۸ جواد رشدی

مازت ه سنه نک بو بهار آبی ، ولو بر قاج
گولک کونشلی ، بارلاق کونلر یله جدا ایلیک بهارک
وردی تیشیر ایتکه باشلادی ، حتی بادم ، اریک
کی بعضی عجله جی آغا چلریله چیچکلر جی آجدیلر . . .
اوتق دنیله بیلیر که سنه نک قوقولو چیچک
آئنده یز ، چیچکلردن بک ایجه ذوقلره متحسس
اولانلر کوزلرندن ، او طه لرندن اولنری داتما آیرمق
ایسته منلر ، حتی بعضاری اولنردن تورلو ، تورلو
معنایه چیقار تیرلر . . . چونکه اولره کوره چیچکلر
لسان حال ایله عادتاً قونوشورلر . . . حتی فرانسولرک
یک مشهور شکوفه پرستلردن ماداموازل « کلاریس
ژورا نوبل » چیچکلرک باشلی باشنه طبیعتده
بر « لانفاژ » دبل « تشکیل ایندیکی اولدجه بو بوک
بر جلده یازمادی می ؟ . . .

عجب اوبه ارده بزه چیچکلر نه سوبیلورلر ، کچن بهارده
اولدی کی هر حالده بر « *If* » = بورصوق آغاجی
کی بزه داتما « عزونیت = *Tristesse* » ی
انقا ایدیبورلر ؟ بر فرانسولر « داتما یشیللمدیک
محافظه ایدن آغا چلری ، چیچکلری سوغم ، چونکه
اونلرک یشیلکاری ایچنده داتما بعض سیاه نقل ،
گولک لرنده صوغولق ، یا پرافلر نده سبور ی بر
دیکنیلک واردر . هم اولر طبیعتده هیچ برشی غیب
ایمن ، هیچ برشیدن قورقین کیدورلر ، دها طوغروسی
اونلریکا حسسز کورونورلر . ایسته بوک ایچون
اونلر جی اوقدر علاقه دار ایتلر . . . دیور ،
حقیقه اوبله در ، یاز وقیش یشیللمدیک داتما محافظه
ایدن آغا چلر دهرک شداننده قارشلی فرحس
قالش زی روح وجودلره بکر مز لری ؟ . . . بزه قالر سه
بوکون بزم اگ زیاده تلذذ ایده چکمز چیچک
« اریس = سوسن = *Iris* » چیچکی اولیدر .
چونکه اسکی زمانلرده بیله اهلرک ای خبرلر مزده جیبسی
ایدی . یعنی چیچک دیننده « بون نووهل = ای خبر »
افهام ایدردی . بلکه نای صرحوم یاشاسه بدی اوبیله :
« عقد صلح ایتش اول صرتبه ایام ایله کیم »

« باغمزده بیتنه صرتبه بکف « سوسن » صر »
دیردی . . . بر چیچک که بزه بو زمانده « ای
خبر » وعد ایدر هیچ شبهه مز اونی دیگر لردن
دها فضله ، دها درونی بر ذوقله قوقلاز ، هله
ساده جه شیل بر دال اولق اعتباریله « دهفته =
Laurier » افهام ایندیکی « مظفریت = *gloire* »
معنایه سرتاج مغفرن اولیدر ، اگ اسکی زمانلرده
اکمشهور شاعرلر ، فیلسولر ، حتی محارب قهرمانلر ،
ایچر اطور لر بیله باشلر نه دهفته دالری صارمازلر میدی ؟ .
دیگر طرفدن بو زمانده هر جهندن دوستغه ده
احتیاجن انکار اولنه مر ، بوجهته بو بهارده بزی
« صارماشوق = *Lierre* » ده علاقه داراقلیدر .
چونکه اونک دلالت ایندیکی معناده « دوستلق =
Amité » در . عربلرک صارماشوق معنایه افهام
ایدن « عشق » دیدیکی شی ده قلی صاران بر نوع
دوستلق بر سوک دکلدی در ؟ حتی به فرانسولر شاعری :
« دوستمز بر آدمک آتیق یاریسی موجوددر »
معنایه اولدرق : « *Un homme sans amis* »
« *n'existe qu'à moitié* » دیور . بر آدم
ایچون بوبله اولدنی کی هیچ شبهه مز منلر ایچونده
بوبله در ، هم هر کس بیلیر که بزی غایت صاف بر ملتز . . .
شوخاله « زنبق » دلالت ایندیکی « صافلق =
Pureté » معنایه بزی یه علاقه دار ایده چک
چیچکلر دندر سای صرحوم بیله وقیله :

عائله زراعتده ايلك بهار آيلري :

مارت

مارت آينك اقله ميمزده قيسيمي خصوصيتلري - عائله باغچيلرنده بولمدهكي چيچك ،
سبزه ، ميوه ايشلري ...

صوغان اولهرق : « زنيق » ، توموز و ايلوله
تاماشا ايتك اوزره « سنبل تير » ، « قابلان پوست »
كبي چيچك صوغانلرين ديكهكي هيچ اهمال ائمز ،
برچيچك هر اقليسنه بوقرستلري بخش ايدن مارت ،
عائله باغچه لرنده سبزه پشمديرمكه هوس ايدن عائله
رئيسلري ايچون ده چاليشه جق مهم بر آيدر .
ذاتا مارت سنه نك زراعي فعاليتني كشاد ايدن بر
آيدر . بو جهتله سبزه باغچه لرنده ده هان
دائمي بر فعاليت كورولور ، تارلازلار سورولوب
باله تير ، حتى كوبره لير ، انكسار لرك ديبلري
چايلانهرق زراعي تعبيرى وجهله - بوغازلري
دولدوريلير ، قيش ايچون باش صوغان ، كره ويز ،
خاووج تخملى آتيلير فقط هوالرك سربله ميه سنى
متعاقب بو تخملى اوزرينه كوبره ياباغى اونوتماي دره
تورنده جيلر ايچون مارت پك قيمتلى بر آيدر . مثلا
تورنده اولارق پشمديرنك اوزره ديكه موش اولان
قاوون و خياري ياصديقارنك صيچاقنى كيدهرمه مكه
تكرار يكي ياصديقار ياتيق ، بولنه دوماتس ،
صالاتاني ، پادليچان كبي سبزه لرك تخملى آتني
نظر دفته آله جق ايشلر دندر . بو آيده آچقده
اولارق صوغان ، فرنك مايدانوزى ، هندبا ،
پيراصه ، فرنك بزيه سنى ، خاووج ، نخود ،
قارنه پيسار ، عادى تره ، اسپاناق ، رزنه ،
سبزه اوتى ، طورپ ، مارول ، پوبر ، كبي سبزه لرك
تخملى آتيله بيلير ، كندا بو آيده باش اولهرق
صوغان ، ديش اولهرق صارمساق ، فيده اولهرق
صالاته ، پيسج اولهرق انكسار ، فيده اولهرق
طوماتس ، كوك اولهرق پاتانس ، كبي سبزه لر
تارلارينه ديكيلير ...

عائله باغچه لرنده چيچك جيلري ، سبزه جيلري
بو كبي ايشلره سوق ايدن مارت ديكير طرفدن
ميوه جيلري ده اشغال ائتمكدن خالى قالمز ، ميوه
باغچه لرنده بودامار باشلار ، چونكه مارت بوداماسنك
اهميتى بويوكدر . حتى فرانسزلر بو آيده آجاج
بودامانك اهميتنى آكلانق اوزره :
« ايركن بودامه ، كچ بودامه ، هيچ برى
مارت بودامه سنك برينى طوماز ، اوكا معادل
اولماز » معناسنه اولارق :

Taille tôt, taille tard,
Rien ne vaut la taille de mars

ديرلر . فقط يالكز شفتالى آجاجلرينك ايركن
چيچك آجوب دونلردن ، آياز لردن بوزولملىرى
ايچون بونلرك بوداماسنى تيسانه براقق ده
اي در ، فقط ميوه آجاجلرينك ديبلرين بلله يرك ،
كوبره لمكى بو آيده هر حالده ياباغى در ، مارت
مهلكه مزده ايجير آجاجلرندن چايك و دالديرمه
ياباغى ايچون لك كوزل ، لك موافق بر آيدر . تالاره
صارديرلىق ايستقيلن ميوه آجاجلري ده بو آيده
بودانقدن صوكره هر حالده تالاره باغلا نلمايدر ،
چونكه صوكره كوربه سور كوتلرك قيريله لرى
احتمالى وارد ، برده شدتلى روزگار لره قيريق ،
ده ووريلك احتمالى اولان كوربه ، كنج فدانلرك
يانلرينه برده كنىك ديكهرك بر اوافق كچه ياخود
يوصولله باغلا نه جق مخاني اورتكندن صوكره
باغلا نى و مختلف قى آشيريله اوغرامق مارتده
ميوه باغچه لرنده ياباغى جق لك فائدهلى ايشلر دندر .

مارت ، كوزل ، كوشلى بر بهار هواسيله
قاويدن باقدى ، عجباً براقق كون صوكره ياغمورلو ،
چامورلو ، صوغوق كونلريله بزه فازماي ، كوره كي
ياقديره جقى ديرسكن ؟ . ايشنه بويك بيلنه من ،
چونكه آتالرك ديديكى كبي : « مارت آيلرك
چنگانه سى ايش » ، ذاتا مشهوردر : « مارت
هواسى كبي بر حالده طورماز » ديرلر ... ايشنه
بوقرار سزلفندن دولاي بويك آلداديجى ، كوزل
هوالرينه پك كوه نلر ، ده طوغروسى صيرتزدن
باطولولى ، فائيله لرى بردنيزه چيغرامق اولماز ، يعنى
آتالرك : « مارت آبي درد آبي در » سوزيني
يابانه آتارق اوبله پك سريلوب ، سريلمكه ،
صوبونوب دوكونمكه كئير ، كرچه سنه نك قيشه
وداع ايدن ايلك آيدر ، موسمك ديكشديكى
حس ايتديرر ، اونك صوغونى بيله « بردالعجوز »
« قوجه قارى صوغونى » در . فى الحقيقه كيجهنى
كوندوزى مساوى قيلار ، « نوروز ساطاني » سبيله
بلنكه آغزلر هيزى ده طافلاندر ، چايلر ده قوزو .
لر هيزى اولانلرغه مساعده ايدر ، آجاجلر ده بلاللىرى
شاقلا تير ، طوبراق ايچنده ك بويكلك قانلريني
اويشانتير ، سويلى قيرلانچلري كتيرر ، فقط
اونوتماي كه بو كوزل پيسار قوشلري قورطنه لرى
ايله برابر كاييرلر ، فرانسزلر ديرلر كه :

Mars venteux,
Avril pluvieux,
Font mai joyeux

روزگارلى مارت ، ياغمورلو نيسان ، نشتهلى
بر مايس ييار .. فقط مملكته مزده ، باطخاصه
شهر مزده قورطنه لى مارت ياغمورلورى ، چامور
لريله پك چكمز ، مهم مارتك اوقسدر ياغمورلو
كتمه سى آكوب ييجن چيچك جيلر ايچون ده ابي
دكدر ، حتى فرانسزلر بيله :

Poussiere en mars et pluie
en avril, Rend l'année fertile.

يعنى « مارتده توز ، نيسانده ياغمور سنه نى
منبت قيلار » ديرلر لك طوغروسى حتى فرانسزلر
دها ايلري كيدرك مارتده طوبراق لرك ياغمور سز .
لقدن توز حاله كله سنك زراعت ايچون پك فائدهلى
اولديغنه اشارت ايدرك :

« مارت توزى ، آلتون توزى = Pou.
ssiere de mars, poussiere d'or
دخى ديرلر .

عائله باغچه لرنده چيچك پشمديرمكه مشغول
اولانلر ايچون مارتك كوزل هوالرى پك قيمتداردر ،
باغچه سنك منظم ، تير ، عين زمانده سوسلى
اولماسى ، ايستيلر ايچون اكلانجهلى اولدينى قدر
فائدهلى ايشلر يوق دكدر ، مثلا آرتق طر حارك
كنارينه هر جايى منكشله ر شوبولر ، ديكه مكه ، اكر
آله مهارت ، آليشه يباقى ، ده طوغروسى
اوستاق وارسه كاللره « قلم آشيسى » وورق
طر حارك اطرافنى « لواتين » لرله آييرمق مودا .
سندن وازيجه مينلر ايچون بولرى ديكه مكه بو
قيلاندر ، هله باغچه سنده بوزمانده بر ليونانى ،
بر چيچك جامكانى بولسان زنيكين ، چيچاردر .
بر باغچه ، بر چيچك هر اقليسى ايچون ليونانى
ايچنده ك چيچك رينه لازم اولدينى قدر صوبيرمكه ،
قربلردن دالديرمه لر ، ياخود چيلكلر ياباغى اولديجه
اكلانجهلى ايشلر ، ليه نله ايچنده ك چيچك ، كندى ،

Avril pleuvieux,
Font mai joyeux

روزگاری مارت، یاغورلو نیسان، نشه‌لی
بر مایس یایار .. فقط مملکتیزده، بالخاصه
شهر مزده فورطنه‌لی مارت یاغورلری، چامور-
لریله پک چکمز، هم مارتک اوقشدن یاغورلو
کیتمه‌سی آکوب بیچن چیغتیلیلر ایچونده این
دکندر، حتی فرانسزلریله :

Poussiere en mars et pluie
en avril, Rend l'anné fertile.

یعنی « مارتده توز، نیسانده یاغور سسته‌لی
منبت قیلاز » دیرلرکه پک طوغوردر، حتی فرانسزلر
دها ایلی کیدرک مارتده طوبراقلرک یاغورسز-
لیدن توز حالته گله‌سنک زراعت ایچون پک فائده‌لی
اولدیفنه اشارت ایدرک :

« مارت توزی، آلتون توزی = Pou-
ssiere de mars, poussiere d'or »

دخی دیرلر .

عائله باغچه‌لرنده چیچک پتشدیرمکه مشغول
اولانلر ایچون مارتک کوزل هواری پک قیمتداردر،
باغچه‌سنک منظم، تیر، عین زمانده سوسلی
اولماسنی، ایستینلر ایچون اکانجه‌لی اولدین قدر
فائده‌لی ایشلر بوق دکندر، مثلا آرق طرحرلرک
کنارینه هر جایی منکشلر شوپلر، دیکمک، آکر
آله مهارت، آلیشقیناق، دها طوغوروسی
اوستانی وارسه کالاره « قلم آشیسی » وورق
طرحرلرک اطرافی « لواتین » لرله آیرمق مودا-
سندن وازیکجه منیلر ایچون بونلری دیکمک بو
قییلندر، هله باغچه‌سنده بوزمانده بر لیونانی،
بر چیچک جامکلی بولسان زنگین، بختیاردر .
بر باغچه، بر چیچک صرافیسلی ایچون لیونانی
ایچنده کی چیچکلرینه لازم اولدین قدر صوبرمک،
قرنیلردن دالیرمه‌لر، یاخود چایکلر یاغی اولدجه
اکانجه‌لی برایشدر، لیونانی ایچنده کی چیچکلری کندی
جانی کبی صافیان بعضی صرافیلر ایچون کونشک شدنی
زمانلرنده لیونانک جاملری بریاض بهز، اورنو ایله
اورنک، یاخود دیش طرفدن بیاض بر باد انا ایله بویامق
هر حالده احتیاطکارانه برایش در .

باغچه‌سنده کی طرحرلی « لواتین » لرله آیرمق
ایسته میوبده اسک تورک باغچه‌لرنده کی بودور چشیر =
شمشاد « لرله آیران و بونلر آره‌سنده شاعرانه
بر حمله فضولیتک :

شیوه « شمشاد » قدک کورسه ایلر باغبان
اعتدال معرودن البته سابع اعتقاد
ییتی خاطر لایان بر چیچک صرافیسلی اولجه
دیکوبده مارتک انکشاف ایتدیردیکی اوبک لطیف
قوتلی مور منکشلر آره‌سنده، لیونانی خارچنده ده
بو بونک بردوقله چالیشیر، بلکه اودوق آره‌سنده
پنه اوباغری یاغی شاعرک :

غالب اولش خاقه ذوق کاشن غالب
چکمه‌ک خاق « بنفشه » زلفنک فلاپی وار
ییتی ترم ایدر، هر حالده چالیشقان بر باغچه صرافیسلی
طرحرلری شمشاد لرله آیردین باغچه‌سنده عنرت
منلا تک :

قد « شمشاد » ایله رقص ایسه نوله بیچکان
سرولی میکده در دار هوای عشرت
دهرک عشرت مجاساری قورمه هوس ایتمز،
باغچه‌سنک بر طرفنده چیچک آیردین چیچک یا صدیقاری
اوزونده چالیشق ایچون مارت ایچنده کی کوزل
هوالرک بو بونک بر فرصت اولدین بیایر، بو یا صدیقار
اوزرینه ایرکن آجدیرمق مقصدیله خروس ایییکی، الو بلیا،
جینیا، قینه چیچکی، کبی چیچکلرک تخماری آینی اونوتاز،
تسییح چیچکلرینک صوغا نلری بو یا صدیقاره کومه‌ر،
صوکره و بره چی سور کونلری اصولیله قویاره‌رق
چایک یاغق صور تیله بونلری بو صورته چوغاتی
اهال ایتمز . باغچه طرحرلرینک بالآخره دها
سیوسلی اولماسنی تأمین ایچون کنسارلریله فیده
اولاری « حسن یوسف »، « خاصکی کوبه‌نی »،
« جوغه چیچکی »، « ناقیل »، « نرکس »،
« بجم قرنقل »، « صاری شیوی »، کبی چیچکلری
دیکمه کی اونوتاز، حزربران و غوزده آچی اوزره

تخماری آتیه‌ییلر، کذا بو آیده باش اولدق
صوغان، دیش اولدق صارمساق، فیده اولدق
صالاته، پیچ اولدق انکشار، فیده اولدق
طوماتس، کوزک اولدق پاتانس، کبی سبزه‌لر
تارلارینه دیکلیر ...

عائله باغچه‌لرنده چیچکجیلری، سبزه‌جیلری
بوکی ایشلره سسوق ایدن مارت دیکر طرفدن
میوه‌جیلری ده اشغال ایتکدن خالی قلماز، میوه
باغچه‌لرنده بودامالری باشلار، چونکه مارت بوداماسنک
اهمیتی بو بوکدر . حتی فرانسزلر بو آیده آغاج
بودامانک اهمیتی آکاتقی اوزره :

« ایرکن بودامه، کچ بودامه، هیچ بری
مارت بودامه‌سنک برینی طوتاز، اوکا معادل
اولماز » معناسنه اولاری :

Taille tôt, taille tard,
Rien ne vaut la taille de mars

دیرلر . فقط یالکیزشفتالی آغاجلرینک ایرکن
چیچک آجوب دونلردن، آیزلردن بوزولمالری
ایچون بونلرک بوداماسنی نیسانه براتیق دها
ایدر، فقط میوه آغاجلرینک دیلری بله‌یهرک،
کوبره‌له مک بو آیده هر حالده یاغی در، مارت
مملکتیزده ایچیر آغاجلردن چایک و دالیرمه
یاغی ایچون ک کوزل، اک موافق بر آیدر . تلاره
صار دیرلیق ایستینلر میوه آغاجلری ده بو آیده
بوداندقن صوکره هر حالده تلاره باغلا لیدر،
چونکه صوکره کوریه سسور کونلرک قیریلری
احتالی وارد، برده شدتی روزگاردده قیرلیق،
دهور پک احتالی اولان کوریه، کنج فدانلرک
یاغرینه برده‌سنک دیکرک بر اوفاق که چه یاخود
بوصوله باغلا نه جق معنی اورندکن صوکره
باغلاقی مختلف قلم آشیلریله اوغراشمق مارتده
میوه باغچه‌لرنده یاغی جق اک فائده‌لی ایشلردندر .

نوزله : ۱۰ مارت ۲۳۸ جواد رشدی

کل وانوعی

شعر اضرك بوجچيكدن استعاره لری

نامق كمال مرحومه برگون بر مجلس اوده
طاجادینی بزات اسمنی صورمش ، اوده «ك»
ایله «ل» حرفلرندن سرک اولان «كل» ك
قابله ، اوره سننه «ما» لفظلك كلسيله كندی
اسمك مبداهه چيچه جغنی طرفیف برافظ پردانلق ،
منظوم برکله اولونی «ژودومو» یا بهرق :
برقطره «ماه» دوشنجه «كل» لك قلب یا کنه
اسم یا زیلیدی هرورق تابنا کنه

یلتی بالیداهه بر بیامجه شککنده ایراد ایتمک
صورتیه آکلتمش اولدینی مشهوردر .
بزده شعرا ، «كل» دن بویه لفظاً اولدینی
کی ملامتدرکه معتاده استعارانده بولونورلردی .
مثلا ك كوزل كلركلك زياده آجیلمش بولندی
موسم بهارده :
اوراق بهاری کوره لم صحن چنده
«كل» موسمیدر دفتره دیوانه باقلماز
وبین عی اقدی مرحوم ، بولطیف جیچك
رنك حرمتی کندی یار جانك رخسار آله تشبیه
ایدهرك :
یادایوب رخسار آلك باغلام بردهسته «كل»
هیدیک کی بهشتی وزهلی مرحومده همان عین
استعارهده بولونورق :
یاد ایوب رخلری کره لر ایتم وافر
باغ حسنك «كل» و «شبو» لوبه و پرده صحر
هیور .

اعظم شعراض ایتمده کندیسندنه «جنوندن
فزون بر عاشق استمدادی» کورن «فضولی»
ایسه قامت جانانی تازه برکل دالته تشبیه ایدیورده:
وه نه قامت ، نه قیامت ، بونه شاخ کل تر در ؟
دیور . ندیم ایسه
«کام شویله ، کلم بویه دیکدر یاره معتام
سنی ای کل ، سور جام که جانانه خطایمک
دیلمدی .

هرمدقی مننده اولدینی کی بزده وقتیهده قادینلق
چیچیکاره منتوندی . مثلا بر بیچی نضر اولکی
قادیناهزه :
خواه ناخواه شرفك قدیمی بیلسون یازان
ماله بر دهسا لایلا ایله قنطت کلز
دیهرک بولوك بر شرف بخشیدن فاضله شاعر مش
مرحومه شرف خانم چیچکارجنده «سنبل» ایله
«یاسمن» دن نفس جانانی قصد ایله :
صحن دلده جتم سنسك اقدم سنسك
«سنبل» و «یاسمن» سنسك اقدم سنسك
ویش اولدینی کی «كل» ی کندی معشوق
دلباری فرض ایدهرك :

هیچ جوریه بلبل «كل» ی دلدن چیقاروی ؟
قابلی «شرف» ایله دلباری فراموش ؟
دیور .
خلاسه دواوین ادبزدن هرهانکی بر صحیفه
آجیلمسه شعرا سالهنگ چیچکارجنده بالخاصه
«كل» دن «كل خندان» ، «كل رعنا» «كل
اندام» کی ترکیبلره درلو ، درلو استعارانده
بولندقلری کورویز . بناء علیه اصل ومنشأ
اعتباریهده اساساً ترك اولدینی اولجه ارايه
ایتمکدن بوجچكك بودقهده دیکر انواعی تدقیق
ایدهلم :
برکون استانبولك اولدقجه اجمال ایلمش ،
پرمده قهرستانلرین باشلا بهرق یجر سفیدك دکن

عدایی ورد صدرک ایله تکلیف ایتمیلر
بر کاستان بیتمی نیرنده تخفیف ایتمیلر

دیلمدی .
«صدرک» کلاری صاری کلارک تنوعی و مزاجیه لر ایله
حصوله کلان بر عرقدر . بولك قهرلیسی قفقاسیا اور .
مانلرنده خدای نابت اوله رق کشف اولتمدهدی . بر عرق
۱۷۷۸ تاریخیندن بدأ ایله اثراسلر طرفندن اصلاح
وتنوع ایلملرک درت صنعه تقسیم ایلمدی . بالا آخره
بولر مختلف الاوصاف اونون یدی کله بالغ اولدی .
بوکون اورویاده کی بیکارجه نوع کلک اساس
عرفلرندن بری اولان (شام کلی = روزا .
داماسانیس) ایسه ایلك دفعه اوله رق مسوریه
ویروت ولایاتی خرماتی و جامه لرنده تصادفا کشف
اولوندی . اساساً قنمر سیز یعنی بش نوبچی ایکن
بالا آخره نجمن طیبی ایله نیم قنمری و قنمری
جنسلی حصوله کلدی . بیاض رنگلی ، رایحه ای ،
چلی شکلنده پدی برن بر کلدر [۱] . بولکلر
۱۲۵۰ تاریخ میلادیه ننده (دردنشی تیولت)
طرفندن مسوریه دن فرانسه یه ادخال اولوندی . همان
بتون سنه چیچك برن بو عرق اورویاده ۱۸۵۶
تاریخنده Robert طرفندن (بو تراریس =
Botzaris نامنده سود بیاض رنگنده ، چیچکی
بیولک بر جنس ایله ۱۷۶۸ ده [میلاد] طرفندن
پنهرنگلی — [داماسه = Damascena طرفندن
و [مادام هاردی — Hardy طرفندن
۱۵۸۲ ده ، مادام هاردی « نامیه سود بیاض
بیولک چیچکی دیکر جنس و ۱۷۶۸ ده [میلاد]
[Miller طرفندن] یورق و لانتاستر York
and Lancastre [نامیه بیاض اوزرینه نینه
چیچیکلی دیکر بر جنس اولقی اوزره جمعا باشلیجه
درت جنس آله ایلمدی .

اون اوچنجی عصرده اندلس ذواعیونشدن
« ابن العوام » ، اسپانیا تک [اشیبیه = سه ویلا]
شهرنده نفر ایتمدی « کتاب الطالاحه » سنده شام
کلرینسک اون ایکنجی عصر بدایتدنبری عربلرک
مظهر تدقیق و تدبی اولدینی و مسوریه حوالیسندنه
بولکلردن (کاستان) لر وجوده کتیرلر بکنی ذکر
ایدیور .
عربلر واسطه سیه اسپانیایه نقل اولسان
شام کلاری بالا آخره فرانسه یه ده کچرلدی . اوراده
ژاپونیا و چیندن جلب اولونان (روزا کینانسیس =
Rosa Chinensis) چیچک کلی و (روزا
به نفالانسیس = Rosa Bengalensis)
عرقلر یله پاییلان تحویل اجناس = Variation
و (مزاجه = Hybridation) تأثیراتیه دهسا
یک جوق عرقلر وجوده کتیرلدی . بونارده یکدیگر یله
Hybridé ایلملرک ، یعنی مزاجلر یله برلرک
الوم ۱۹۱۳ سنه سی نهایتنه قدر یکریمی آلتی مترق
عرقک احتوا ایتمدی درت بیک یکریمی نوع کلک
استحصانه موفقیت حاصل اولدی .

کوزویورک بتون کلارک اساس وطنی بوکون
مع الاسف کلردن ، کاستانلردن محروم اولان وطنمزدن .
مع مافیله بزده همان اونوز سنه قدار اول خداوندکار ،
آیدین ، قوشیه ، آطنه ، دیار بکر ، مسوریه ولایتلر .
یشک بعض جهتلرنده کاستانلر وجوده کتیرلشدی .
حتی صوگ سنه لرده « کل یاغی » تقطیری صنعتک
دخی توسعنه غیرت ایلمیلوردی . بروسه تک (صندقلی)
قضای جورانده دخی قزانلق ماهرلری طرفندن
احداث اولونمش بعض کاستانلر موجوددی . فقط
اعتنا ایلملرکدن بونافع ذرات ترقی ایلمدهدی .
یالکن قوشیه ولایتنده ، اسپارتله و بوردور
کاستانلری بر آرزو جودیتارخی حسن ایتمبر مکده درلر .
حتی بر آردلق ۱۳۱۳ تاریخلرینه طوغرو یعنی
یکریمی سنه اول تکبوزه ، و طواوشنجیلر ده دخی
کاستانلر وجوده کتیرلش و کل یاغی بیله نقل ایلمسک
باشلانمشدی . هر حالده بوکون بو کوزل ، فاندیلی
ذراتک ترقیسی تشویق وهته وغیره متوققدر .

دیندی .

هرمدنی مانده اولدنی کبی بزده وقتله ده قادیلق
چیچکله مئوندی . مثلا بر بیتی نصر اولکی
قادیلمزه :

خواه ناخواه شرفک قدری بیلسون یاران
قاله بر دها لایلا ایله فطنت گلز
دیله بیوک بر شرف بخشیدن فاضله شاعر
مهرومه شرف خاتم چیچک ایشده «سنبل» ایله
« یاسمن » دن نفس جانانی قصد ایله :

صحن دلده چم سنسک اقدم سنسک
«سنبل» و « یاسمن » سنسک اقدم سنسک
دیش اولدنی کبی « کل » ی کندی معشوق
دلاری فرض ایدمک :

هیچ جورله بلبل « کل » ی دلدن چیقاری ؟
قایلیم « شرف » ایله دلاری فراموش ؟
دیور .

خالسه داوین ادب دن هر هانکی بر صحیفه
آچیلسه شعرای سافه تک چیچک ایشده بالخاصه
« کل » دن « کل خندان » « کل رعنا » « کل
اندام » کی ترکیبلرله درلو ، درلو استعارانده
بولدقلری کورولر . بناء علیه اصل ومنشأ
اعتبارله ده اساساً ترک اولدنی اولجه اراشه
ایتدیکن بوچیچک بودقه ده دیگر انواعی تدقیق
ایدم :

برکون استانبولک اولدجه اهل ایدلمش ،
پورمه قبرستانلرین باشلاهرق یجر سفیدک دکن
اقلینده کی سواحل باغچه لرنده و ایران ایله عربستانک
معتدل اقلیم لرنده کی حوالیده تصادف اولونان
و و منکله کلی « تسمیه ایتدیکن آجیق صسازی
ونکلی ، صراکب زهرلی ، کوچوک وقتعلی کالز
لایتلرک (روزالوره آ = Rosa sulfurea)
دینکاری کالزک اخلاقیدر . بونک اساس عرق
قترسز ایکن ولایات شرقیه اورمانلرنده حال
طبیعه لایتلرک (روزالوته آ Rosa Lutea)
دینکاری کالرله برتناسل طبیی ایله تحصیل وینجس
ایشدی .

فقط بالآخره بو (روزالوته آ) عرق اقراض
بولرق غیب اولدی . آجیق هر ایکی عرقک حصوله
کیتدیکن اجناسدن (صدربرک = Rosa centi
folia) بو یاراقلی کل « اشتقاق ایتدی .
اجنی متخصصین طرفندن آبروجه بر عرق اولقی
اوزره مطالعه اولوندی .

کورولورکه « کل صدربرک » اساس عرق اولقی
اهتبارله مهم بر عرقدر . منشأ وطنی مملکتیمز
اولقله برابر اسکی ترک باغچه لرنده کی مهم موقعدن
صرف نظر ، بزده علما و فضلائ طرفندن دخی بوکل ،
پک اهمیت تانی ایدلمشدی . مثلا بیگ تاریخلرینه
طوغروکلن (کته الاخبار) صاحبی دفتردار عالی
اندی کندیسینک یوز عدد شعرینی احتوا ایدن
دیوانچه سته (کل صدربرک) تسمیه ایتدیکی کبی شیخ
الاسلام بستان زاده یحیی اندی ده کندی تألیفکر .
ده سی اولان بر رساله سته کتا (کل صدربرک)
دیشدی .

دور احمد نالنده بیدش « لاله » لر دن برینه ده
« کل یخار » دیکنسزکل « نامی و برلمشدی . حتی
پونلک ایچون « تحفة الاخوان » [*] صاحبی قی چلی :

تسمیه ایله « کل صدربرک » بکزر اعلا در
تسمیه ایله اولدی رونقله کل کازار
دینک کتسکره
« دست خوبانی اغز آزرده »
« دینلر نامه » « کل یخار »

سلطان محمود ثانی دور برک مقتدر شاعر لرندن
کیجه زیاده عزت منلا ایسه :

برک اولدنی بیک جلدی متجاوز کتب نادره و نفیسه سنی
ترک و تبرع ایتمک صور تله بک محترم علی امیری
ایند بیک بو کره بیکدن احیا بیوردقلری فائحه کی
ملت کتبخانه سنده محفوظدر . چیچک لر دن باحث
منظوم غیر مطبوع بر رساله در .

شام کالری بالاخره فرانسه یاده چیرلدی ، اوراده
ژاپونیا و چین دن جلب اولونان (روزا کیناسیس =
Rosa Chinensis) چین کلی و (روزا
بنفالا نسیس = Rosa Bengalensis)
عرقلرله یاپیلان تحویل اجناس = Variation
(ملزمه = Hybridation) تأثیر ایله دها
پک جوق عرقلر وجوده کتیرلدی . بونلر ده یکدیگر ایله
Hybridé ایدیلرک ، یعنی ملزلمه بریلرک
الوم ۱۹۱۳ سنه سی نهایته قدر یکریمی آتی متفرق
عرقک احتوا ایتدیکی درت بیک یکریمی نوع کلک
استحصانه موفقیته حاصل اولدی .

کورولورکه بتون کلرک اساس وطنی بوکون
مع الاسف کلر دن ، کستانلر دن محروم اولان وطنمزدور .
مع مافی بزده هان اولتوز سنه قدر اول خد اولدکار ،
آیدین ، قوشیه ، آطنه ، دیاربکر ، سوریه ولایتلر .
بیک بعض جهتلرنده کستانلر وجوده کتیرلمشدی .
حتی صوگ سنلر ده « کل یاغی » تطهیری صنعتک
دخی توسیتمه غیرت ایدیلوردی . بروسه تک (صندقلی)
قضای جوارنده دخی قرانلقی مهاجرلری طرفندن
احداث اولومش بعض کستانلر موجوددی . فقط
اعتنا ایدیلدیکندن بونافع زراعت ترق ایدمده .
یالکن قوشیه ولایتده ، اسپارطه و بور دور
کستانلری بر آرمه وجودیلرکی حسن ایتدیرمکده درلر .
حتی بر آردلی ۱۳۱۳ تاریخلرینه طوغرو یعنی
یکریمی سنه اول کتیکوزه ، رطاشانچیلر ده دخی
کستانلر وجوده کتیرلمش و کل یاغی بیله تقطیر ایدیلرک
باشلامشدی . هر حالده بوکون بوکوزل ، فایده لی
زراعتک ترفیسی تشویق وحمه وغیره متوقفدر .
معلومدرکه وطنمز طبیییه بر (کل) قدر کوزلر
اوکا بو آره لقی کوز دیکن دشمنلر ض اولسه بیله
بز اولرله مورخ راشد ایدینک دیندی کبی :

بلبل دلدنه تک برکانه کوز دیکنک
صحن کازار ایدنده دیکنلر بیسون

دیر وینه بو مهم زراعتک تریسنه بتون روح
و موجود نزله چایشیرز .
قزیل طوبراق ۳۱ اغستوس ۳۳۳
زراعت متخصصی

چواد رشدی

[۱] یدی ورن کلنی کرک امینی حسن اغا
ایلک دفعه اوله رق سلطان صرادرا به تقدیم ایشدی .

تاریخ زراعت شماریه تدقیق آندن :

توركلرك چيچك اسملري ومنظومه لري

اوج ، درت عصر اولكي تورك باشجه لريتك
بوغلي طرخلري ، فيضلك طوبراقلري اوزونده
چوك بر غيوت واهنامه چاليسان محترم هوسكار
پائالرش ، كندى ائهريله بئشبروب آلهه ايستكارى
ملى چيچكلرله و بونرك بئغه بئغه اولان عنتف
بر چوق نواعلرته درلو ، درلو ، كوزل ، طرفيف
اسمار و برولردى . بو اسمار ، او چيچكلرك ،
ونك ، قوقوكي شكللا خارجا حائر اولدقلى
كوزلكارله متاسيدى . بو كون بو اسمارك بزم
ايچون بئشمى كرك لسان ، لغت دهها طوعروسى
هنوز مدون اوليان تاموس زراعتنم ، اصطلاحات
فيصرت و كرك تاريخ مدينتمز ايچون بلك لازمدر .
هاهدئيت ساحه سنده بر تاريخ صناعات وجوده
گنيموكدن صرف نظر ، هنوز برتاريخ زراعتنمك
بيله موجوديته قائل اوليان آروبايلرله قارشى
برتاج عصر اولكي فني بوكي مفاخرتمزى ميدانه
بيتمارقي بزم ايچون اولدقجه مهم بر وطيفه در .
هيج شبيه بودرگه بزم كندى آروبايلرله جنك
وجادل واديسنده كي عسكرى فتوحاترله برابر
عئين زمانده علموفن اوغرنده كي مئدى موقئيا نولهده
كوسترملى بزم . بنا عليه تاريخنمك علم و فننه ،
معارف انسانيه ، صناعت ، زراعت كي مسالك
مدينه به تعلق ايدين فقط مع الاسف آروبايلرجه
اولدقنى كي بزمجهده الان مجهول و مظلم قالان
بوكي مباحث و تقاضيه اظهار و تئوره غيرت
اجتملى بزم .

اوج درت عصر اولكي بزرگ نساناته ،
چيچكلره بوونى بزردن ده ازياده مجلوب وفتون
اولدقنى بيلمك وازئر اوزونده وقييله دهها
مئدى ، علمى بر سورنده چاليشمئى كورمك ،
بوكون بزم زياده سيله عبرت و غيرت بخش اولملا
برابر بزم بلك مشرور ، ملى برغرور و افتخاره
سوق ايده چك مفاخر تاريخيه دندور .
مئلا چيچكلر ايچنده بوكون بلك اوقدر اهميت
وبره ديكمز (قرنفل) لك متعدد نواعلرته زما نوله
اوروبايلر طرفندن بيوك بر اهميته و برين اسمارى
چيچك قانالوغرنده . كوروركن انسانك : « عينا
بزم توركلر و طيبتك بوكي كوزل بئشاييشنه
قارشى داشما بييكانه لاييدي قالدق ؟ .. بزمده
بوكونكي آروبايلر كي انسانى برذوق وهوسله ،
چيچكلرى سروروب علمى ، فني برشوق و غيرتله
اولرى بئشدرمكه هيج چاليمدقنى بزمطبيعه ،
آنك كوزلكارلرته بويله داشما فاني ، بوغن برنظارلرله
ياقدق ؟ » ده چيكي كيلورد .

حابوكه اسلاف ، ملى چيچكلرمن ايچنده برمقال
اولدقنى آلدقنم (قرنفل) لك اوقدر كوزيله عنتف
نواعلرته آلهه ايستلردى كي بوكون آروبايله بيله
بوقدروخ اولدقنى كي بوقدركوزل اسمارده و بريله .
معدور . مئلا بياضلردن ايكيه : (نورسفيد) ، (شم
سحر) و يله يكي كي شكر ونگلى بياضلردن ايكيه ده
(باز بهار) ، (توركلن) ناي و بريلشدى . شاب
ونگلى بياضلردن (جهان فرا) دن بئغه ايچيق بياض
ونگلىلردن (الماسياره) ايله (تصويركلن) ،
مئيكي لردن : (بدرمير) ، (كايچين جديد) ، (روى نياز) ،
(سرلوحه جديد) ، (سرلوحه عتيق) ، (سيمكش
ايريسى) ، (شوق آرد) ، (قصر شمس) ، (قصر
كلين) ، (شيرازه) ، (كازار) ، (كوش فجان) ،
(كوش فجان عتيق) ، (كايچين كير) ، (كايچين) ،
(كارنك فرج) ، (كلغام) ، (كايچين) ،
(كارو) ، (ماهتاب عتيق) اولدقنى كي
آن رنگلرلرلرده : (اوره آل) ، (نجه عتيق) ،
(نجه جديد) ، (حسن رياض) ، (حسن بهار) ،
(قويى آل) ، (فريجيل آل) ، (قوميو
آل) ، (محبوب آل) ، (عروس رياض) ،
(مهر صبور) ، (عروس جديد) كي مئالوله
برابر كوز رنگلرلرلرده (طوب كوز) ،
(ندل لائق) ، (كرم يارى) ، (فريدهامى) ،
وفس رنگلرلرلرلرلر : (صنع خدا) ، (بسنده عتيق)
موزمى رنگلرلرلرلر : (دانشين) ، (زلفسياره) ،
(قوميو موى) ، (تهديب چن) ،
(تهديب كلن) ، (شمع قدرت) ، (تهديب
قدرت) ، (بوكون آروبايلرلك) ياناشه)
تدبير ايستكارى « ابرى » قارويى رنگلى
يشكى لرلر : (آرايش كلن) ، (بسنده) ،
(بسنده عتيق) ، (مئلا ايريسى) ، (برتولماس) ،
(برتو عتيق) ، (برتو خورشيد) ، (برهان
قدرت) ، (تصوير خيال) ، (تصوير عتيق) ،
(تريفيل) ، (جهان بسند) ، (خيال حرام)
(دك آرام) ، (دل آرا) ، (داليسند) ، (دلشبن)
(دلشبن) ، (دل دومان) ، (روى محبوب) ، (روح
كلرك) ، (سيمكش ايريسى) ، (شاهد قدرت) ،
(شمس قدرت) ، (شمع منير) ، (شمس خاور) ،
(شعله خورشيد) ، (شيرازه) ، (شوق جسم) ،
(طغوز كوكلى) ، (طوب ابرى) ، (طغوز ايران) ،
(عنى نياز) ، (عنى جسم) ، (عشوه كره) ، (فريد
ذريده ماشيه) ، (قوميو آل) ، (كازار عتيق) ،
(ماهتاب جديد) ، (ماهتاب عتيق) ، (مغرى) ،

(مهر منير) ، (نور شرف) ، (نقش) ، (نقش)
(رياض) ، (نقش جسم) ، (نقش قدرت) ،
(نور جسم) كي بوكون بيله ذوق و حسمى
اوقتابه چق قايت كوزل اسمارلردن . دقت اولملا
درهك بو اسمارلرلى چيچكلرمنك هيسنه دكل بالكلر
(قرنفل) نواعلرته و برين اسمارلى .

حابوكه ديكر چيچكلره و برين بوكي اسماي ،
الفا صرسيه تصليف ايده چك اولورسه بزم
اولدقجه بيوك تاريخى بر (چيچك لئي) نه مالك
اولدقنم آكلشيلرله بوونك زراعتنم ايچون نه
قدر بيوك بر شرف اولدقنى سوليك بيله ائددر .
زيرا ائي زماندر تاريخ زراعتنم مجتهده اجرا
اينديكمز تدقيقانده كوسر بئوركه اسلاف ،
چيچكلره « آفيا صرسيه باشلايان خان هر حرقله
اسمار و برمشلردور . هاله بو خصوصه « لاله » نر
ايچون عادتاً آبروجه « لغتبه نر بيله يالشدى .
مئلا بالكلر « الف » حرفيله باشلايان اسماي
آرئسنده : (آب كوش) ، (آب رمانى) ، (آب
ياقوت) ، (ابوالفيض) ، (بر خويان) ، (آتش عتيق) ،
(آتش شوق) ، (آثار اقبال) ، (آثار توفيق) ، (آثار
ممدوح) ، (آثار سهام) ، (آثار سعادت) ، (آثار رفعت) ،
(آثار عزت) ، (آثار عنایت) ، (آثار ايمان) ، (آثار
بهار) ، (احسان قدرت) ، (احسان) ، (دوده) ، (احسان
بزدان) ، (احسان يارى) ، (اويك) ، (لاهوت) ، (اسرار
بزدان) ، (اسرار الهى) ، (اسرار تجلى) ، (اسرار حق) ،
(اشفته نمان) ، (اشفته دل) ، (اشفته الماس) ، (آشوب جان) ،
(آسف كلن) ، (اظهار قدرت) ، (اعلانين) ، (آفتاب
كلن) ، (آفتاب چن) ، (آفتاب كلزاره) ، (اقبال كلن) ،
(اقبال سعادت) ، (اقبال فرح) ، (اقباله) ، (اقبال كرم) ، (اكير
سعادت) ، (اكيل سعادت) ، (اكير قدرت) ، (اكير مجلس) ،
(اكير عنایت) ، (اكير عالم) ، (آلوده كلن) ، (آلوده
زر) ، (آلايش چن) ، (آلوده ناز) ، (ارساليه) ،
(امداد روحاني) ، (انكسنت حيرت) ، (انوار ازم) ،
(انام الماس) ، (انام عطا) ، (انوار سعادت) ، (انوار
لطافت) ، (انوار فيض) ، (آه افتاده) ، (انجمن آرا) ،
(آرايش كلن) ، (انصاف حرام) ، (آشوب كلزاره) ،
(آشوب دوران) ، (اكرام حق) ، (آينه كلن) ،
(احسان خدا) ، (آشوب عطا) ، (آثار قدرت) ، (آينه
جمال) ، (اعجاز كلن) ، (كي طرف اولدقنى قدر
كلن) ، (مبارك كورولور) ، (بو مبارك اوصاف
خارجيه لرى و كيمك طرفندن آلهه ايده چكلى ده
شرح و تفصيل اولتوردى .

اسلاذك ديكر چيچكلره ده و برىكلرى اهميت
آكلدقنى بلك طقسان سكره ده ابللكده اولدقنى
ازميردن استانبول كئيريلن (چرخ فلک) چيچكى
عبيدى انندى مرحوم كوردىكي وقت :

ديدى كوروب عبيدى تاريخن
جدله آچايي « چرخ فلک »
ديه تاريخ بيله سوليدى .

وقيله بزمده « طرفاي اذهاريان » آره سنده
چيچكلر حقدنم منظومه لر ، تاريخلر سوليك كوزل
بر عادت شكلنى آلسدى . مئلا اسكى چيچك
هوسكارلرمن (بيله زنده محمد چلي) لك آلهه
اينديكي « آشوب جهان » نامنده كي بر زرين
نوعى ايچون جالى بلك مرحوم :

بارك الله زهى صنع الله
كه بو « زرين » عدم الافراق
غايبا دور ايده قى عانده
كورمى مئلى چرخ كردان
.....

ديه باشلايان اوزون بر منظومه ايراد ايتشدى .
حتي جالى بلك (كورد زاده احمد بلك مرحوم) لك
« ولوله آرا » نامده كي بلك لطيف ، نايده اولان
بر (زرين) ي ايچونده :

مرحبا « كورد زاده احمد بك » سكا بئوردكار
ينه بر نايده « زرين » ايندى بئخمدن عطا
لون و رسم و چيشي ممتاز اولوب چله دن
اوليه زرين ايره بويله بر حيرت فرا
سورنده باشلايان ديكر اوزون بر منظومه ده
ايراد ايتشدى كه نيايتنده « زرين » لك « ولوله آرا »
اولان اسمنه تليفيا :

بولطافت بو نوظافله و حوسن و آله
« ولوله آرا » اوله بودخى باعون خدا
مهر انوردن نشان و بردي تاشا ايدين
اي « جالى » نام خورشيد اولسه لايقدرا كا
ديشدى .

برقاج عصر اوله يازيلان بو چيچك منظومه لرى
بوكون شمس و ادب نطفه نظرندن بيوك برقيمه
لك اولسه ليريله و قيله اسلاف آلهه ايستكارى
چيچك نواعلر اسملري اجنوا اغلرلى و ايجاد ايتشدى
چيچكلره اولان عيترلى كوسر لرى حسيله تاريخ
زراعتنمزه بيوك بر اهميتي حائزدر .
بيوك آلهه ۲۶ كلون اول
زراعت منحصصى
جواد رشدى

هل چيچك مرند :

كل

حضرت پیغمبر ، او فخر طبیعت و کاشفات ، چيچک انجمنه بالخاصه « كل » ی ، « سيدالازهار الجنه » جنت چيچکينك اولوسی ، بكي « ديه قوصيف ایدورك بو شكوفه طرفيه قارشى اولان محبت رسالتناهيلى اظهار بيورمشاردی .

كل ، حقیقه بوکون اولدنی کي - هیچ شبهه سز - هر زمان انجون ، بتون نسل بشريتك پك زياده محروپ و مرغوب اولمشدی . حضرت سيدالکونينك بويه « سيدالازهار » وصف مستناسنه مطهر قباديني بو لطيف چيچك ، ديار غریده اك بيوك ، اك بنام پرستشكاران ازهارك چيچك قرايجه سی = *Reino des fleurs* نامنه نائل اولمشدی .

ایران ، یونان قدیم ، روما ، اندلس ، مدنیت عربیه ، بتون بواسی ، معظم عوالم مدنيه ، هپ آثار ادبيه سنده ، شعر لرنده ، « كل » ی ترم انتشار دی . دها طوغروسی « كل » ، یونان قدیم آثار صنعتك اك روحلی موضوع لرندن ، روماليرك اك ششمعلی منظومه لرینه ، عربلر اك روحنواز شعر لرینه ، حتی بیوك (سعدی) نك روح کاستانه قدر حلول و نفوذ ایلش ، کندی دیکتی باطیر مقسزین بونلری تطایر و تزین ایشدی .

مشعع ، اسکي روما ، عتشم سر ایلرنده «كل» ی بتون مناسیله تقدیس و تجلیل ایدییوردی . حتی امپراطور «سزار» طرفندن آلتوندن کر انبها « كل » لر اعمال ایتدیریلور ، بونلره « مقدس آلتون كل = *La rose d'or benie* » دینوردی . بو آلتوندن معمول ، قیمتدار اولدنی قدر « مقدس » كل لر علامت اتحاد و اتصاف اولق اوزره پرنسره و جمعیات روحانیه رؤساسته هدیه ایدیلیوردی . [*]

روما ، « كل » ك روحانیت و قدسیتنده اودرجه ایلری کیتمشدی که بیوك معبدلره تعلیق ایدیلن حضرت صریبه قائم تصاویرك اوزرینه کچیراش اوج دیزلی آلتون تسبیحلرک امامه سی مقامه قائم اولق اوزره آلتوندن معمول « كل » لر طایلیوردی . حضرت عیسانن هان بکری اوج سننه قدر اول دوغان « پلین = *Pline* » ، زمان قدیمك بالخاصه رومانك بو اك مشهور ناآور الیسی = طبیعت عالمی ، « ناپولی » قریشده کی « وهزو » ینار طماننك سکسان بر تاریخ میلادیسنده کی مدھش ایدفاعاننك ، بومیقی و « هه کولانوم » کی شهر لر تشکیل ایدن لاولری ، انتقاض رمادی ایچریسنده کی آثار عتیقه میانندن چیتاریلان کندی « تاریخ طبیعی » [۱] سنده روما مجموعه نباتاتی تدقیق ایدرکن « كل » دن ده بحث ایدییور :

« بوچچك » بوکورتان = *Ronce* « دنلن نباتك اوزرنده دخی باشا سده ده کوزل رلیجه سی غیب ایدر ، اك کوزل قوقولی « كل » لر ، آ آسیای صغری « دن ، ایران ، یزانس ، اسکندرون دن کتیرلشدر » دیور . بو صورتله یزه « كل » ك ، بو کوزل چيچك اصل وطننك شرق ، بلکه ده کوزلار محیط هرگزینی اولان مملکتدن اولدینی سوبیلور .

فی الحقیقه اسکي یونانیلره ، رومالیر چيچکارله تزین کیتتی پك ایلری کتورمشاردی . یکارده سفره لره رنگارنگ ، قوقولی ، ظریف چيچکار وضع اولنور ، شالهلر ، فیستیقه لرله مزین لافر ، حوضلر کنارنده کی مطروح باشچهلر انجمنه انسا اولتیش هر صر کوشکار دروننده « ناپل دامور = معبد عشق » لر آلتنده شرقدن جلب اولتیش بر بوقی لطیف و ظریف نباتات نادره و ازهار معطره دن استیباط ذوقله تلذذ روح ایدییوردی . بتون اصحاب ثروت ، خانه لرنده کچه مسافر قالان کتیب قادینلرک یناق و یاضیققلری اوزرینه (یزانس) دن جلب اولونمش الله کوزله « كل » لرک ، نازه ، رایجه دار و ریقات و توجیحی سر برلردی .

« پلین » ك و بر دیکي معلوماته نظرأ روماده تشدیریلن « كل » لر ، یزانس جواربله آناطولون دن کله شدی . نرم بوکون « سانی كل » ددیگن

Rosa moschata « دنیلن « مسك کلی » ناملریله باشلیجه اوج (نوع) عرقدن عبارت اولدینی و بولردن آنجق (مسك صلی) نك قتر لیسنك مشاهده اولدینی اشارت ایلکده در .

سالف الذکر مشهور رومالی (پلین) ایسه بواوج عرق بیان انجکله برابر منهای سوریه اولان « كل صدرک = *Rosa centi folia* » = یوز یارانلی كل « عرقكده تا اوزماندنبری روما باشچهلرینه نقل و غرس اولدینی سوبیلور .

بتون بوتدیقات تاریخیه ، بوکون آوروپاده بیکارجه جنساره آریلره ق مختلف عرقلره کوسترین « كل » نك اساس اعتبارله مادر وطننك (تورتیا) اولدینی ارائه ایدییور . ذاتاً معنومدرکه زمان قدیم وحاضر (كل) لرینك اساس عرقلرندن بری اولان « كل صدر » ككده ده اسکي تورك باشچهلرینه مستقنا بر موقی واردی . حتی علی چلی ، « شكوفه نامه مصور » نده بو كل انجون « جمع كلارك سر افزا زیدر » دیدکدنصرکه رسمیه ده پانهرق آلتنه :

كلارك شاهیدر ، دلچوردر
« كل صدرك » کوزلم اشبورد

دیه یازمشدی .

ایران و عرب شعرا سی کبی ترك شاعرلری ده لاعلی الثعین « كل » لر دن استمارانده بوانیوردی . فقط « كل صدرك » ی پك ذکر ایتامشلردی . حالوکه بوکونکی مشهور شاعر مرزا اولان اسکنداری طلعت بك بو « كل صدرك » ده بر تضاد افغلی باقیق صورتیه ذکر ایدرک :

مدت عمرمده طلعت زیب دستار ایتدم
کاستان عالمك نك بر « كل صد برکنی »

دیورلر .

عشالی تاریخ زراعتنده « فلوریکولتور = چيچکینك فنی » نه انتساب ایدن هوسکاران آره سنده کورولن بیوك سبازدن بالخاصه بو « كل صد برک » ی « جددن بیرون » دنبله چك بر درجه ده اك زیاده تشدیرمکه غیرت ایدن ذات ، اکا بر شعبه باریه دن « قره باش ولی » اخص خلفاسندن « تصویحیه » شعبه سنك مؤسسی ، اولدی « نصوحی » غرق آن بحر جمال الهی کور

بیت عارفانه سنك قائل بولنان مشهور « اسکنداری نصوحی محمد افندی » ایدی . شهرامینی جاهلی خطیبی « الحاج محمد احمد العیسی » موی الیه انجون کندی « تنایخ الازهار » نده [۱] « صافدل صریقی » كل و قنقل ، طریق باغبانیده بیر عتیق ایدی . ایده باری توبه نسوجه رفیق ، نصوح خواجه اسکنداری عمرین افزون ایده باری « دیور . حتی « نصوحی افندی » کبی « رساله الرشیده » ، « فخریه » ، « رساله الدیه » ، « شعب الایمان » [۲] ناملریله غیر مطبوع ، متعدد آثار صاحبی اولان بر ذات عالیقدری باغبانلر میاننده تعداد اتمکی مسککنجه بر شرف عباد ایدرک : « مزبور اسکي باشچهلر اولردن اولوب آنجق زرع بزور و ازهاره رغبت ایتدی . لکن « كل صدرك » دن جددن بیرون « كل » تشدیبردی و « نصوح بیاضی » دنیلن « قنقل » بوندن ظهور ایتدی « دیورک » نصوح افندی نك « رهرو طریقت » ترکیبک ناطق اولدینی « ۱۱۳۰ » ده کی تاریخ وفاتی نظر دفته آلبیره سه بزده ایکی عصری متجاوز بر زمان اول زراعتك اوافق بر شعبه سی اولان باشچهلر انجکله بیله « طریق باغبانی » نامیه نه قدر علمی ، عالی برصنعت اولهرق تالی ایدله بکی پك کوزل آکاشیلیر .

چو ادر شدی

[۱] خصوصی کتبخانه لر مرنك الكونکی اولان خالص بك افندیك کتبخانه لر نده محفوظلدر . [۲] موی الیه کترجه عالیله غیر مطبوع اولان آثارینك اسامیسی بروسه لی مظاهر بک (عشالی مؤلف لر نده) مندر جدر .

اولی «نصوحی» شرقی است
بجز جمال الهی سگور

ایت عارفانه سنک قائل یونان مشهور «اسکداری
نصوحی مجد افندی» ایدی . شهرامینی جامی خطیبی
«الحاج محمد احمد العیدی» موی الیه ایچون کندی
«نتایج الاذهار» نده [۱] «صافدل صربی» کل
و ترفل ، طریق باغبانیده بر عتیق ایدی . ایده
باری توبه نصحیه رفیق ، نصح خواه اسکداری
عمرین افزون ایده باری «دیور» حتی «نصوحی
افندی» کبی «رسالة الرشیده» ، «فخریه» ،
«رسالة الیه» ، «شعب الایمان» [۲] نام لریله
غیر مطبوع ، متعدد آثار صاحبی اولان بر ذات
عالیقدری باغبانر میاننده تداوم ایتمکی مسلککنجه
بر شرف عدا بده رنک : «مزبور اسک باغچوانلردن
اولوب آنجیق زرع بزور و ازهاره رغبت اتمدی .
لکن «کل صدرک» دن حددن بیرون «کل»
بتشدردی و «نصوح بیاضی» ذیلین «قرنفل»
یوندن ظهور ایتدی «دیورک» نصوح افندی «نک
«رهبو طریقت» ترکیبکنک ناطق اولدی
«۱۱۳۰» دهکی تاریخ وفاتی نظر دفته آینه برسه
بزده ایکی عصری متجاوز بر زمان اول زراعتک
وفاتی بر شعبه سی اولان باغچوانلک بیسله
«طریق باغبانی» نامیله نه قدر علمی ، عالی بر صنعت
اوله رق تاق ایدلیکی پک کوزل آکاشیلیر .
زراعت متخصصی

جوادر رشدی

- [۱] خصوصی کتبخانه لرمنک الکز تکلی اولان
خالص پک افندیکنک کتبخانه لرنده محفوظدر .
[۲] موی الیه کترجه عالیله غیر مطبوع اولان
آثارینک اسامیسی بروسه لی مظهر بک (عثمانی
مؤلف لرنده) مندرجدر .

حضرت عیسان مان یگری اوج سنه قدر
اولی اوزره آلتوندمول «کل» لر طانیلیوردی .
اول دوغان «پلین = Pline» زمان قدیمک
بالحاصه رومانک بو اک مشهور ناتورالیستی =
طبیعت عالی ، «ناولی» قریبده کی «وهزو»
ینار طغاننک سکسان بر تاریخ میلادیسنده کی
مدھش اندفاعانک ، «پومیقی» و «ههر کولانوم»
کبی شهرلر تشکیل ایدن لاولری ، انقراض رمادی
ایچریسنده کی آثار عتیقه میانندن چیقاریلان کندی
«تاریخ طبیعی» [۱] سنده روما مجموعة نباتاتی
مذق ایدرنک «کل» دن ده بحث ایدیلور .
«بوچیچک» بوکورتلن = Ronce «دینلن
نباتک اوزرنده دخی باشارسده کوزل رایجه سی
غیب ایدر ، اک کوزل فوقولی «کل» لر ،
آسیای صغری دن ، ایران ، یزانس ،
واسکندرون دن کتیرلشدن «دیور» بوضورنله
پزه «کل» ک ، بو کوزل چیچک اصل وطنک
شرق ، بلکه ده کوزلار محیط مرکزیسی اولان
ملکتین اولدیغی سویلیور .
فی الحقیقه اسک یونانلرله ، رومایلر چیچکارله
تربن کیفیتنی پک ایلری کتور مشاردی . یخکارده
سفره لره رنکارنک ، فوقولی ، ظریف چیچکار
وضع اولنور ، شالهلر ، فیسقیله زله مزین لافلر ،
حوضلر کنارنده کی مطروح باغچه لر ایچنده انسا
اولنن مرص کوشکار دروننده «تامیل دامور»
معبد عشق لر آلتنده شرقدن جلب اولنن بر
چوق لطف و طریف نباتات نادره و ازهار معطره دن
استنباط ذوقله تلذذ روح ایدیلوردی . بتون
احصاب ثروت ، خانه لرنده کیجه مسافر قالان کنج
قادیلرک نایق و یاصدیلری اوزرنده (یزانسی) دن
جلب اولوننن اک کوزل «کل» لرک ، تازه ،
رایجه دار و ریقات و تویجاتی سر برردی .

«پلین» ک وردیکی معلوماته نظراً روماده
بتشدیریلن «کل» لر ، یزانس جواریله آناطولی دن
کشدی . بزم بوکون «بیانی کل» دبدیکمن
لاتینلرک «روزافامینا = Rosa Cammina»
فرانسزلرک «روز نه غلانتین = Rose Eglan»
tine «دبدیکری (کل) درکه بیاض ، پنبه ،
قرمزی رنگلی اوله رق خدایی ثابت بر مسورتده
اورمانلر مزده پشمکده در . بو تک «فصلیه وردیه»
Rosaeos «به منسوب اولان (بوکورتلن)
اوزرنده بتشدیک قیدی «کل آشیسی» نک تارومایلر .
دنبری معلوم بر عملیه زراعیه اولدیغی میدان علانیته
قوتقده در .

فرانسه ده «لومارکی دوشه نال» ، «۱۸۳۰»
کل تاریخنه عائد نصر ایستدیک اثرنده «پلین» ک
وردیکی معلومات تاریخیه تی تدقیق ایتمکدنصکره
بوده «کل» ک اساس وطنی آسیای صغرانک
قافاسیا حوالیسی ایله ایران و عربستانک جبل لبنان
منطقه لری اولدیغی سویلیور . ذاتاً ایران و عرب
شعراسنک وجوده کتیر دکاری آثار ادبیه تدقیق
ایدیلرسه دینله بیلیرکه بونلر یازیلیرکن قلم ، صرکیه
دکل بلکه «کل باغنه» باطریلشدن . جدماً «مارکی
دوسته غال» کشدیک کبی : «نسرین ، کل ،
صنعه عربده بتون موجودانک برسان عشق کبی
تلقی اولیوردی .»

مشاهیر محرریندن «لندلی = Lindley»
یونان قدیم مؤلف لرندن هرودوت ، ته اوقراط کبی
اعاطمک آثارینی تدقیق ایدرک زمان قدیم «کل»
لرینک اولان رنکی کوزل کبی صاری اولمندن
لاتینلرک «روزاسوفوره = Rosa sulfurea»
دبدیکاری «صاری کل» ایله منشأ «شام شریف»
اولمندن دولای لاتینلرک «روزا داماسانسین»
تسمیه ایتمکاری «شام کلی» و مسک کبی کوزل
برقوقیه مالک اولمندن «روزا موسقانا» =

[۱] فرانسه تک ملی اورتیکولتور جمعیتی طرفندن
نشر ایدیلن : Les plus belles roses au
debut du xx éme siècle دن .

[۱] اوتوز بش بیجت زراعی بی احتوا ایدن
«پلین» نک بو تاریخ طبیعی مختلف آوروپا
لسانلرله ترجمه اولمشدر .

۱۳۱۲ هجری قمری

ملت عثمانیه ایچونه مضیمه آثاره عیضه رزما ایچیرر . دوج اولنجی اوره اوره اعاده اولماده

شرائطی : ولایات ایچون سنه لکی ۱۱۰ ، آتی آتی ۶۰ شروشدو

هاتک ایچینه ایچون سنه لکی ۲۸ فراتی

۲۴ نیچی سنه

شرقی غالیچیا موقییتلرینه دائر

دوس اردولری نه حالده ؟ - جبهه نی زیارت انطباعاتی

سلاملری و تقدیرات و تشکراتی بیان ایلشدور . مؤخرأ اوتوموبیللر ایله حرب عی اولان (بودایچه) ایله (قوزووا) قصبه سنه کیمشدور . بوراد عیاربایک علام و تخریباتی دها زیاده کوزه چاربیو ایدی . (آ.م)

غالیچیا خرابه لری

قولومه نا ۲۹ - ایبراطور قازل ، رفاقتنده آرشیدوق (ویلهم) بولوندیجی حالده حرکات حربیه نی تعیب ایچون شرقی غالیچیا به واصل اولمشدر . هه طرفده دشمن استیلا سندن خلاص اولان اهالی ، ایبراطوری بویوک برشوق و حرارتله قارشیلامشدور . غالیچیا ، روسلرک ظالمانه و وحشیانه افعال و حرکاتی نتیجه سی اوله رق باشدن باشه جسم بر خرابه منظره سی عرض ایچکده در .

ایبراطور بوسباح ، قسم اعظمی یاعش اولان (فالوج) ، واصل اولوب یک پارلاق برصورتده استقبال ایدلش و بعده صرمسیله (استانیلاو) ، (اوتینیا) و (قولومه نا) شهرلری زیارت ایتدکن صوکره جبهه حربیه کیدوب اوسترایچا و باوهره را قطناتی طرفندن کمال حرارتله قارشیلامشدور . (ق)

آنقرلرینک طادینی آلدیلر ا

برلین ۳۱ - برنجی روس قادین آلابی ایلیک دفعه اوله رق عیاربه به کیرمش وضایعات عظیمه ایله عیاربه دن دوئمشدور . (آ.م)

حوادث عسکریه به سانسور وضعی

برلین ۳۱ - روسیه حکومتی نشر ایلدیکی بر اسرنامه ده حوادث عسکریه به سانسور وضع ایله یکنی اعلان ایلشدور .

قورشونه دیزینه نلر

برلین ۱ - (لمبرغ) ده منتشر (غازه نا لوروسقا) نک استخبارینه نظرأ روسلر طارنوبولدن رجعت ایژدن مقدم (۲۵۰) کشی بی قورشونه دیزمشلردور . (آ.م)

استراحم و فرانسز طویچیلرینک استراحماتی

برلین ۳۱ - پترسبورغ غزته لرینک نشر ایلیکاری معلوماته نظرأ روس عساکری (سرهت) بوینده کی مواضی ترک ایدر ایکن انگلیز و فرانسز طویچی ضابطاتی روس طویچی افرادینه قارش دیز جوکره ک طویلری بلا حرب ترک ایشملری استراحم و نیاز ایشلر ایشه ده روس طویچیلری بو استراحماته اصلا التفات ایثروب علی العجله فرار ایلدارور .

۷ نیچی و ۸ نیچی روس اردولری نه حالده

برلین ۳۱ - پترسبورغ دن «نان» غزته سنه اشعار اولونیور : اون برنجی روس اردوستنک رجعتندن طولانی بدنجی و سکزنیجی روس اردولری بویوک برتیلکه قارشیسنده قالمشدر . روس قولرینک رجعی مشکلات عظیمه ایله وقوع بولمده در . (آ.م)

آلمانیا ایبراطورینک جبهه نی زیارتی

برلین ۳۰ - (لوقال آچمایک) ک حرب عیاربی (ژورژ واسمر) ۲۷ تاریخیه (برزه زانی) دن شو اشعار اوده بولومشدور : بوسباح ایبراطور ، محاربات اخیرده بر شهرت فوق العاده قازانان (یزونیا) طاعنک اتکنده و رفاقتنده شرق جبهه سی باش قوماندنی برنس (له توپولد) اولدیجی حالده جنوب اردوسی قوماندانی قوت (بوتهر) طرفندن رسماً استقبال ایدلشدور . رسم استقبالدن صوکره قوت (بوتهر) آلمانیا ایبراطوری طرفندن (بورلوریت) نشانک همیشه یارانی و تبه سی ویرلشدور . شدی یه قدر میدان حریده بورته نی آلا ایلک ذات قوت (بوتهر) در . آلمانیا ایبراطورینک وصول ایله برابر (تازنوبول) کده شیطی خبری ورود ایتشدور . ایبراطور بولده کندنیسه تصادف ایدن قولرک جمله سنه بوخبر بشارتی تبلیغ ایتشدور .

ایبراطور و معینی ارکانسک را کب اولدقلری اوتوموبیل قطاری لطیف بر قصبه اولان (برزه زانی) نک بویوک میدانندن کچر ایکن ، بتون سکنه قصبه سوقاغه چیقمش ایدی . جبهه ده آتش ایدلکده و هواده طیاره لر سیران ایچکده اولدیجی حالده ایبراطور اول جنوب شرقی استقامته کیندی بوراده بیاده ، سوازی ، طویچیلر اوزون خطلر تشکیل ایدیور ، علی الخصوص قطعات عثمانیه دخی براده بولونیور ایدی . ایبراطور باشا صه قطعات عثمانیه نی زیارت ایچون بورایه کلشردی . یوزی کوزی قایلن بر تون طبعیه سی آلتنده مستور اولان ایبراطور ، غایت ژنده بولونیور ایدی . محارابه عساکر عثمانیه دن بر جوغه دمیر صلیب مدالیه سی بالذات توزیع ایلش و کاه برنس (له توپولد) قوت (بوتهر) ایله ، کاه عثمانی جنرال و بر آز اول یانلندن کجیدیکی عثمانی آلاسنک میر آلابی ایله کوروشمشدور . ایبراطور غایت نشته لی ایدی ؛ قطعات عثمانیه نرزدندن کچر ایکن بولری تورکجه سلاملا بویور ایدی . صوکره دها جنوبده و جنوب شرقیده کی آلمان عساکری سلاملشدور . ایبراطور عموم قطعاته خطاباً ایراد ایلدیکی قیصه بر لفظده

غرسنامه پهلوان المعروف کمانی

« فصل ثالث «علم» و «وصل» و «مناجیح»
« فصل رابع ایلیک » امراض اشجار هه بیان دیبور . دیکه که بوده « کمانی » غرسنامه سنده اوچ صمر قدر اول طوبرانلردن ، پینلر تده کی فرقلردن ، آجاج دیکه و آغیلان اصولیه خسته لیلر تده نظرأ عیاربایک کجک مکر ایلدور .

بغداد فاتحی سلطان مراد رابعک و اواخر سلطنت نه طوغرو ۱۰۴۷ تاریخنده ، « پهلوان المعروف » عنوانه لقب « کمانی » نامنده بزذات ، بزده بوزمانده اولدینی کجی شهره ، منظوم سوزلره اوتدندی و برلین اهمیتندن ، علمآ و فنا استفاده ایچکی نظر دفته آلمش اولمیکه « حدیدی » نک

ایمپراطور پوسباح ، قسم اعظمی یاغش اولان
(تالوج) ه واصل اولوب يك بارلاق برصورتده
استقبال ایدلش وبعده صرسيه (استانسیلاو) ،
(اوتینیا) و (قولومهنا) شهرلری زیارت ایتدکن
صوکره جبهه حر به کیدوب اوسترایچا و باوهره
قطعاتی طرفندن کمال حرارتله قارشیلانمقدور . (ق)

آغز لریك طایفی آدلیر ا

برلین ۳۱ — برنجی روس قادین آلابی
ایلك دفعه اولوق محاربه کیرمش وضایعات عظیمه
ایله محاربه دن دوغتمقدور . (آ.م)

حوادث عسکریه سانسور وضعی

برلین ۳۱ — روسیه حکومتی نشر ایلدیکی
بر احصانامه ده حوادث عسکریه سانسور وضع
ایلدیکی اعلان ایلشدور .

قورشونه دیزله نلر

برلین ۱ — (لبرخ) ده منتقر (غازه تا
لووسفا) نك استخبارینه نظر اروسلر طارونبولدن
رجعت ایتدن مقدم (۲۵۰) کفی فی قورشونه
دیزمشلردور . (آ.م)

انکلیز و فرانسز طویچیلریك استرحاماتی

برلین ۳۱ — پترسبورغ غزته لریك نشر
ایلدکاری معلومه نظر اروس عسا کری (سرهت)
بوینده کی مواضی ترك ایدر ایکن انکلیز و فرانسز
طویچی ضابطاتی روس طویچی افرادینه قارش
دیز چوکرک طویلری بلا حرب ترك ایشه ملری
استرحام و نیاز ایلشلر ایشه روس طویچیلری
بواسطرحاماته اصلا التفات ایتورب علی العجله فرار
ایلشدر .

جنوب اردوسی قوماندانی قوت (بوتهار) طرفندن
رسماً استقبال ایلشدور . رسم استقبالن صوکره
قوت (بوتهار) ه آلتانیا ایمراطوری طرفندن
(بورلوسریت) نمائنگ میسه یاغشی رتیه سی
ویرلشدور . شمدی قدر میدان حریده پورتیه سی
آن ایلك ذات قوت (بوتهار) در آلتانیا
ایمراطورینک وصولی ایله برابر (تارنوپول) کنده
شیطی خبری ورود ایتشدور . ایمراطور بوله
کندیسه تصادف ایدن قولرک جمله سینه بوخبر
بشارتی تبلیغ ایتشدور .

ایمراطور ومعنی ارکانشک را کب اولدقلری
اوتوموبیل قطاری لطیف برتصیه اولان (برزه زانی) نك
بیوک میاندن کچر ایکن ، بتون سکنه قضیه
سوقاغه چیمش ایدی . جبهه ده آتش ایدلکنده
وهواده طیارلر سیران ایتکنده اولدی بی حالده
ایمراطور اولان جنوب شرقی استقامته کیتدی و پوراده
بیاده ، سوازی ، طویچیلر اوزون خطلر تشکیل
ایدیلور ، علی الخصوص قطعات عثمانیه دخی زورده
بولونیور ایدی . ایمراطور الحاصه قطعات
عثمانیه سی زیارت ایچون بورایه کیشلردی . یوزی
کوزی قاین بر توز طیه سی آلتنده مستور اولان
ایمراطور ، غایت زنده بولونیور ایدی . مهارایه
مسا کر عثمانیه دن برجوغنه دیر صلیب مدالیه سی
بالذات توزیع ایلش وگاه پرنس (کوپولد) وقوت
(بوتهار) ایله ، گاه عثمانی جنرال و بر آز اول
یانتدن کچدیکی عثمانی آلابنک میر آلابی ایله
کوروشمشدر . ایمراطور غایت نشته ای ایدی ؛
قطعات عثمانیه نژندن کچر ایکن بولنری تورکجه
سالاملایور ایدی . صوکره دها جنوبه و جنوب
شرقیده کی آلمان عسا کرینی سلا لاشدر . ایمراطور
عموم قطعاته خطاباً ایراد ایلدیکی قیسه بر نطقده

غرسنامه پهلوان المعروف کمانی

« فصل ثالث «علم» و «وصل» و «امتیاز» و «زمان»
« فصل رابع ایلك «امراض اشجار» هی بیان
دیور . دبعك بژده «کمانی» غرسنامه سنده
اوج عصر قدر اول طور ایلردن ، پینلرنده کی
فرقلردن « آناج دیکک و آشیلاقی اصولریله
خسته لیلرندن نظماً بحث ایتدیکی کی دیگر طرفدن
اونی متعاقب برزمانده « علی چلی » ده « شکوفه
نامه » سنده نر ایلر بیکونلور = چیچکچیلک
فتندن بحث ایدره نك زراعت عمومی صرکله انکشافه
فیرت ایتلردی .

غرسنامه صاحبی ، زراعت حاضره نك sol یعنی
Terre arable یاخود sol actif تسمیه
ایتدیکی اوضك آلات زراعیه ایله ایلنك اوست
قسمت ، «طوبراق» ی ، «روی زمین» تسمیه ایدره نك
برقاج نودر آبییربرده :

« بر نیجه نوع اوزده در « روی زمین »
« بر برندن فرقی واردر آن سکا دیه بین »

دیور ، بوسودتله طوبراق معاینه سنه کیپورده
معاینه ایدیه چك طوبراق بر « زراعت مقداری » فی
قازوب یاغور و صوبله بر شیشه درونته قولسی :
« قازوب اول بر زراعت مقداری آل طوبراقکی »
« شیشه به قوبدده یاغور و صوبله قازوب آبی »
صورتنده توصیه ایدیلور .

بالاخره طوبراق ایچمه بر بزابله سوزله کدن
صکره آیزده بر ایلدی ایچون :

« بده بر ایچمه بزدن سوزلوب بالچیق اوله »
« بر کیجه طورسه آیزده بالچیق آبرو قاله »

دیورکه بوکون طوبراقک خواص فیزیقه
و کیمیاویستی ، عناصر دقیقه سنی میدانه قویان
آغرولوژی ، (کیمیای ترابی = Chimie
du sol) کی یکی فنونک بحق تأسسندن اول ،
او زماندرده یعنی اوج عصر اول ، اورپاده دخی
« طوبراق » تحلیل ایدیه محسن ، بناء علیه مالک اولدی بی
خواص و سرائر فنیه سنی آدم عقلی میدانه قویه جتی
فتی ، اساسی معلومات الهه ایدیه مه مفسدی .
حالبوکه « کمانی » طوبراقک لوندن زیاده لذت نه بافتی
توصیه ایله طوبراقک - ولو اوفاق اولسون - خواص
کیمیاویستی حقیقه بر فکر ایدینکی ، بالچیق =

بغداد فاتحی سلطان مراد رابعک اواخر
سلطنتله طوغرو ۱۰۴۷ تاریخنده « پهلوان
المروف » عنوانله لقب « کمانی » نامنده برذات ،
بژده بوزمانده اولدی کی شهره ، منظوم سوزلره
اونه دهری و بریلن اهمیتنه ، علماً ، فنا استفاده
ایتکی نظر دفته آلمش اولمک « حدیدی » نك
تاریخیزی منظوم یازمغه هوس ایتسی تیلیندن
منظوم بر اثر زراعی وجوده کیرمش بو فنی
« غرسنامه » تسمیه ایتشدی .

تاریخ زراعتیزه بوکون شرف بخش ایدیه چك
زراعی کتب عتیقه صرکله تدقیق صرهنده استانبول
کیتخانه لرنده ترکیه اولوق بوندن دها اسک ، دها
اول یازلمش برزراعت کتاینه هنوز تصادف ایدیه مدك .
بونی ده بیلیوغراف بروسلی طاهر بیک رفیق فاضل
معلم کایسلی رفعت ایتدی کندی کیتخانه خصوصیتندن
چیقاردرق بکا اوائه ایتشدی . مع الاسف اثر
ناامامدی . فقط اثرک ناعام اولسی ، عمومیله
مختویانه قارش اولان استطلاعات تسمیه صرک
او قدر مانع اوله مدی . چونکه « کمانی » ،
« غرسنامه » سنك باشلانمجه مندرجاتی ،
صافلیدی ، دها طوغریسی کتاینک فهرستی کذا
منظوم اولوق یازمشدی . مثلاً درت فصللندن
برنجیستی - کندی تعبیرله - « زمینلره » یعنی
طوبراقلره وینلرنده کی فرقلره حصر ایدره نك « کندی
زمانه کوره » آغرولوژی « مبحث تراب » دن
بحث ایدیلور ، ایکنی بی ده « غرس اشجار » ک
« وقته » تخصیص ایدره نك :

« فصل اول اولدی انواع زمینک فرقه »
« فصل ثانی غرس اشجار و نباتک وقته »

دیور . اوچنچی فصلده اوزمانکی کندی
اصطلاح زراعیسی وجهه « قطع » بوزمانه ،
« وصل » آشیلاجه « دن بحث ایتدکن صکره
بولنک زمان ایله اولان امتیازچریه کیپور ، بلکه ده
اوزمانده قلیا اولوزی = فن اقلیم » ، « مه ته تورو
لوزی آغز قول = علی جو زراعی » اساسلرندن
بحث ایدیلور . صوکره دردیجی فصلده « امراض
اشجار » تعبیرله « پانه لوزی و دژه نال = امراض
نباتیه » نك میوه آغزچرینه تماس ایدن مباحث
ایتدیه سنه حصر ایدره نك :

فزار باغچه ده قير اكنجه لری

صدراعظم باشا حضرت تاريك حايه فخرانه لرده اغستوسك اوچنچي جمه كوني بعدالزوال ساعت اوچدن نصف اليه قدر دوام ايتمك اوزره دولتو عصمتلو مادلله سلطان علية الهان حضرت ليرنيك رياست عصمتناهيلرنده كي مدافعه مليه قاضي كوي خانلر هيتي طرفندن قاضي كوي خسته خانه لرده بولنان مجروح ومعلول غزاة عثمانيه منفته قنار باغچه ده شمدي به قدر مملكت مزده كورولميش قير اكنجه لری ترتيب ايدلشدر . حاصلا تيله قولندن ، بجاغندن محروم اولان غزاة عثمانيه نك قوللری و باجقاری اععمال واسباب معيشت لری توسيع ايديله چكدر .

بوتون شهر من سكنه سنك خير برورانه بر مقصد ايله بايلان بواكنجه به اشتراك ايديله لری ايچون وسايط نظيه تخصيص و هر در لولواسباب استراحت تأمين ايدلشدر . استانبول ، اناسول ، اطهر ، و بزاز ايچي اهالي محترمه سنك تسويل عزيمت و عودت لری ايچون سير سفاتي ، شركت خيره ، ترامواي اداره لری طرفندن خصوصي سفر لرتريتيب اولوشدر .

§ مودا ايله فنار باشه آردسند بعدالزوال ساعت ايكيدن كيجه يازيسندن صكره ساعت ايكي به قدر بلا فاصله بروش ايشايه چكدر . فيثانك بر ليرا ، يارم ليرا ، يكرمي غروشدر .

قير اكنجه لری ايچون متعدد بوفه لرتريتيب ايدلشدر . آرزو ايدنلر اوجوز فيثانله اقسام تكئي فنارده به چكدر . بتكارك نفاسي تأمين ايدلشدر . اكنجه لرك پروغراي مدخله توزيع اولونه چكدر . تأمين استراحت و انتظامه اعتنا اولوشدر . فيثان غير معين بيئلردن آلمق آرزو بيورالرك بك اوغلنده (بهر ابالاس) اتصاليده كي استانبول قلوبني كتابته و ياخود قاضي كوي اتحاد و ترق قلوبنه مدافعه مليه سر كوزيه مراجعت ايللری رجا اولتور .

بك اوغلي قلوبنيك تلفون نومروسي بك اوغلي ۱۲۷۷ : قاضي كوي قلوبنيك تلفون نومروسي قاضي كوي ۴۵۳ .

تصحيح — ۷۳۵۲ نومر لي نسيخته شرك

ايكنچي حيفه سنه درج قلنان آناطولي عثمانلي تيمورولي شركتي اعلاننده بروجه زير سهولر واقع اولمشدر :

ستون سطر	۷۵	۲۰	سپه آيوزده	۲۵	يازلشدر
۴	۷۲۰۰	۳	۷۲۰۰	۵	
۵	۴۷۷۷۵	۱۲	۴۷۷۷۵	۵	
۵	۱۰۶۷۵	۲۴	۱۰۶۶۷۵	۵	

چك فيثانلری

۱۳۱	اغستوس	۳۳۳ - ۹۱۷
بر ليراى عثمانى مقابلنده تعيين اولنان فيثانلر		
نوع مسكوكات	اعظمى	اسغرى
اسويچره فرانكي	۱۲,۵۰۰	۱۲,۸۰۰
فلنك فلورينى	۶,۷۰۰	۶,۸۰۰
استونفولم قورونى	۸,۴۰۰	۸,۵۰۰
بولغارله واسى	۲۴,۵۰۰	۲۴,۷۵۰
مازق	۱۹,۹۰۰	
قورون	۳۱	

تجارت و زراعت نظارتندن : مدت تدريسيه سي ايكي سنه دن عبارت اولان وسنه جديده تدريسانه شهر ايلوك اونچي كوني مباشرت اولنسي تقرر ايدن خندقده كائ لبي و مجاني اورمان عمليات مكاتبه طلبه قيد و قبوله مباشرت اولدوقندن شرائط آتسيه في حائر طالبلرك شهر اغستوسك يكرمي بدنجي كونسه قدر با استنادنامه تجارت و زراعت نظارت چليه سنه مراجعت ايللری .

شرائط قبوليه :

- ۱ — نيمه دولت عليه دن اولمق .
- ۲ — علل و امر اصدن سام و مشاق و مزاجه متحمل ومشي و حركته و ركوب و نزوله متقدر اولديني بالمايه بر طبيب طرفندن و برجعه و خاييله ميم و محكوم اولمق ارباب ناموسدن بولنديني دخي صلات ائمه و هيئت احتيازيه سي جانبدن با نهادنامه مصدق بولمق .

آرژيل « كيل » نى ، قومني آيره رق عادتاً بوكون « مقياس كلس = Calcimètre » ديزيلن ، شيبه لي بسط آتله طوبراقده كي كيرمه مقدارينك معايينه سنه شيبه فقط باطبع ده ا ابتدائى اولمق اوزره اوزمان بزه بر اصول اوكرتمك ايستمش و ياخود هيچ اولنسه طوبراقله قارشى لاقيد ، بوش بر نظره باقيلمامسي ، اونك معلق معايينه دن كچيرلسي لزومني اكارشمدي .

« پهلوان المروف » ، اثرين منظوم يازمقله برابر كنديسي بك اوقدر شعر ، خيال آدمي دكليس . چونكه :

« تجرهدن بر نجه بن ايلدم بخت مقال »

دهرك خيالاته قابيلديني ، ذاتي تجر به لرنه استناد اينديكي ، حقي كندى تجر به لرده ده قناعت ايجرهرك اسلرني ذكرا تديكي (استاد لرنه = اوسته لرنه) مقارن اولديني :

« نجه استاده مقارن اولمق ايله بيلديكم »

« تجر به ايشلر آلر ، بنده آتده كوردديكم »

صورتنده بيلديريور . ذاتا (كجاني) نك خيال آدمي اولماقله برابر مسلكنده دخي صرف نظرياتي قبول ايدر ، بر شخص اولديني ، زراعتي علوم تجر به و تطبيقه دن عد اينديكي ، نظم اينديكي كندى معلومات و تجارب زراعيه سي ايچون :

« بر قولايجه بوللري نظم اتمكه قيلم هوس »

ويدكدن صكره « تجر به » بي عادتانا بيد ايدر چه سنه « تجر به سوزه تا قاييه هر بو الهوس »

ديجندنده اكلاشيلبور .

كجاني طوبراقلری « قره فصل = قومسال » ، « بوز قومسال » ، « فزيل قومسال » اسلريله اوج قسمة آييريور كه قره قومسال ديديني ، انقاض نيابتي احتيا اينديكندن طولاي بوكون علم زراعتك (هوموزل طوبراق) ديديني قوتلي ، مثبت طوبراق اولدقنه شيبه بو قدر . ذاتا « كجاني » ده بو نوع طوبراقني مثبت و مقبول عد ايديريورده :

« قره قومسال طوبراق اوزره غرس اولان اهلا اولور »

ديدكدن صكره :

« هم شكوفه و نهاك ميوه سين رنگين ايدر تخمي هام بويله برده اكسه باري بزرگر »

ديور . كجاني « ذيل » تعبير عربي سي ايله (كوبره) لردن ده بخت ايديريور . بتون قندماي زراعتونك « كوبره » گل هسي قوللا غنقلرينه باقيليرسه بوكله نك صوكره لری رويجه نك سوپروتو مناسبه اولان « كوبريس » گل هسندن لسان زراعتنزه كچمش اولسي طن اولتور .

خلاصه مقاله شركت همسز كندن مندرجاتي بحق تدقيق ايدمه مدبكمز « غرستانه » سييله اوج عصر اول ، فكر زراعتي تخميه چاليشان كجاني ، بوكون علماً و فنا بيامدبكمز ، طاغاد يغمز ميوه لر براته ميورسه ده هنوز تربيه و اصلاحه بك محتاج اولان بوچوراني باغ وطن ايچون بزه دائماً دستور العمل اوله جق بر نصيحت بر ايقورده ديور كه :

« تربيت اتمكه اولور باغ عانده ميوه دار »

مشهور لاتين شاعري (و برژيل) ك غنله شاه اثر لردن عبد ايديلن géorgiques ده منظوم بر اثر زراعييدر .

قبيل طوبراق ۱۸ هوز ۳۳۳

زراعت منحصي

جوادر شدی

تور كياده توتون زراعتي

تور كياده ۱۹۱۳ سنه سنده استحصال ايديلن توتون محصوله دائر موقوف بر منجمن آنيده كي معلوماتي استخبار ايلديك .

۱۹۱۲ سنه سنده توتون محصولي ۳۶ مليون كيلوغرام ايكن ۱۹۱۳ سنه سنده ۳۳,۵ مليون كيلوغرامه نزل ائمشدر . بو ۳۳,۵ مليونك ۱۳ مايوني صامون سنجاغنده و ۱۳ مليوني ده ايدن ...

دیدند نگره :

« هم شکوفه و نهالک میوه سین رنگین ایدر
تختی دام بویله برده آگسه باری بزرگ »

دیور. کافی « زبل » تعبیر عربی ابله (کوربه)
لردن ده بیث ایدیور. بنون قدماى زراعتونك
« کوربه » کلمه سنی قولاً و فعلیه باقیلیرسه بولکته نك
صوکره لری روجمه نك سوپروتو مناسنه اولان
« کوریس » گله سندن لسان زراعتزه کچمش
اولسی طن اولور .

خلاصه مقاله سزك همسزك لکندن مندرجاتی بحق
تدقیق ایدم دیکمز « غرسنامه » سبيله اوج عصر
اول ، فکر زراعتی تمیبه چاپشان کافی ، بوکون
علماً ، فنا بیلمدیکمز ، داغادینمز میوه لر براته .
میورسده هنوز تربیه و اصلاحه بک محتاج اولان
بوچوراق باغ وطن ایچون بزه دائماً دستورالعمل
اوله جق بر نصیحت برافینورده دیورکه :

« تربیت ایتمکه اولور باغ عالمده میوه دار »

مشهور لاتین شاعری (ویرژیل) ك غنله
شاه اثرلردن عهد ایدیلن géorgiques یده
منظوم بر اثر زراعیدر .

قبیل طوبراق ۱۸ فوز ۳۳۳
زراعت منحصی
جوادرشدی

تورکیاده توتون زراعتی

تورکیاده ۱۹۱۳ سنه سنده استحصال ایدیلن
توتون محصوله دائر موئوق بر متعیند آئیده کی
معلوماتی استخبار ایلدک .

۱۹۱۲ سنه سنده توتون محصولی ۳۶ ملیون
کیلوگرام ایکن ۱۹۱۳ سنه سنده ۳۳،۵ ملیون
کیلوگرامه تزل ایتدیر . بو ۳۳،۵ ملیونك ۱۳
ملیون صامون سنجاغنده و ۱۳ ملیونده آیدین
ولایجی داغلتنده استحصال ایدلمسدر . توتونك
بهر کیلوسی وسطی اوله رق ۹ غروشه مال اولمشدر .
بومقدارك ۸،۵ ملیون کیلوسندن ماغداسی ممالک
اجتنابه اخراج ایچون سرایت برافلمسدر .

۱۹۱۳ سنه سی محصولی بش میليون عثمانلی
لیراسی کار برافمشدر . بوکاره ، رژی اداره سنه
اصابت ایدن مقدارده داغلدیر . روم ایل و اناطولیده
۱۵۶،۰۰۰ کیلی توتون ایشلری ابله اشتغال
ایتدیر . یالکز روم ایلیده توتون ایشلری ابله
اشتغال ایدلرک عددی ۴۶،۰۰۰ کیلوسیدر .
مذکور سنه طرفنده یالکز رژی اداره سی حکومته
بر میلیون عثمانلی لیراسی حصه و برمش اولوب حکومتك
توتون مستحصللردن عشر صورتیه آلدینی توتونك
قیمتی ده یازم ملیون عثمانلی لیراسیه بالغ اولمشدر .

حسین حلمی پاشانك قارلسیاده عزیمتی
قارلسیاد ۳۰ — تورکیانك ویانه سفیری
حسین حلمی پاشا ، دون برای تداوی بورابه
کلشدر . (ق)

عثمانلی عزیمت جیلری

برلین ۳۱ — بروکسلدن اشعار اولونبور :
عثمانلی مطبوعات هیئت بازار کونی عثمانلی مصلحتگذاری
واسطه سبيله بلچقا والی عمومیتی جنرال (فالکنها .
وزنه) ه تقدیم ایدلملر واو آققام جنرال مسافر
اولملردر .

تفسیر درسی — شیخ عبدالعزیز چاویش
اندسی طرفندن بوندن بویله هر بازار و نجمنه
کونلری بعد الظاهر ساعت ایکی بیقنده طایخ جامع
هر یقنده بر تفسیر درسی و متعاقباً تفسیر در سنده
تلاوت اولان آیات کریمه حقیقنده بر درس عربی
اصلاً اولنه جقدیر .

تبدلات هوایه

۲ - ۸ - ۳۳ تاریخنده استدلالات هوایه :
هوا آچیق اولوب روزگار شمال ابله شمال
۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۴۷ - ۴۸ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۰ - ۶۱ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰

تصحیح — ۷۳۵۳ نومرالی نسیخته سزك
ایکنجی صحیفه سنه درج قلمان آناتولی عثمانلی تیموریلی
شرکتی اعلاندیه بروجهر بر سوئول واقع اولمشدر :
ستون سطر

Table with 4 columns: Year, Amount, and other details. Rows include ۷۵ یوزده ۲۰۵ سپوا یوزده ۲۵ یازمشدر, ۷۴۰۰, ۷۷۷۷۵, ۱۰۶۶۷۵, ۱۰۶۷۵.

چک قیاناتری

Table with 4 columns: Year, Amount, and other details. Rows include ۱۳۱ اغستوس ۳۳۳ - ۹۱۷, ۱۲۰۸۰, ۶،۸۵, ۸،۵۰۰, ۲۴،۰۷۵, ۱۹،۶۰, ۳۱.

تجارت وزراعت نظارتندن : مدت تدریسی سی
ایکی سنه دن عبارت اولان وسنه جدیده تدریسانه
شهر ایلواک اوتنجی کونی مباشرت اولنجی تقرر
ایدن خندقده کائن لیلی و مجانی اورمان عملیات
مکتبه طلیه قید و قبوله مباشرت اولدیفندن
شرائط آتییه حائر طالبلرک شهر آغستوسك
یکری یدنجی کوننه قدر با استعدادانمه تجارت
وزراعت نظارت چلیبه سنه مراجعت ایلاری .

شرائط قبولیه :

- ۱ — تبعه دولت علیه دن اولقی .
۲ — عیال و امراضدن سالم و عیاق و حرامجه
متحمل ومشی و حرکته و رکوب و نزوله متقدر
اولدینی بالمابنه بر طبیب طرفندن برججه و خاتله
متیم و محکوم اولیه رق ارباب ناموسدن بولندی
دخی عیالات ائمه و هیئت احتیاریه سی جابندن
با شهادتنامه مصدق بولتیق .
۳ — رشده تحصیل اکیال ایش اولقی .
۴ — سنی اون التی دن دون بولنامق .
۵ — مراجعت ایچون ویرینه جک عرضخاله

ایکنجی ماده ده بیان اولان طبیب راپوری وحسن
حال علم و خبری ابله مکتب و آشی شهادتنامه لری
وویقتوریا قطعه سنسده ایکی قطعه فلطوغراف ربط
ایدلمش بولتیق .

ایام امتحانیه ۲۷ اغستوس بازار ایش حساب ،
هندسه ، تورکیه ، ۲۹ اغستوس چهارشنبه
تاریخ و جغرافیای عثمانی
امتحانلر تحریر ایدر . ایام امتحانیه ده بولتیانلرک
سرد ایده جکاری معاذیر هیچ بر زمان شایان
قبول دکلدیر .

اسکندارده پاشا لیماننده عثمانلی خانلری بیجکی
ودیکیش اوجاغنده طالباتک بر سنه نالک متادی
سعیلریک محصول اولان دیکیش و نقش و مه تولردن
همزه لر حضورنده امتحانلری کمال موقیقله اجرا
ایدلمش و یاقینده سرکی یاپیله رق تصهر ایدیله چکی
ایفیدلمسدر .

مکاتب عالییه دخول حاضرائی ایچون
خصوصی درس آلمق ایستینلر (استانبول
پوست رستانت آلیف جم بک) آدره سنه وقت
ضایع ایتمکدیزین بیلدیر سینلر .

کور آبه — سعیری جناب شهاب الدین بک
فی ۱۰ غروش مرکز توزیبی شرق کعبخانه سی .

افکار جدیده کتبخانه سی
منتشر اجزاسی : ترکجه منزه حردن صکره -
روم ویزانس - ثوله بن (رومان) - جلال نوری
بکک بیری بش غروشه . بر میلیون لیرالقی بوتو
(مترجم رومان) ۳ غروشه .

دردست انتشار : اشترک ایتمکدیز حرکت -
ایکی فتح آره سننده قسطنطنیه (جلال نوری بکک)
- منته سکونک رومان (ساق بکک ترجمه) .

۲۰ مارس ۱۳۴۲

گفتی محمود زمانه زنده بهار دوق :

ایلك بهارده

سعد آباد باغچه لرنده لاله تحسیناتی

فردا بجه دوشونور، شوخ برشاعر لازمدی. زمان
اوقی ده پاراعندی . حقیقه او :
ای شه خوبانم اول ادمونو نه سن
دیک کلدن جامه بوی یاستندن پیرمین
دیورده بندی ؟ بوگون « سعد آبادی » فرح
آباد « ی خراب آبد کوروبده اودوری حسرتله
حس ایدن عالی برشاعر من بیله ندیمانه :
سارام پنجه یا آل شاه سی
قیسغاییر کورمه کل ولاه سی
دیدکلدن مکره :

بکفرم بنه لاله بیاله ایله سی
سودیکمکل (فرح آباد) . بوخت
دیپه روك لاله بیاله لردن قورتولایبور ، لاله
واز کجه بور . جدآ لاله لر اوزمانده برشاعر
ایچون بلسکه بر « خط امان » دی . توکل ایله
افندی مرحوم :

کردن لشکر اشکنه مک چنه
تیغ قهرایه چکر لاله عجب خطامان

دیپه شدی . لاله لردن « عاطف افندی زاده عمر
افندی » کی بیوک برصافیت ایله تقال ایدنر بیله
بولیوردی . حتی بر کون او ه مطلع تور « دن تقال
ایدنرک :

تقال ایدی سحر باغده دل مینچور
باغچه لاله کزازه کندی (مطلع تور)

پاتی ایراد انجندی . لاله باغچه لرندن قوبون هر لاله
اوبله کایشی کوزل شیشه به قوتوردی . اولک
« باش نخه » دن منتخب اولمسی لازمدی . حتی
« منتخب » اسمنده بر لاله بیله واردی که بونک ایچون :

بو لاهانله بو لاله شیا
(منتخب) غیبه به وضع اولسا سوا

دینلیوردی . لاله اذالیله مست بیوش اولان
دماغلر ایچون طرحرلر آوه سنده زاله کی بر
« جرعه سی » بیله کورمه تمکیدی . حتی هانتف
افندی مرحوم :

اهل بزده چکدر زدن قدهار انتظار
(جرعه سی) دیمار سات بو رنگ لاله زان

پاتی مورنکل « جرعه سی » ایچون سوله شدی .
صراقیلر کندیلرینه لاله چراغانلر نه « بیاله »
عشق لر ، نه « بیاله » فیض ، نه « بیاله » ناز لر
صوتارلردی . ذاتا :

بو رنگه چناره چشم عبرتله
نابولسه هر نه حاله بر « بیاله » عشق
ایدی . « سید عثمان تسبیب افندی » بیله :
حره بدوش دورایدلم بزم وحدت
نوش آیلوب « بیاله » فیض « عجب
دیوردی .

عطاء الله افندینک « بیاله » ناز « ی ایچون ده
عارف افندی حقیقی شعرا دن عارف :

نه حاجت ایله جانا عرق تکلیفه
سوزکل « بیاله » کله مست و مدعو شدر

پاتی ایراد ایدیلوردی . لاله باغچه لرنده کی صفنا
ایچون بیاله دهه بک احتیاج بوقدی . اساساً
« پیام صفا » لر « پیام سرور لر » بیلشیلوردی .
حتی « غیور آمدی » :

اونور نسیم ایله برچه لطافت کزاز
سبب کشایش ازاره هپ (پیام صفا)

دیدکی کی « عطا افندی » ده :
ایدیه بزم چندن اونخل مشوه نهمور
وبرر صبا دل نالنده (پیام سرور)

دیشدی . آدم برون دل نالنده لر مشوه شوق و شطارت
ورده چک بولیه « پیام سرور » نره نه قدر احتیاج
وازه . هبجه شیهه مزکه بوقتیله شاعر « حلیم کرای
سلطان » نک « بیک چراغان » لالسی ایچون
سویلدکی :

کزازه بو شب عزم ایدینک اول شه خوبان
آدی خیر کندی بزم (بیک چراغان)

پیننده کی خیر کی دکدو . فی الحقیقه نوروز کوردی ،
بهار کادی . فقط کونکارسنه ننه تکلی . دما
کالر هوز آجدی ، قوشلر ، بلبلر اونکه
باشلامادی . فقط چکر آجسه ده ، بلبلر ده اونسه
بنه انسانک

صانه کورده شمدی فی خنده
شمدی نوشلر ده صانه پرمان

دیپه کی کبور ، زیرا بالک فرح ناده ، سعد
آباد . کل ، حتی جنت آباد هر طرفه باغله سوزشلی
بر آه ایدنرک :

فرق یوق بر جنت آبدک بوگون درانه دن
فریاددن بشقه ندیبه بیلیر ؟

قالمش ۲۰ مارت ۳۳۶

جواد رشدی

بر تاج صبر اولسکی ، مسعود زمانه زنده بهار ،
استابولده کتبیته مخصوص نه ذوقلر او یاندیرر ،
نه نهارلر یار ایتیردی ، شاعر لک دماغلری تازه لیلن
بهاره لرندن بشقه ایلك بهارک کوزلری تاماشدیرن
ایک بوکسک ذوقه هیچ شبهه سز سعد آباد بدیع
بر صیرانکله اولوردی . هله ندیم زمانی ، سعد آباد
داعص بر لاله جتی ایدی . فی الحقیقه اودورک روسی
بهار چیکاری ایچنده لاله ک جیلیمین بر عاشق ایدی .
نعل اولسونک بهاره ایلك « مرحبا » دین شاهانه ،
ملی چیتک « لاله » ایدی . احمد ثالث زمانی سعد
آبادده بهارده ایلك آجان لاله « عاشر افندی
مرحوم » نک تخمین آله ایدین لاله اولمشدی که
بوعوه بونقله نظردن « مرحبا » دیشدی . حتی
زمانک شعرا سندن « احسان افندی مرحوم »
« مرحبا » فی سوه سوه تاماشا ایدنرک :
(کسیریمه چنه لاهی عام کلشن)
(مرحبا) ایدی طر اوله لاسوسن)

دیوردی . هر نه لدر « لاله » لفظی حروف
لفظاً ایله توافق ایدیلور ، « غلطات حقیقی »
صاحبک دیدکی کی : « فارسیسه مدلام ایله
قرضی رنگ معنانه « لال » کله سندن مشتق ،
عد ایدیلور سه ده سعد آبادده بالکر « لال »
امل « رنگی دکل ، اونک هر رنگی ده شمدی .
حتی « اوبی صالح آغا » نک « لعل بدخشان » ی
قان فرمزیلر آوه سنده کوزلر قاناشدیر بره رق
گندیته :

بونک آتیشی کوردی دم لاله نره
صده قاتیلوردی باغچه (لعل بدخشان)
دیشیریم کی دیکر طرفدن بیاضلر آوه سنده
« لاله بیاله حافظ » نک « بدیضا » سی اولایچه
تورانی ، پارلاقلی ایله « اسپا » افندی به :
اهل انکاره بوشکوه سوا
کوسورسه اکر (بدیضا)

هیدر تیوری . هر رنگ لاله باشقه بر رنگ نیشه
دوغوبور ، برستکازی ایچون اونک هر لوی
یک بر ذوقک مولدی اولیوردی . هر نوعک
عصبی صاحبک اسمنه اضافه ایدیلرک شیرت
آلیوردی . لاله ک تاماشا سنده اوبلر ذوق پاک
ایچه دوشولوردی . اونک بیوب وقصودن سالم
اولمسی شرطیدی . و وقتانک ، بایر اچقلرینک
وحارتی ، کوشه ک بولنه سی ، عضو آیت و تکریمک
عیانده اولمسی اوله نک « سر سینه مجالس بزم
کنار » اوله سینه مانع اولور ، عادتاً معیوب عد
ایدیلردی . دما طوغوروسی لاله پروان ، لاله ک
وضعیتنده بیله اوزمانه مخصوص بر بدیبت ،
اشکالنده زمانک روحه موافق بر کوزلک
آزادیلوردی . مثلا رنگلی ، لکلی لاله مقبول
دکدی . چونکه لفظه جلال کی اونک نقطه دن
سالم اولمسی شرطیدی . حتی « اولیه نسخه
حقیقه اونک نطقه شک » دینلیوردی . هر لاله به
رنگنه کوره شاعرانه اسملر قونور ، شمر لر
سویلدی . لاله صحتی لر ، اکانه لر ایله
هوام صغایرینه بکره مژدی . عادتاً ادبی بر ذوق
ایله کوردی . مثلا « بهجت افندی زاده مصطفی
جودت » افندی کندی « یا قوت ریاض » فی آله
ابتدیی زمان نه بیوک بر خط و مینویت ایچنده
قالشدی . چونکه بتون صراطلر بوکا بیوک اهمیت
هفتف ایشلر حتی :

ترجه هر لاله بر مرتبه ورمش فیاض
دست شاهانه سزاد هله (یا قوت ریاض)

مفهوی قدر برقیبت و بریوردی .

ایلك بهارده سعد آباد باغچه لرنده لاله لر عادتاً
طرحرلر اوزرینه صاچلمین رنگلی ، کرا نیها برر
جوهر کبیدی . اولرک قیمتی ، پارلاقلی هر کوز
کورم مژدی ، نوعی هر شخص تعین ایدم مژدی .
اونک ایچون حقی بر لاله برست اولق لازمدی .
مثلا « داماد محمد پاشا خدیوی ایران سر عسکری
عزت پاشا » نک مور رنگدکی « وحید » ی
جدآ انالی آره سنده وحید ایدی . اکر بولیه
اولسه پاشا مرحوم بولاله خطاباً :
« عالتره متعلق ایچن آرید »
« قالد ایدم حقیقه کزازه « وحید »

دیزدی .

او حقیقه مسعود زمانه زنده بهار بهار جنت آباد
اولان سعد آباد ندیم کی کندی « شه خوبان » نه
چیکار ایچنده کاکر نکندن جامه ، یاسنک قوروسندن
پیرمین ، سروک بیللک کندن شالی تیش کیدر چک

تاریخ زراعت عثمانیه

درت بش عصر اولی

زراعت ناظرلر من

«ردوس» ه ننی اولهرق اوراده قتل اولندی . وظیفه سسته عائد مخصوصانده کار گذار اولان «ترخی حسن افندی» دن صکره «۱۰۹۴» ده «صاری حسین افندی» و «۱۱۰۵» ده عثمان افندی و بالاخره «قیان چلبیسی محمد افندی» لر یکدیگرلری متعاقب «آربه امینی» اولشلردی . بوتاریخلردن سوکره یاز بلان آثار زراعیه سردن مصادف نظر من اولانلره باقبلیسه برده علماً ، فکر آ زراعت آرتق بر موقع احراز ایش ، بر «فن» اولهرق فنی ایدلسکه باشلامشدی . مثلاً هرستامه لر ، رونق بیستانلر ، شکوفه نامه لر ، [۱] یازاشدی . دور احمد نالنده یعنی «۱۱۳۲» تاریخلر نده «یوغورنجی زاده سلیمان افندی» «آربه اماننده» بولنهرق اون سسته قدر امور زراعیه سزلی تدویر ایشدی . بوندن صکره «۴۴» ده «حکیمزاده فیض الله افندی» بومقامده کورولیر . فیض الله افندی ، نوح افندی نامنده بر ذاتک اوغلیشدی . قلمدن فیض ایش برادرلی علی یاشانک سوقبله اوقاف محاسبه جیبی ایکن اوسنه تک ذی الحجه . سنده آربه امینی و ۱۱۴۷ ده مطبخ امینی اولمشدی . بالاخره شهرامینی و روزنامه اول مقامنه کچدی که بوکندی سنک صوکره ، موریتی اولدی . (۱۱۶۱) ده وفات ایدنه «قیودان ابراهیم بک جامی» قبرستانده دفن ایدلی . سنه لرحه دولتک زراعت امورینی اداره ایدن «حکیمزاده فیض افندی» عین زمانده ملتته فائده سی اوله حق اصحاب خیراندندی . قاسم یاشاده کی «نعلی مسجدی» کلی مبالغ صرفیه توسیع ایدنه کجامه تحویل ایشدی . بوندن صکره یعنی دور محمود اولده امور زراعیه سزک باشنده «بدیجی محمدفا» بولنیوردی که بالاخره «یاشا» اولمشدی . قیوچی باشیق ، آربه امینلیکی کبی مهم خدمتدن بشقه صدارت کتبخانی ده ایش و (۱۱۵۳) تاریخلرینه طوغرو عزل ایدنه رک مدینه منوره قلمه سنک تعمیرنه مأمور اولمشدی . «بدیجی محمد یاشا» بومأموریتدن حاجی اولهرق عودتی متعاقب ایکنجی دفعه اولهرق بنه صدارت کتبخانته تعیین ایدله کی کبی (۱۵۶) صقرینک بدیجی کونی بارتیه وزارت مصر والیسی اولمشدی . والیکنی متعاقب «آبدین محصلی» و «ایران اردوسی سوقیات» مأمور ایدله بوندن صکره ۱۱۵۸ ده وفات ایشدی . بدیجی محمد یاشانی مشاهیر رجته عثمانیه تک تراجم احوالی احتوا ایدن تکره لر و وسجالات امورنده متبصر ، مقدر ، صادق ، شهور بر ذات اولنی اوژره کوستریبورلر .

آبه امینلیکی کبی دولایسیله امور زراعیه سزله تعلق ایدن باش مأموریتلر ده بونی متعاقب «آفا» اولهرق بولتان بر ذات ده «ملاحق زاده علی آفا» دی . (۱۱۵۸) دن اعتباراً ملاحق زاده علی آفا بدیجی بک اوج سسته قدر آربه امینلیکی ایشنی متعاقب یعنی (۱۱۵۱) ده آربه امینی اولمشدی . علی آفا ده «ملاحق زاده محمد آفا» تک اوغلیدی . برآرله قی باشیق قونی اولمش مأموراً شامه کوندولمشدی . عودتده ۱۱۵۶ . بنه آربه امینلیکی احراز ایشدی . بوتاریخلردن صکره ترسانه ، مطبخ امینلکاری ، سپاهلر آفانی کبی مهم مأموریتلر ده بولندقدن صکره (۷۷) ده اوچنجی دفعه اولنی اوژره بنه آربه امینی اولدی . بالاخره علی آفا «بارتیه میرمیرانی» یاشا اولهرق ایسه بختی والیکنه تعین ایدله .

عثمانی مؤرخلری ، ماضیده کی ملکی ، اداری تفکیکلا تیره عائد اولهرق تاریخلر سزده حصر ایشدکاری صحیفه لرده ، حربیه ، بحریه ، معارف کبی بعض نظارتلر سزک ، کچیردکاری صفحات و تکاملدن آز چوق بحث ایشدکاری حالده ، تشکیلات زراعیه سردن ، زراعت نظارتلرینده همان حیج بحث ایشدکار ، زراعتنزه دائر معلومات و برمه مشلردن . دهسا طوغروسی تاریخ زراعتنزه عثمانی تاریخنده بر موقی کوروله مشدر . حالبوکه بر اکنده بعض آثار دن آکلانلیدی اوژره دولت عثمانیه ، دور سلیم نالنده ایلک دفعه اولهرق «کجهی زاده صالح افندی» [*] «مرحومک نظارت ایشدکی» حیویات و ذخیره نظارتلرینده «چوق زمانلر اول ، حتی کندی استقلال و تشکله بر ایکی عصر قدر یقین ، بوکون بزه همان درت بش عصر قی اوژری بر زمانده بیله ، - ولو ابتدائی برشکله اولسون - یته بر تشکیلات زراعیه به مالکدی . هیج شبهه بو قدر که بو تشکیلات ، تاریخاً بر ایمی حاضری .

بزده «تجارت و زراعت» عنوانلرینک مولدی «ذخیره» و آنک مولدی «آربه وصیان امانتی» اولغله ایشته بدایت دولنده بر «آربه امانتی کوروله . پیلیوردی . یعنی اوتنه دن بری «آربه امانتی» تامیله محصولات زراعیه سزله نظارت ایدن بر نوع «زراعت نظارتی» موجوددی . زراعت ناظرلرینه (آربه امینی) دینیوردی . فقط زراعت و تجارت کبی مسالک مدینه سزله تعلق ایدن معلومات تاریخیه به عرض ایشدیکم کبی مورخلر من - مع الاسف - بک اوقدر اهمیت بر مدکارندن بو قیتمدار معلومات ، کتبخانه گوشه لر نده ، بعض غیر مطبوع آثارده ، تک کره لرده ، سچلانده قالمشدر . بوکون بزه (آربه امینلری) و تراجم احوالری ختمده اولدقجه معلومات و برن ذات (سجل عثمانی) صاحبی ثریا بک مرحومدر . فقط مرحوم ، اثرینی حروف هجاء اوژره سزلیب ایشدیکندن بو معلومات ده طاعتیق اولوب طوبلو برحاله دکادر . ایشته بز بو مقاله ایله کرک هوی الیهک اثر نده و کرک سائر غیر مطبوع زراعی بعض کتب عتیقه اوژرنده زراعت نظارتنه ، ناظرلرینک تراجم احواله دائر تصادف ایشدیکم معلوماتی خلاصه ایتک ایشدک .

(سجل عثمانی) صاحبینک بر دیک بعض معلوماته کوره بزده سکره بوز تاریخلرین صکره یعنی دور یازید خان نالنده «عجم آفا جامی» تک بانیسی اولان «خیرالدین چلی» محصولات و امور زراعیه سزله ناظر یعنی «آربه امینی» اولمشدی . خیرالدین چلبیدن صکره بر مقامی احراز ایدن «مصطفی چلی» هر که بوده (۹۴۱) تاریخلرینه طوغرو یعنی دور سلیمان قانونیده دفتر دار اولمشدی . آنی متعاقب بر زمانده «خسرو چلی» «آربه امانتی» مقامی اشغال ایش و (۹۶۰) ده عین مقامده ایکن تقاعد اولمشدی .

درت بش عصر اولی بر زراعت ناظرلر من اولان بو «خسرو چلی» تک مدنی یقین زمانلر ده خاتان مخلوع عبدالحمیدک اواخر سلطنتلر نده یعنی مفرطلریند بر قیاح سنه اول اوق میداننده تصادفاً کشف ایدلشدی : «قاسم یاشاده اوق میداننده «مزراحی احمد آفا» تک رؤیاسنده کی برمشاهده اوژرنه آچیلان بر جمله وجودی تغیر ایشمش و کفی طوغرو براق رنگنه تحول ایش اولان قیرصقاللی تحریف البیه بر میت ظهور ایشدی . طردک قیانی نالان طاغ ، اوژرنده کله توحیددن صکره

ناميه محصولات زراعيه منظره نظارت ايدن بر نوع « زراعت نظارتی » موجوددی . زراعت ناظرليه (آريه اميني) دينوردی . فقط زراعت و تجارت کي مسالك مدنیه منظره تعلق ايدن معلومات تاريخيه عرض اينديکم کي مورخلمصر - معالاسف - يك اوقدر اهميت و بر مفاكرندن بو قيمتهار معلومات ، كتيخانه كوشه لرنده ، بعض غير مطبوع آثارده ، نذكره لرده ، سجيلانده قلمشدر . بوكون بزده (آريه امينلي) و تراجم احوالري حننده اولدقجه معلومات و برن ذات (سجيل عثمانی) صاحبي ثريا بك مرحومدر . فقط مرحوم ، ايرني حروف هجاه اوزره تريب ايتديكندن بو معلوماتده طابعيق اولوب طوبلو بر حالده دكادر . ايشته بز بو مقاله ايله كرك هوي اليك ائرنده و كرك ساتر غيره مطبوع زراعي بعض كتب عتيقه اوزرنده زراعت نظارتنه ، ناظرليه تراجم احواله دائر تصادف ايتديكم معلوماتي خلاصه ايتك ايتسك .

(سجيل عثمانی) صاحبنك و برديكي بعض معلوماته كوره بزده سكر بوز تاريخلرندن سكره يعني دور بايزيد خان ثابنده « عجم آغا جامي » نك بايسي اولان « خيرالدين چلي » محصولات و امور زراعيه منظره ناظر ، يعني « آريه اميني » اولمشدی . خيرالدين چليدين سكره بومقاي احراز ايدن « مصطفى چلي » هر كه بوده (۹۴۱) تاريخلرله طوغرو يعني دور سليمان قانوينده دفتر دار اولمشدی . آني متعاقب بر زمانده « خسرو چلي » « آريه اماني » مقامني اشغال ايتش (۹۶۰) ده عين مقامده ايكن تقاعد اولمشدی .

درت بش عصر اولكي بر زراعت ناظر من اولان بو « خسرو چلي » نك مدفي يقين زمانلرده خاقان مخلوع عبدالحميدك اواخر سلطنتلرنده يعني مفرطلندن بر قاچ سنه اول اوق ميداننده تصادفا كشف ايتلمشدی : « قاسم باشاده اوق ميداننده « مزاري احمد آغا » نك رؤياسنده كي بر مشاهده اوزرنده آجيلان بر محالده وجودي تغير ايتشمش و كفي طوبوقرائي كننه تحول ايتش اولان قيرصقاللي ، هيف اليه بر ميت ظهور ايتمشدی . لحدك قياغي بولسان طاش اوزرنده كفا توحيددن سكره « المؤمنون لا يؤمنون بل يتقون من دارالقيالي دارالبقاء » صدق رسولاه . متوفى المرحوم المحتاج « خسرو چلي » بن حسين ۹۶۰ ديو محرو اولقاه طرف خلافتن ايدن قير اوزرنده بر تره انشا اولمشدی . [**]

بر حالده و قيله آريه اماننده ايكن (۹۶۰) تاريخنده تقاعد اولان « خسرو چلي » نك بو « يكي اوليا » خسرو چلي اولدي و كندي تقاعدلي تاريخي اولان (۹۶۰) سنه بي ايتنده وفات ايتش بولندي لحدك قياغي اوزرنده محكوم كتابه و (۹۶۰) و قندن آكلشيلور .

خسرو چلي بي تعاقب ايدن زمانلرده « آريه امانته » « قره بالي افندي » كشمدي كه بوكا « قره بالي ذهني چلي » دينوردی . هم آريه همده « مطبخ امينلي » مقاملرنده اولدقجه خدمت ايتدی . كنديسي هور بر ذاتی . اواخر سلطان سليمان خانين اولاسيد سلطان مراد ناله قدر متعدد ، مهم خدمتلرده بولندی . مهريت (۹۹۲) ده سلطان محمد خان ناله شان جمعيتنده (سور هالون اميني) ايكن وفات ايتدی .

بوتاريخندن سكره « آريه امانتي » اشغال ايدن ذات ، شاعر « قيطاس زاده احمد بك » دي . احمد بك ، مشهور صوقوالي محمد باشانك كشمدايي « قيطاس آغا » نك اوغيدی . شهر و آريه امانتلرندن يشقه سنجاق بكلكارنده و طغره دفتر دار . قارنده بولندقدن سكره مقرر لهله تقاعد اولدی . صاحب ديوان اولدق قدر بر قدرت نظمه مالك اولان « قيطاس زاده احمد بك » ، سلطان مراد ناله اواخر سلطنتلرله قدر ياشادی .

بوتاريخلري متعاقب يعني ۱۰۳۵ ده « قره مصطفى باشا » نك آدمزلندن « ترخجي حسن افندي » ، باش محاسبه جي ايكن « آريه اميني » اولدی . بالاخره يعني « ۱۰۵۳ » ده ترسانه امانته تعين ايدلدي . فقط بر قاچ سنه سكره هر نه دسه [**] كه جي زاده شاعر مشهور عزت منلانك پدي در .

[**] سجيل عثمانی .

بو كنديسك سوكم مامورتي اولدی . (۱۱۶۱) ده وفات ايدرك « قيودان ابراهيم بك جامي » قبرستانه دفن ايدلدي . سنه لرجه دولتك زراعت امورني اداره ايدن « سكبزاده فيض امانتدي » عين زمانده ملتنه فائده سي اولدق اصحاب خير ايتندي . قاسم باشاده كي « نمللي مسجدي » كلي مبالغ صرفيله توسيع ايدرك جامعه تحويل ايتدی .

بوندن سكره يعني دور محمود اولده امور زراعيه منظره باشنده « يدكي محمد اغا » بولندي كي بالاخره « باشا » اولمشدی .

قيوجي باشيق ، آريه امينلي كي مهم خدماتدن يشقه صدارت كشمدايي ده ايتش و (۱۱۵۳) تاريخلرله طوغرو عزل ايديلهرك مدينه نوره قلعه سنك تعميرنه مامور اولمشدی . « يدكي محمد باشا » بومامور بوندن حاجي اولدق عودتي متعاقب ايكنجي دفعه اولدق ينه صدارت كشمدايغه تعين ايدلدي كي (۱۵۶) صفرينك يدنجي كوني بازيته وزارت مصر واليسي اولمشدی . واليكني متعاقب « آيدن محمدي » و « ايران ازدوسي سوقيات » مامورلرلنده بولندقدن سكره ۱۱۵۸ ده وفات ايتدی .

يدكي محمد باشاني مشاهير رجها عثمانيه نك تراجم احوالي احتوا ايدن نذكره لر و وسجلاات امورنده متبصر ، مقننه ، صادق ، غيور بر ذات اولق اوزره كوستريورلر .

آيه امينلي كي دولاييسيله امور زراعيه منظره تعلق ايدن باش مامور بولنده بوني متعاقب « آغا » اولدق بولنان بر ذات ده « منلاجق زاده علي آغا » دي . (۱۱۵۸) دن اعتباراً منلاجق زاده علي آغا يدكي نك اوج سنه قدر آريه امينلي كني ايتشي متعاقب يعني (۱۱۵۱) ده آريه اميني اولمشدی . علي آغاده « منلاجق زاده محمد آغا » نك اوغيدی . بر آزلق باشقاي قولي اولمش و مامورا شامه كوندرلشدي . عودتنده ۱۱۵۶ . سنه آريه امينلي كني احراز ايتدی . بوتاريخلرندن سكره ترسانه ، مطبخ امينلي كني ، سپاهلر آغائي كي مهم مامور بولنده بولندقدن سكره (۷۷) ده اوچنجي دفعه اولق اوزره سنه آريه اميني اولدی . بالاخره علي آغا « بازيته مرميراني » باشا اولدق ايتنجي واليكنه تعين ايدلمشدي .

(۱۱۸۱) تاريخنده وفات ايدن منلاجق زاده علي باشا خدمات متعدده سنده ايراز ايتديكي غيرت و فعاليتدن يشقه « كرازي مسجدي » نك منبرني وضع ايتك كي خير ايتنده بولمشدي .

تاريخ زراعتنك آريه امينلري مياننده اولدقجه مهم اولدق قيد ايدله جيكي بر سياده « مورخ صبيحي افندي » در . « بلكه جي خليل فحفي افندي » نك خندوي اولان صبيحي افندي مرحوم ، باب خايدن ييشه نك بر آزلق وزرايه (ديوان كاني) تعين ايدلمشدي . منلاجق زاده دن سكره (۱۱۶۱) ده آريه اميني اولدی . ساي و شاكرك بكرك تاريخلرله بر قاچ سنه ضم ايله بر تاريخ وجوده كتيرمش ، كنديسنك بر مورخ اولديني اثبات ايتمشدي . سنه او تاريخلري متعاقب (عوضي زاده علي بك) ، « موقوفاتي محمد افندي » لر عين مقامي اشغال ايتدلهر . ده سكره لري ، يعني حميد اولك اواخر سلطنتلرله طوغري « ابوبكر راسم باشا » زاده « عطاء الله محمد بك » دن سكره « شاي حسين افندي » ، « كوچك ابراهيم افندي » ، « سليم آغا اوغلي امين افندي » ، « جيل امين آغا » ، « نعمان بك » ، « عبدالله شفيقي » افندي لر صره سيله آريه اميني اولمشلر . دي كي بوندن سكره دور تسليم نالنده آرتق (آريه اماني) ، (حيويات و ذخيره نظارتنه) تحويل ايديلهرك - بدات مقاله ده عرض ايدلديكي وجهه - شاعر عزت منلانك پدي (كه زاده صالح افندي) به توديع ايدمشدي . بر نامه بالاخره بر چوق ناظرلر كورن بولنلارنه (۱۲۵۰) ده بوكونكي « تجارت و زراعت نظارتي » ناي برلش و صدر اسبق (خليل رفعت باشا) مرحوم ناظر تعين ايدلمشدي .

قزبل طوبوقرائي ۱ تشرين اول ۳۳۳ زراعت متخصي جواد رشدي

[۱] بر نسخه لري علي اميري افندي نك ملت كشمخانه سنده در .

اندلس زراعتی

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 3E.643

ابن العوام

اندلس ، اسلامیتک علماء ، فنا بروقتلرته بیوک
کونلری یاشادی . اولدجه اوزاق بر ماضی به
عاند بتون معنوت علمیه سی ، عظمت فیه سی ایله
بوکون یوق اولان اودیاز ، اکثر شعبات علم وفنده
برزمانلر ، نه میذول اعظم بنشد برمشدی . «قرطبه»
« اشبیلیه » کبی شهرلر جمع اهل فنون اولمشدی .
هله « عبدالرحمن ناصر » کک بشا کرده سی اولان
« نصر بیت الزهراء » نک جواری ، بر مأوی
فضل و کمالدی . چونکه بر جوق فضالان بشغه
« اندلس تاریخی » مؤلفی « احمد بن سعید الحمدانی »
کبی هلم ، « یوسف ابن هرون الرمادی » کبی شعراء
هپ او جوار « نصر بیت الزهراء » ده اقامت
ایدیورلردی . هیچ شهبه سز ، وقتیه سیف اسلامک
فتح ایتدیکی او دیازده علوم و فنون ده مان کانه
خزائن ارضیه بی فتح ایتشدی .
زراعت ، اندلسده بتون مناسیله ایلروله معدی .
حتی « غرناطه » به اوزوملریک وسائر محصولانک
کؤتته بنسأ « دمشق الاندلسی » دینلمشدی .
زراعتک روحی مشابه سنده اولان سنی واروا
خصوصی ده اهل ایلماش ، بو اوغورده یک بیوک
هتلم ، انصاملر صرف ایتشدی . ملکاتک هر
طرفه جدولر ، قطره لر آچیلمش ، طباغیرک
یاماچلرینه قدر امتداد ایدن اراضی ، پوش
بر اقلامش ، ذرع اولمشدی .
اسلامیته کی او بیوک غیرت مدنیه ، یالکن
سطح آرضه کی زراعتده اکفای ایتور ، ذیر
ظاکده کی معادنه ، وحقی مجرده کی در و صرحانه قدر
اوزانوردی .
زراعت اندلسده هر طرفدن بیوک بر تشویق
کوره شدی . چونکه هم اکابر ملک و ملت ،
هم اعظم علم وفق ، هپ اولنک ترقیسنه ال برلکیله
پایشمشدی . حتی او درجه ده که « بالذات کرک
خلیفه ، کرک - وکلا ، ولاء ، وزراء ، رؤسا
الربله صابان سورمکی کنده لرینه مابه الافتخار عد
ایتدیلر [۱] » .
ضیا یاشا مرحوم تاریخنده : « ملت اسلامه تک
اوراده خرق و کساد ایلمکاری جداول و مجاری
و ناعورات = سودولاری ، قنوت و صورترزوری
و ذیر زینده کارکیر ذخیره آتبارلی حوصله
تعداددن بیرون اولوب اطالة هنده « بلنسیه »
و « غرناطه » حوالیسنده یک چوشی موجود
و مشهور اولدیغدن نظر حقیقته باقلسه بوکونکی
کونده اسپانیولر ، بر زمان کمال عدولته قهر
وتدیر ایتدیکاری مسلمانلرک مصنوعات زرعیلری
ایله تمیش ایتمکده دلر . « فرمونه » شهری جواریده
حالا عبرتگاه انظار سیاحین اولان کبیر سوکمرلی
دوت صرحاله مسافه دن « اشبیلیه » شهرینه سو
جای ایدر و « غرناطه » ده واقع « اشراء »
شهرایک باغچیلری بوکسک بر موقعه بولندی حالده
غریلرک مصنوع دست همتلری اولان قطره لر
سطح زمیندن یوقاری صوفی اسمعاد واعلا اول
حوالی ابرواء واسقاء ایدرلر « دیور » .
هیچ شهبه سز ، بوتکاملانک ژمانیه اساسلری
ایلماش بیوک زراعت عالمی بنمشدی .
« بو جواد ایلمش » - عربلر

محمد ابی ذکریا یحیی ابن العوام . تسمیه ایتدیکی
(ابن العوام) ، خرسثیانیک اون ایکنجی عصرنده
یعنی هجرتک بدی بوز سنه لرینه طوغری « اشبیلیه » ده
یاشا یوردی . (کتاب الفلاحه) سنی صولر ، باغچه لر ،
حراعت ، امراض نباتیه ، محافظه شواکه ، حیوانات
انصاآت زراعیه ، قطایر ، صحت بیطریه ، کومس
حیواناتی کبی زراعت عمومیه تک بوکون بیله یک
مهم عد ایدیلن مباحثه حصر ایتشدی .
« کتاب الفلاحه » ، ۲-۱۸ سنه سنده « بوکری »
Bauqueri طرفندن « مادرید » ده اسپونویلیه به
(۱۸۶۴) ده « قله مان - ووله » طرفندن بتون
اصلاحاتیله فرانسوزجه به ترجمه ایدیلدی .
فضلا صرندن قدسی طیلر جواد الخالدی افندی تک
غرب و اندلس کتبخانه لرنده محفوظ بولغان آثار
مهمه اسلامیه تک تدقیق سننده (۱۸۰۴) ده
او دیازده اجرا ایتدیکی جولانه دایر .
آلدینی غیر مطبوع سیاحتنامه سنندن
قنرات آتیه بی ترجمه اعطا ایتمک لطفه بولمیش .
درج ایدیورم :
« الشیخ الفاضل ابی ذکریا یحیی ابن محمد
بن احمد بن العوام الاشبیلی » تک ایک جزودن
و (۶۸۹) صحیفه دن عبارت اولان « کتاب الفلاحه » تک
مأخذی « کتاب الفتح » در [۱] .
« الفقه الامام الشیخ ابو عمر ابن حجاج حدراک . تیور
آلتیش تاریخ هجریسنده بو کتابی تألیف ایتور .
یک مهم اولان بوکتاب منقده بنندن « یونیوس
Janius » « بارون لاقیتوس » کبی تک مشهور
زراعت عالملریک او توز قدر تک رای و تجربه لر
سوزلری تک تعداد ایتدیکی کبی متأخرین زراعتی و نندن
« ابو ذکریا رازی ، اسحاق بن سلیمان ، ثابت
بن قره ، ابوحنیفه الدینوری کبی بر جوق مشاهیر
فلاحیونک ده اسملری ذکر ایتدور . ابن العوام ،
ایکنجی درجه ده « کتاب الفلاحه البیطیه » به
اعتقاد ایتدی . ابن العوامک « کتاب الفلاحه » سنک
یازمه ، قیتمدار برنسخه سی « مادرید » . بر ساعت
مسافه ده کائن « اسکوریال » کتبخانه سننده ایک
جبله اولدق محفوظلر .
بزم اسمی بیله یک ایتمکده کن حتی قلموس .
الاعلامزده بیله ترجمه حالفه تصادف ایدمه مدیکم
« ابن العوام » تک « کتاب الفلاحه » سنه امریقالرده
یکانه قانادیلر . حتی صوک زمانلرده امریقا زراعت
عالملرندن و (Italia) زراعت ، کبکی مدبری
John - Widsoe طرفندن تألیف ایدیلن
Dry-Farming نامنده کی اثرک مقدمه سنده
وقتیه لایتنلر طرفندن استعمال ایدیلن (ابن العوام) تک
« عمل کبینه القلیب » تسمیه ایتدیکی حراعت
اربعه [۳] تک اهمیتندن بحث ایدیلور .
آمریقائی مؤلف ، بونک بوکون آمریقانک
قالبه ورنیا کبی قورو طوبرانی حوالیده صروسز ،
اسقامسز اولدق تطبیق ایدیلن « سیستم قابل ،
ذیلین اصول زراعیه تک اساسی تشکیل ایتدیکی
اعتراف ایدیور .
فقط شمایان ناسفدرک بتون دنیاچه رغبت
ایدیلرک طبع و ترجمه ایدیلن بو مشهور اثر اسلام
طرفندن

شئون دا

حضوره قبول - شیخ الاسلام موسی کاظم
افندی حضرتلری دون سرای هاپون جناب ملوکا کابه
عزیزتله حضور پادشاهی به قبول بیورلمشدر .
جبل لبنان میونلری - جبل لبنان میونلرک بوله
انتخابی ختام بولندی و انتخاب ایدیلن میونلرک بوله
چیفقلمری خبر آلتشدر . جبل لبنانک ایلمک میونلری
صراسم مخصوصه ایله استقبال ایدیلر چکوردور .
دارالحربه کیده جک اشخاص حقیقه کی تعقیبات

بولغان اموال غیر منقوله لرته تأجیل مریایده واحاله لرینه
دائر ۱۳۳۲ سنه سی مجریه بودجه سنک محضات
عمومیه سنه یکری میلیون غروشک علاوه سی
حقیقه کی قانون لایحه لری عیناً قبول اولمشدر .
بعده حدود صحیه مدیریت عمومی سی ۱۳۳۲
سنه سی بودجه سی ایله بوکام مربوط تقاعد صدوقی
بودجه سنک فصل ، فصل مذاکره سنه ایدار اولدوق
فصللر وماده لر هیناً قبول اولندقدن سوکره هیئت
عمومیه لری نظامنامه داخلی موجبجه واردات دولته
تعلق ایتدیکندن تعیین اساسی ایله رایه قولمشدر .
کاتب بکارک تصنیف آرا ایله اشتغاللری ائزاده
اجرا قانونک بکری بشتی ماده سی و بالآخره

تاریخ زراعت عثمانیه تدقیقاتنه دائر

وقتیهله استانبولده زراعت وارمیدی؟

(جهان خرابی) اولان زوالی استانبولدی اوزمانلر یکیاره بر (جهان نورانی) دیه توصیف ایتدیرمشدی. هیچ شهبه سزگه اووقتلر استانبول، اوحیات زراعیه نك بختن ایتدیکی بيوك برفیض معیشتله، رفاهله یاشاوردی. حتی اودرجه ده که «کرك امینی علی افندی قویون امینی ایکن استانبولده درت مولویت برده یومیه کیری یدی بیک قویون ذبح اولیوردی». دیک اوزمانده استانبولده کی نفوسه نظراً فقیرلریله آن بولوب یوردی. آه! اورفاهی تأمین ایدن اوحیات زراعیه دن صکره لری «مأموریت بلاسی» ایله المزی چکمه زک بوکونه کانیجه قدر بيوك برحب زراعی ایله چالشمش اولسه یدق بوکون بتون جهانک تارالاری انسان قانیسه صولایان بووغای عظیمده استانبولک هیچ اصلاح ایلماش طوبور اقلرنده (پاتانس اکوب فنسقد آلتق) صورتیه تطبیق ایتک ایتدیکن (حرب چفتیلکنی) بک فیضناک برصورتده ایسته اوزمان تطبیق ایتک بختیار لنگده بولنه چقدق. فقط بز بوکون اساسلی برغیرت و بيوك برشوق وهمتله بوچفتلکی قترانه اولسه ده علی قدرالامکان ینه وجوده کتیره بیلیرز. چونکه بز استانبوللیر بعضیلرینک دیدکاری کپی بر (محبلیچی چوینی) دکل، نیجه وقایعه جولانکه اولان استانبول طوبور اقلریله مجادله ایتش دمیر پنجه کی بر چفتی اولادی بز. ذاتاً اوچفتی بابا لرمز دکلیدرکه سلطان مراد راهبک (روان) ه کیدرکن انشا ایتدیردیکی صفوق چشمه ده کی بوکونکی امنیت عمومیه دائره سی قارشوسنده کی (آلای کوشکی) اوکسنده: «آیاقلرنده چارباقلر، اوموزلرنده عبا، قبا، دوله کونا کون خرقه یسه نه لر، باشلرنده تاچار اوزره انواع تلار ایله زین ایدوب نیجه بیک صغیرلری و جاموسلاری بوینوزلریش آلتون ورق ایله مظلایادوب هر «نور» ک مایاند کورقوشاقلر و سحرلرک آطلاس جولار و نیجه بیک قینه لی صغیر و جاموسلاره بویندوزوق کپروب چیتقه، چیتقه صایانه، بولوغه قوشوب ایلرنده دوله، اوکدیرمه، ده کرون، شوذوله، کره بی، رغا مٹلو آلتلر ایله جاموسلاری صایان سورر کی سوروب «اکمک بتدن برکت سندن ور اللهم ور» دیه فریاد ایدهرک بوغازلرنده طوربا، طوربا «آتماجه» یعنی «بغدای نخی» خلق اوزره سرپه زک «بم دکل آدم بابا ایدر. یاری برکات خلیل ور» دیه گروه گروه عبور ایدرلردی. بزده بوکون بو طوبور اقلرنده یاتان محترم بابا لرمز کی اکوب، ییچوب برکتی، فیض معیشتی اولدن صکره جناب حقدن ایشتملی بز.

ایکی ییچی، اوچ عصر اولنکی زمانه کوره اولدقجه زنگین بر ماضی زراعی به مالک اولان استانبول، مع الاسف بوکون بک فقیر بر حییات زراعیه ایله یاشایور بعضلر ضلک قائل اولدقلاری کی «هرملکتک، شهرک بر خصوصیتی وارد. استانبول ده مأموریتشدریر بر فکرینک نه قدر یاکش، باطل بر فکر اولدقنی شوعرش ایتدیکم معلومات نایمیه دن ده بک کوزل آکلاشیلیر. بالک استانبول زراعت خصه صندیه آه نه دنه،

بوکون استانبولک سفقری، صاچاقلری چوکمش کهنه خانلری و یانین ویرانه لرله برر خرابه زاره دوتن سوقاقلریله برابر اولدقجه اعمال ایدلش مزار اقلرنده، دهاطوغروسی قیلر مزی پارچه لایان محیط خرابیسی ایچندن کوب شهرک خارجه چیقانلر، بو خرابی به مقابل تارالارده کی بک سونوک اولان حیات زراعیه ده مشاهده ایتدکاری تهایدن طولانی «اطلبو الرزق...» امر مقدس پیضمبرسیله مأمور اولان مقام خلافت سکنه سنک وزقلمی نره دن آرا یوب، نصل یاشادقاری دوشونمکن کندیلرینی آله میه چقرلنه شهبه بو قدر. هله بر زراعت متخصصی بو زمانه بو شهر عظیم خلتک بکرمنجی عصر زراعتنه عادتاً کوسمش اولدقینه قائل اوله جتی کابر.

عجبا استانبول وقتیهله بوله میدی! تاریخ زراعت عثمانیه تدقیقاتی کوستیریورکه استانبول بودرجه لره زراعتدن محروم دکادی. پای تختمز وقتیه بر آره لق کندی زمانه سد بتله اولدقجه بوکک عد اولنه بیله چک بر دوره زراعیه به نائل اولش فقط اون مع التأسف زمانک ترقیبیله برابر ایلری کونوره مممش.

(۱۰۴۱) تاریخلرنده طوغرو استانبولده چفتیلک اولدقجه مترق بولندی کی «طائفه دهقانیه» نامی ویرین «استانبول اکیچیلری» معتبر و کثیر بر صنف اجتماعی تشکیل ایدلرمش. چونکه یالکز استانبولک اطرافنده بکری التی بیک تارلا ایله، بیک ایتش قدر چفتک تخمیر اولندی کی بر آره لق الهی یدی بیک چفتی تعداد اولهدر. استانبولده بوچفتلکردن ماعدا ایکی بیک قدر بيوك «آغل» موجودمش که بونلرک ایچنده چالیشان ماجور، آیلقی عمله به «تراوغلانلری» تعبیر ایدلرمش. ایوم «تراوغلانق» تعبیرینک لسان زراعتده مستعمل اولدقنی معلومدر. بو آغلردن بشفه استانبولک طاع و اوزمانقلری ایچریستنده صغیر و کپی بسلامک ایچون «صاپار قویون یاقلری» بولفورمش که بونلره «اکرک» و بوراده چالیشان تراوغلانلرنده «اکرکیان» تعبیر اولنورمش. بو اکرک بک بهرته اونز «اکرکی تراوغلانق» چالیشرمش.

دیگر طرفدن استانبولده صنایع زراعیه نك مهم برشعبه سی اولان صنایع لبنیه دخی اولدقجه بر ایهیتی حائزمش. مثلا سوزدیچلر، پنیرچیلر، قایاقچیلر، بوغوردچیلر مهم بریکونه بالغ اولرلش. حتی بوغوردچیلرک سلطان احمد جامی قرینده (خانلادی قیو) بولنه قریب پادشاهه مخصوص بر «اعمالخان» کارخانه «نری بیله اولدقنی کی ایوب سلطانده بوزی متجاوز غایت مزین منتقش (بوغورت کارخانه لری) وارمش که بونلره استانبول خلق باراملرک اوچینجی کونی بوغورت و قایماق بیکه کیدلرلرمش. حتی بزه مشاهده طریقیله بو معازمانی ویرن اولیا چلی «بعض جانلر بوتدر لذت بوغورد و قایماق سائر محالدره بوله مدقارندن بونی بالخاصه ایوب سلطان حضرتابنک کرانته جل ایدرلر» دیبور. اوزمانلرده استانبولده «زیرک باشی جامی» قرینده «حاجی حسن بوغوردی» ایله سوزدیجه، قاسم

(۱۰۴۱) تاریخلرینه طوغرو استانبولده
چفتجیک اولدقیجه مترق بولندی کی « طائفة
دهقانیه » نامی ویرین « استانبول اکیسیلری »
معتبر وکثیر بر صنف اجتماعی تشکیل ایدرلمش .
چونکه یالکز استانبولک اطرافنده بکری التی بیک
تارلا ایله ، بیک التیش قدر چفتلک نمر بر اولندی
کچی بر آره لقی الی یدی بیک چفتجی تعداد
اولمقدور . استانبولده بو چفتلکاردن ماعدا ایکی
بیک قدر بیولک « آغل » موجودمش که بولرک
ایچنده چالیشان ماجور ، آتلی عملیه « تر اوغلانلی »
تعبیر ایدرلمش . ایوم « تر اوغلانلی » تعبیریک
لسان زراعتده مستعمل اولدیی معلومدر . بو
آغلردن بشفه استانبولک طباغ و اورمانقلری
ایچریسنده سفیر وچی بسلمک ایچون « صایاد
قورون بتاقلری » بولورمش که بولره « اکرک »
بوراده چالیشان تر اوغلانلرینه ده « اکرکیان »
تعبیر اولندورمش . بو اکرکارک بیره اونی
« اکرکی تر اوغلانلی » چالیشیرمش .

دیگر طرفدن استانبولده صنایع زراعیه نیک
مهم برشمه سی اولان صنایع لینه دخی اولدقیجه
براهیتی حائزمش . مثلا سوردجیلر ، پنیرجیلر ،
قایماقچیلر ، بوغوردجیلر مهم بریکونه بالغ اولورلر
حتی بوغوردجیلرک سلطان احمد جامی قرینده
(چانلادی قیو) بولنه قریب پادشاهه مخصوص بر
« اعمالخانه » کارخانه « نوری بیله اولدیی کی ایوب
سلطانده یوزی متجاوز غایت مزین و منقش (بوغورت
کارخانه لری) وارمش که بولره استانبول خلق یا برامولک
اوچنجی کونی بوغورت و قایماقیکه کیدورلمش .
حتی بزه مشاهدده طریقیه بو معاوناتی ویرن اولیا
چلی « بعض جانلر بو قدر لذت بوغورد قایماق
سائر عملدرده بولمده قارندن بونی باطامه ایوب
سلطان حضرت تازی بیک کرانته حلق ایدرلر » دینور .
اوزمانلرده استانبولده « زبرک باشی جامی » قرینده
« حاجی حسن بوغوردی » ایله سولدیجه ، قاسم
پاشا ، اورته کوی ، اسکدار طرفلرینک بوغورد
و قایماقلری بک مشهورمش .

استانبولده بو صنوف زراعیه دن ماعدا بشور
نفر دلجای امتدن « اشجار مثمره آشیلانلر »
وازمش که بولر « هر شجرک کزیده ستمدن برر
نونهای بی غیر اولان درختلره آشیلارلر » مش .
دیملک که بوکون بیله بقی مالک اوله مدیفیز « آشی
متخصصلری » (Greffeur) لر بزه ایکی ،
اوچ عصر اول وارمش . بو آدملر یالکز « آشی »
ایله اشتغال ایدرلرندن بو خصوصده مهارت
و موفقیتلری بک زیاد اولورمش . بو صنف زراعیدن
بشفه اسطرانجه طاغلرینک « آویجیلر اوطله سی »
یقینده کی اوطله لرده نترات اوطله باشلریله اقامت
ایدرک عددی هان اون بیکه اران میری (جاموس -
ماندا) لرچی بسلیوب رمی ایدن (ماندیره جیان
یکچیریان) وارمش که بولرده آبروجه بر صنف
تشکیل ایدرلمش .

شمدی استانبولده وقتیه کورولن شو حیات
زراعیه ب برده اولجه « تورک باغچه لری » مقاله لوده
تدفقی و عرض ایتدیکم اوزره واسع بر شکله
اولدیفنه شیهه اولیان (باغچوانلق) حیاتی ده
انضمام ایدرلمش ک استانبولک نصل بر دور
فلاحت کچیرمش اولدیفنه دائر اولدقیجه بر فکر
تاریخی ایدیش اولورز . ذاتا استانبولک مشهور
اولان باغچه استادلری بولورلرجه بوستانیچ نقرلریله
اداره اولنان باغچه لری و بیکارجه طائفة دهقانیه سی
طرفندن سورولن تارلالری ایله مالک اولدیی محیط
سی ورفاهنک الهاماتی دکیدر که کندی شاعرلرینه :

« اهالی غرودولنده ، رعایا امن و راحتده »
« هنر اربابی رفته ده ، جهان یکپاره نورانی »
دیدرتمش بوکون مع الاسف کرک خانلری ،
سوقاقلری ، کرک باغچه لری تارلالری ایله بر

ینه وجوده کثیره بیلیرز . چونکه بز استانبوللار
بعضیلرینک دیکاری کچی برر (محلیجی چوجنی)
دکل ، نیجه وقایعه جولانکاه اولان استانبول
طوبراقلریله مجادله ایشش دمیر نیجه کی برر چفتجی
اولادی بز . ذاتا او چفتجی بابالرمز دکیدر که
سلطان مراد رابعک (روان) کیدرکن انشا
ایتدردیکی صفوق جسمه ده کی بو کونکی امنیت
عمومیه دائره سی قاروشونده کی (آلائی کوشکی)
اوکسده : « آتالرنده چاریقلر ، اوموزلرنده
عباء قیاء ، دوله کونا کون خرته پشمینه لر ، باشلرنده
تاجلر اوزره انواع تللر ایله زین ایدوب نیجه بیک
سیخیرلری و جاموسلری بوینوزلرینه آلتون ورق
ایله مغللا ایدوب هر « نور » ک میاننده کروشاقلر
وستهرنک آطلاس جولار و نیجه بیک قینه لی سفیر
و جاموسلره بویندوزوق کچیروب چفته ، چفته
صایانه ، بولوغه قوشوب ارنده بولور ، اوکدیره ،
ده کره ن ، شوزوله ، کره بی ، رضا مثللو آتلر
ایله جاموسلری صایان سورور کچی سوروب
« آکک بتدن برکت سندن ویر اللهم ویر »
دیه فریاد ایدرک بوغازلرنده طوریا ، طوریا
« آتاجه » یعنی « بغدادی تخمی » خلق اوزره
سربه رک « بنم دکل آدم بابا ایدر . یارب برکات
خلیل ویر » دیه گروه گروه عبور ایدرلر
بزه بوکون بو طوبراقلرده یاتان محترم بابالرمز
کچی اکوب ، سیجوب برکئی ، فیض معیشتی
اوندن صکره خناب خندن ایستملی بز .

ایکی بیجی ، اوچ عصر اولکی زمانه کوره
اولدقیجه زنگین بر ماضی زراعی به مالک اولان
استانبول ، مع الاسف بوکون بک فقیر بر حیات
زراعیه ایله یاشایور بعضلرینک قائل اولدقلری کی
« هر مملکتک ، شهرک بر خصوصیتی واردن .
استانبول ده مأمور بتشدیرر » فکرینک نه قدر
یاکلش ، باطل بر فکر اولدیی شو عرض ایتدیکم
معلومات ناویجیه دن ده بک کوزل آکلاشیلیور .
یالکز استانبول زراعت خصوصنده اوتده نبری
کیمسه سز ایدی . ولایتلرینک احوال زراعیه لردن
آز ، چوق بخت اولدیی خالده کویا استانبول
بر بعد مجردده یاشارمش کچی اونککتدن هیچ
بخت ایدلرزی . حتی بوکون بیله استانبولک
« زراعت واسعه Culture extensive »
اوله رق هانکی و نصل بر زراعتله مشغول اولسی
لازم کله جکی زراعیونمز طرفندن هندوز تعیین
ایندامش حتی بو خصوصده - شمدی موجود
اولیان مطبوعات - زراعیه مزده بیله وقتیه لومات
عامیه و نظریه جریان اتمامشد . حالیکه بو طوغرو
دکدره بو حوالینک الک موافق ، الک اساسلی ،
استقبال زراعیسی تعیین ایدرک احوالی اهاالیسی
او الک طوغرو استقبال و هدف زراعی به طوغرو
سوق و اماله ایده جک نصریات تدابیر و تشکیلاتک
وجودی شرطدر . بو کچی تشکیلات بو خصوصده
اوزون اوزادی به اجرا ایدیلن تدقیقات و تحریات
قیه اوزرینه ابتناء ایدن حکمیات نظریات عالیه
ایله استنباط و استخراج ایدیلن احکام زراعیه
اعانه سیله وجود بوله بیلیر . بویه اولیه رق کاشی کوزل
وجوده کثیریلن تشکیلات و مؤسسات زراعیه نیک
برحوالنده برمدت صکره دوچار عقامت اوله جفته
شیهه بو قدر . مثلا بوکون استانبول حوالیسندده
بوغازک اوزمانقلری آره سنده کی بر قاج تارلا نیجه
سیغشمش مفروض بر مؤسسه زراعیه ده مختلف
هدفات زراعیه تعقیب ایدنک آرزو ایدلسه هیچ
شیهه بو قدر که بو مؤسسه ، برمدت صکره متعدد
طولفون معاشلی زراعت مأمورلریله مسکون بر
(مأمورین شاتوسی) اولندن بقاسنی قورتارده میرق
بولندی محیط ایچون مطلوب درجه ده قانده لی بر
مؤسسه زراعیه اوله منز . زراعت متخصصی
جو ادرشدی

مملکت مزده تشویقات زراعیه

تشویقات زراعیه خصوصه هیچ اهمیت ویرمدك، حالاده ویرمیورز - زراعت نظارتی بوسنه کی بودجه سنه « تشویقات زراعیه » ترتیبی اولهوق آتیجی بشیوز لیرا کی جزئی بر مبلغ وضع ایتدی

زراعت ناظر محترمی ادهم بك افندی حضر نلریته

حالیوکه بر محیطده - اولو محیط اساساً زراعی اولسون - اصول داتره سنده تشویقات زراعیه به توسل ایدلر سه اورادن ترقیات زراعیه بکله من . بوگون کرک آصر بقاده و کرک اورویاده زراعتک هر درلو شعباتنده کورولن عظیم ترقیات وار ترقیاتک وجوده کتیردیکی هر دولو مؤسسات و تشکیلات، امین اولمیدر که سنه لدر بئری عتله کلدک اصولره مراجعت ایدیلر که بیوک بر مصرف و غیرتله اجرا ایدیلن « تشویقات زراعیه » به استناد ایدر . ده طوغروسی اولنک محصولیدر . فقط بزده ، پک اوزافله کتیکه حاجت یوق ، استاتبول ولایتک بکنوزده بر قاج سنه اول تأسیس اتمک ایدیلوبده بر چوق بارلر صرف ایتدکن صکره اخیراً ده تأسیس اتمدن مع الاسف لغویسه قراز و بردیکی بکنوز صنایع زراعیه مکتبی اگر بوگون کساد ایلنل اولسه بیدی عیبا نه قدر طلعه بولونه بیلیردی؟ چونکه طشره لدرده اولدیکی کی استاتبولدهده افکار و احتیاسات عمومیه زراعتله انیسیت ایتدیر . لاملش ، بو خصوصده هیچ برالجات و نایفاته مظهر اولمالش یعنی ارشادات و وصایای زراعیه خصوصه حاکومندن اساسی هیچ بر اثرمت کورماملشدی . بن استاتبول چوچی اولدی و اولوزباشی تجاوز ایتدی که حالده استاتبوله طائیدی اولیلان بر چکر که قونرا نسندن بشقه بر موعظه دیکلهدم ، بر زراعت سرکیسی مسابقه سی کوردم . زراعت نظارتک جدی بر صورتده نشریاتده شاهد اولدم ، حالاده اوله بورم . ظن ایدم بو کیدیشه سنه نهایت قدرده اوله میجه . چونکه زراعت نظارتک بوسنه کی بودجه سنده « تشویقات زراعیه » ترتیبی اولهوق آتیجی بش یوز لیرا یعنی هیچ دیکله چک قدر جزئی بر مبلغ قولش . . . بوگونکی بش یوز لیرا ک اسکسی یوز لیرا اولدی نظر دفته آلیرسه عیبا بو مبلغ اقل ایله قوصرجه مملکتده حکومتک نه کی تشویقات زراعیهده بولنه بیله چکنی درن ، درن دوشونامک ممکن اولیور . عیبا تشویقات زراعیه مدبری بر یوزمانده بوش یوز لیرا ایله زراعتده اصل ونه کی بر تشویقاتده بولنه چی؟ یوقسه باچقاده اولدی کی زراعی تور ایتک اوزره بول ، بول قونرا نلری ویردره چک؟ یوقسه عمومی ، خصوصی ، ملی ، غیر ملی مسابقه لری ترتیب ایده چک؟ ! موزهلری آماجی؟ و یاخود نشریات زراعیه ک تروج و تعمیمه مؤلفات زراعیه ک تکثیر و تزیینده ی جالبه چی؟ نه یا بچه چی؟ نکافالرسه مع الاسف بوباره ایله هیچ برنی یا هیسه چی . . . مملکتک اجرا آت داخله سنه هر طرفدن درت کوزله ، بلکه میفر و سقوبلرله باقمه یی بولهر بر زمانده « تشویقات زراعیه » بودجه سنه بشیوز لیرا اونی خارجه فارشی حکومتک زراعتله پک علاقه دار اولدی کی کوستره چک حتی حیثیت ملیه منری کسر ایده چک خصوصاً نندیر .

خانان مرحوم سلطان عبدالحمید ثانی حکومتک سقوطندن بوآنه قدر بکدیگری تعاقباً رأس کاره کتن قابینه لر سه ترتیب ایدن وظائف زراعیه میننده اهمیت اولانلرندن بری ده هیچ شپه سز « تشویقات زراعیه » وظیفه سی ایدی . فقط نه غریب تجلیدر ، هر چندن جاهه سز ، اولکوز قالان زواللی زراعت بر بو خصوصده حاکومندن بیوک بر اثر همت کورمیدی . حالیوکه ترقی و تمدن حتی حریت ایچون انقلابلر یادیغیزی ، مشروطیتلر اعلان ایتدی که منی آلتیش طوفانلرله بشون عالمه بیلدیردی که بش اون سنه اولکی اوزمانلر ک فردا سنده مملکتک ترقی زراعت خصوصهده آتیله چی ایلک آدم آتیجی « تشویقات زراعیه » اصوللرینک تطبیقه آتیله بیلیدی . ده طوغروسی حکومتک اذ عاجل ، اذ مرم اولان زراعی وظائف مینانده « تشویقات زراعیه » نکه ده مهم بر موقعی اوله چقدی . چونکه عصرک ترقیاتنه عائد هر درلو افکار ، هر نوع دوشونجه و وطنزده هنوز بکی طوغیور ، تکمله ، تعالیه طوغوی بکی یورمه که باشلا یور ، ملک بشون ترقیورانه اولان احتیاساتی کدا بکی تیلر اتمک باشلا یوردی . ایشته اوزمانلرده داخله افکار عمومیه ، ساحه زراعت طوغر و امله ایدر بیلر چک و مشاغل ملیه ک اذ مهمنک بزم ایچون زراعت اولدی افراد ملته ایجه آکلا تیلر ق مملکتک بوشون معنایله فائده ل بر جریان زراعی حصوله غیرت اوله چقدی . فقط مع الاسف هر خصوصه اولدی کی بونده ده ک زیاده برنی و اعیال ایدلی . اساساً عاطل ، طوغون اولان افکار ملیه ، صنعت و تجارتدن صرف نظر زراعت ایچونده بر درلو حرکت کتیریلدی . ایشته بوکی تسیلرک و یا نتیجه افکارده بوکی حرکتلر کتیک پک الم بر عاقبتدر که بو حقیقه فقیر ملک ، جماً وارلسیز چفتی کتیک عیبه فدا کارلارله و بردیکی اولدی عظیم مبالغه وجوده کتیریلن اکثر تشکیلات و مؤسسات زراعیه من کندی لردن بکینلر فوآندی نامین ایدمیدی . حتی بعضلری کندی کندی لری ایتدی . حالیوکه بوک طیبی ایدی ، چونکه او مؤسسات و تشکیلات سنه ملته باشانته چی و ایدار ایده چک افکار و احتیاسات زراعیه هیچ تمیز اولنمالش ، حاضر لانا نشدی . ده طوغروسی زمانداران زراعتن هنوز ظرف بو فکن مظرولی یا عتله قاشقی کی اجنایعت زراعیه منک لانیانه عدم وقولری کوستر یورلو ، عادتا بو خصوصه طبیعت فوآنه چیقهوق کرک استاتبوله و کرک ولایتلرده نه کی اساس زراعی به استناد ایتدی هنوز لایقله آکلا شلمین سیر ، ثابت مکتبلر ، مؤسسه لر وجوده کتیرمه قانلر یورلری . فقط باطنی نتیجهده بو مؤسسه لرک بعضلری زمرده عتفا قوشی کی خیاله ، بعضلری ده عالم و جمده قالدی کی بعض مکتبلرده طایفه سز قالدی . خلاصه بو مؤسسات هیچ فیضل نتیجه لر ویرمیدی . حتی بوگون معارف زراعیه منری نیتل ایده چک بکانه بر مؤسسه من بولان جانلی زراعت مکتبی بیله درلو ، درلو احوال نالایفه سه سنه لرجه صحنه اولهوق ، آثارنی ایچنده یوزدی . چونکه اولاد وطن اوندن بری هیچ بر واسطه تشویقیه ایله ارشاد و تشجیع اولتیور ، تور و ترغیب ایلدیوردی . مملکتده تربیه زراعیه یی نامین ایده چک جدی بر زراعت غرته می بیله یوقدی . حالیوکه بونلره نه قدر محتاجدی . زراعت مدیریت عمومی سی بیلم نه ندر ، بره ولو عطلت و بطاشدن یقاسی قونرا یوبده سببته مایک بر طرزده مملکتده تشویقات زراعیه به اهمیت ویرمیدی . پک تأسف ایدیلر که حالاده ویرمیور .

مذہب اسلامیہ آثار و زوایا میں تدقیقات کا اثر :

کتاب الفلاحۃ النبطیہ

[کوئٹہ کی نسخہ مزک مقالہ قسمندہ معاونین تجزیہ چرمن جواد بک (فلاحت نبطیہ) یہ دائرہ اسکی بر اثر حقدہ کی تبدیلی بروجہ زیر دوح ایدیورڈی . دونکی نسخہ مزردہ فاضلہ محترمہ فاطمہ علیہ خاتم اقدینک (علم تاریخ) بروسیہ مقالہ عالمہ لرنہ مذکور (فلاحت نبطیہ) دن بحث اولیورڈی .]

صوک درجہ وہ کزلی طونفہ غیر ایدرلیدی . جناب حنک لطف و عنایتیہ اشعار میں اوگرند کین بوسایہ آرزو ایڈیکم کتابلہ مطلع اولدم . « بوکتاب ، معروف و معتبر بر آدمک نزدندہ بونیورڈی . بوآدم کتابی کزلیور ، بکا کوستر میورڈی . بالآخرہ کتابہ مطلع اولنجہ کنیدیسی مؤاخذہ ایتمدم . بو علم بوہ صافا لرسہک ضایع اولوب کیدر اسلامکہ هیچ بر ذکر جبل قالماز . انسان اوقومدینی ، کیسہ یہ اوقومدینی کتابردن نہاستفادہ ایڈر ؟ بو نزلک عادی طاش وچاموردن فضلہ قیمتری اولورڈی ؟ « دیدم سوزلری مصیب کورڈی . یانندہ بولنان کتابلری چیقاروب نظرگاہ استفادہ وضع ایندی . بندہ آنلری برر بر ترجمہ ایسکہ باشلام . ایلمک ترجمہ ایڈیکم کتاب (کتاب دوایای الیابی فی معرفۃ اسرار فلک والاحکام علی حوادث النجوم) ایدی کہ غایت بیوک براعتی حاشردر . شو (کتاب الفلاحۃ) ایده تماملہ ترجمہ ایتمدم . [۳] .

بوگون (کتاب الفلاحۃ النبطیہ) ، مندرجات اعتباریلہ بتون زراعت عمومیہ دن بحث ، زنگین ، مفصل بیوک ، بر نوع (مہزون روستیک) در بازرید کتبخانہ عمومیہ منقوط بولنان و (ویدین محافظی ادیس باشا) مرحوم طرفدق وقف ایلمش بر جلدلک یازمہ بر نسخہ سی اوج جزہ اوزرنہ مرتب اولوب (باب استنباط المیاء و هندستما - صو چیقلاقی و اصولی) نامندہ کی بایدن باشلاور . بتون شہور سنوہ دخی آبروجہ برر (باب) تشکیل ایلمک اوزندہ یوز یکری ایکی باب زراعی فی احوا ایدیورڈی . مذکور کتاب حقدہ کی مطالعہ فاضلانہ لرنی آلمق اوزندہ (عثمانی مؤلفلری) کتبخانہ کی مکنتزک بوگون باشایان یکانہ (فن کتابیات) بروسیہ محمد طاهر بلک افسدی یہ مراجعہ منہ بروی الیہ اترک (ولی الدین افسدی کتبخانہ سی) و (آتہ الامامیہ مؤزسی کتبخانہ سی) کی مختلف کتبخانہ لرنی کتبخانہ جلدلری بولندیقی حتی (بیلدیز سرای ہاوی) کتبخانہ سندہ دخی بعضیوںک اولدینی سولشورڈی . کچن کوئی بو بیوک بیلدیور غرازلہ برلکدہ برای تدقیق بیلدیز کتبخانہ سنہ کیتدک . خافان سابقک بو کتبخانہ خصوصاً صیہ صہ بندہ اثر ، پیش نظر تدقیق زردہ بر فادہا برودی . چونکہ بورادہ کی (فلاحت النبطیہ) بیدیورڈی اوزر اوج سنہ پھرہ سنندہ اسکندرہ دہ (حبیب المطلب) نامندہ کی بر ذلک خط دستیلہ محرر بدی بیوک جلدلراہ ایدیورڈی . فقط اثنای تدقیق زردہ جلدک برینک فضلہ بر جلد اولدینی ، بنا علیہ اصل اترک آتی بیوک جلدردونندہ بدی جزہ دن عبارت بولندیقی آسلاشاری .

فرانسز لک مشہور مستشرق زراعیلری (قلمان - مولہ . . Clment Mullet) ناک ۱۸۶۴ء فرانسزجہ یہ ترجمہ ایڈیک (ابن الموام) ک (کتاب الفلاحۃ) سی دخی بعض لاتین بولنان قدیم آثار زراعیسی ایلمہ برابر اساس اعتباریلہ

تاریخ مذہب اسلامیہ ، برچوق شعبات فنون طبیہ دہ اولدینی کی علوم عالیہ ذریعہ دخی بوگون بز اضلالر ایچون نہ درجہ لردہ موجب شان و شرف ، زنگین مفاخر علمیہ ایلمہ الامالدر . معلومدرکہ عربلر ، وقتلہ ہم علوم زراعیہ دہ ہم دہ اوکا اساس اولہ بیلہ جک علوم نباتیہ دہ بوکسلف بر موقع احراز اختیار . بتون (دیس فوریدس) ایلمہ (جالینوس) ک آثارندن و بر چوق کتب طبیہ دن اقتباسات علمیہ و فنیہ دہ بولشورڈی . ایلمہ بو علمی اولان مساعی مبادیلر نیک نتیجہ سیدرکہ آرزومندہ (ابن جابل) و (ابن بیطار مانی) کی ساحۃ علم و فندہ بیوک شہرتلر قازانمش اعظم بتقدیر مشورڈی . ہم او (ابن بیطار) کہ بدیجی عصر مجربنک واسطہ طوغرو فن و مسلک اوغرنندہ تا اندلس دن قافہرق بولان ، روم مالکنہ قدر اختیار سیاحت ایدیورڈی ، اور اوردہ علمی نباتیون ایلمہ بر اہمہ بیوک بویادہ بر چوق معلومات طبیہ اکتساب ایدیورڈی . (ابن بیطار) شام جو ایسنندہ بولنان بتون نباتاتی تدقیق ایتمدی کہ بوگون بز بولک اوقاف بر جزئہ بیلہ وفق اولشورڈی . بالآخرہ عصرہ کیدرک (رئیس نباتیون) اولدی . مورالیک (مفردات ابن بیطار) نامیہ معروف و مشہور عالم اولان (کتاب الجامع فی الادویہ المفردہ) سی سولک آورو با اقبانہ علمی و فنیہ بر اساس تشکیل ایندی .

فنون نباتیہ نیک ترقی و تعالیسی خصوصندہ جریان ایدر بومساعی علمیہ ، دیگر جہتدن فنون طبیہ دہ دخی تألیفی کوسترہ جک قدر کسب (کتاب الادویہ المفردہ) مہم دیشید بن الصوری) کی اسلامداری بیولہ فین نباتیون ظهور ایدیورڈی . طبیہ موی الیہ برابرندہ فورچلری و ہر نوع بویالری حامل بر رسام اولدینی حالہ (جبل لبنان) دہ وسورہ ناک سائر طرفلرنندہ نباتاتک بتدیجی برلرہ کیدرک نباتاتی بالذات آزار ، رسامہ کونور ، رنگاریلہ ، باوراق و داللریکفہ عددلریلہ کمال دقتلہ رسم ایڈیرر و ہر نباتک رسمی بری طراوندہ بولندیقی ، دیگرکی کمالہ ایردیکی اوجنچیمی دہ فوزودینی زمانلردہ بایدر برودی . بوکونکی علمای نائک بونیہ تکملات علیہ دن صکرہ بایدرلری دہ بودر . ایسنہ مذہب اسلامیہ بوکونکی ترقیات علمیہ ک بتقدیردیکی علما کی بیوک بیوک مدققلر بتقدیر شدی . [۲] .

ہمان بہ بوزمانلرہ ملوغر ودرکہ عربلر ، اسان کادانی و نبطیدن دخی برچوق آثار مہمہ کی کندی لسانلرنیہ نقل ایدرک اساساً زنگین اولان خزائن علمیہ لرنی بوسورتلہ بر فادہا نکینشد بر بیورلرڈی . ایستہ جرتک (۲۹۱) نجی سنہ لرنندہ (ابن وحشیہ) قلمیہ معروف اولان (احمد بن علی بن مختار نبطی) طرفندن اسان نبطیدن عربیہ ترجمہ ایڈین (کتاب الفلاحۃ النبطیہ) بویانندہ جفتجیلکہ دائر اولان آثار زراعیہ نیک اک مہم لرنندہ . (کتاب الفلاحۃ النبطیہ) مہم عالم اولدی .

برنامه درك بويابده بر جوق معلومات تطبيقيه
اكتساب ايدبيوردى . (ابن بيطار) شام
حوالى سنده بولتان بتون نباتاتى تدقيق ايشدى كه
بوكون بز بونك اوفاق بر جزئه بيله موفق
اوله ميوز . بالاخره بصره كيدريك (رئيس
نبايون) اولاي . مور اليك (مقررات ابن
بيطار) ناميه معروف و مشهور عالم اولان
(كتاب الجامع فى الادوية المفردة) سى سوك آورويابا
انتباه علمى و فنيسته بر اسلس تشكيل ايتدى .
نون نباتيهك ترقق و تعليمي خصوصنده
جريان ايتدى بومساعى علميه ، ديكر جهندن فون
طبيعه دنى تاثيري كوستره چك قدر كسب
موفق . رشيد بن الصوري (كى اسلامبول
بيوزله) قنين نبايون ظهور ايدبيوردى . طبيب
موى اليه برابرنده فورچلري و هر نوع بويالري
حامل بر رسام اولدني حالده (جبل لبنان) ده
وسوريهك سائر طرفلرنده نباتاتك بيتديكي برله
كيدريك نباتاتى بالذات آراز ، رسامه كوئورر ،
زنكاريله ، يابراق و دالرينيكه عدلريله كال دقتله
رسم ايتديرر و هر نباتك رسمي برى طراوتده
بولدني ، ديكرى كاله ايرديكي اوچنچيسى ده
قوزودني زمانلرده ياديريردى . بوكونكي علمى
ناتك بونجه تشكيلات علميه دن صكره يادقلى ده
بودر . ايسته مدنيت اسلاميه بوكونكي ترقيات
علميهك بشدردنيك علماء كى بيوك بيوك مدققلر
ايتديرىدى . [۷]

مان به بوزمانلره ملوهر و درك عربلر ، لسان
كلماني و نبطين دنى بر جوق آثار مهمه يي كندى
لسانلرينه نقل ايدريك اساساً زنكبن اولان خزاش
علميه لرينى بو صورته بر فوات دهازنكيشد بر بيورلردى .
ايشته هرك (۲۹۱) نجي سنه لرنده (ابن وحشيه)
قلميه معروف اولان (احمد بن على بن مختار نبطي)
طرفندن لسان نبطين عربجه به ترجمه ايدلن
(كتاب الفلاحة النبطيه) بوميانده چفتچيكه دائر
اولان آثار زراعيهك الك مهملرنددر .

(كتاب الفلاحة النبطيه) ، علماء حائر اولدني
قدم اعتباريله دكل يالكز زراعت اسلاميه
بوكون آورويابا و امرفايلريك « دراي - فارسيه »
ديدقلى « زراعت يابسه » ترقياتي بيله وجوده
كتيرن بتون افكار و انبياهات و نبطيات علميه
و فنيه اساس اولمش حق بر آفاق مشهور
مستشرق (قاترمه ، Quatremere) بتون
علمي جهانك نظردقنى بو اثر قديم اوژرينه جلب
ايتدى . چونكه « آورويابا لسانلرينه دنى ترجمه
اولان بو كتاب ، وقتيله عربيه به ترجمه ايدنامش
اولشه ايدى مقدمه سنك مطالعه سندن آكلاشيلدني
اوژره ضايع اوله جق و عالم مدنيت آدن ايتديكي
استفاده دن محروم قاله جدى . كتابك مترجمي
(ابن وحشيه) ترجمه على بن محمد بن الزيات) ،
املا ايدركن بيانات آنيه ده بولنيور :

« اوغلم ! معلومك اولسونكه بو كتابي كسدانيلر
(كادانيلر ، بيطار) ك كتابلري مياننده بولدم .
عربيه ترجمه سى چفت سورمك ، اكينلري و اغاچ
و ميوملري اصلاح يلك و نباتاته عارض اولان
خسته ققلى دنغ و ازاله ايتك كتابي ديكدر .
بو كسدانيلر بو كتابك حاوي اولدني معلوماته
كنديلرنده يشته كيمسه مطلع اولسون ديه آقى

[۷] (النبط) فتحينهك آتاك قولونجي آتلىرى
و بوكونلري بياض اولغه دنير و قازيلان قوبودن
ابتدا ظهور ايدن صوبه دنير . (ناسدن بر
طاشفدر كه بصره ايله كوفه بيننده واقع بريه
بطايخنده يعنى دره لرنده ساكن اولورلر (قاموس
ترجمه سى) . نبطلرك ذاتا فنون مياهيده ايلري
كبتدكلى (فلاحت النبطيه) دنده آكلاشيلور .
[۲] مدنيت اسلاميه تاريخي اوچنچي جلد .

بيوك بر اعجمي حائزدر . شو (كتاب الفلاحة) يي ده
تاميله ترجمه ايتدم . [۳] .
بوكون (كتاب الفلاحة النبطيه) ، مندرجات
اعتباريله بتون زراعت عموميه دن باحث ، زنكبن ،
مفصل بيوك ، بر نوع (مهزون روستيك) در
بايزيدكيتخانه عمومينده محفوظ بولان و (ودين
محافظي ادريس باشا) صرحوم طرفندن وقف
ايدلمش بر جلدك يازمه بر نسخسي اوچ جزه
اوژرينه مرتب اولوب (باب استنباط المياه
و هندستما - صو چققلدق و اصول) نامنده كي
بايدن باشلايور . بتون شهور سنويه دنى آبروجه
برر (باب) تشكيلي ايتك اوژره بو بركرى ايكي
باب زراعي يي احتوا ايدنيور . مذكور كتاب حفته كي
مطالعه فاعلانلريني آفاق اوژره (عماني مؤلفاري)
مملكتنرك بوكون باشا يان يكانه (فن
كتابيات متخضض) بروسه لي محمد طاهر بك
افندي به صراجه مده بروي اليه اثرك (ولي الدين
افندي كيتخانه سى) و (آفندي ايله موزه سى
كيتخانه سى) كي مختلف كيتخانه لر مده
جلدلى بولديقي وحتي (بيلدري سراي حاوي)
كيتخانه سنده دنى بعضي بونك اولدني سولشاردى .
كچن كوفى بو بيوك بيلدور افزوله برلكده برلى
تدقيق بيلدري كيتخانه سنده كيتك . خاقان سابق
بو كيتخانه خصه سى صر بنده اثر ، پيش نظر
تدقيق زده بر فاندوا بوردى . چونكه بوراده كي
(فلاحت النبطيه) بديوز اولوز اوچ سنه بخره سنده
اسكندريه ده (حبيب المتطب) نامنده كي بر ذالك
خط دستيله محور يدى بيوك جلد ايله ايدبيوردى .
فقط اثناي تدقيق زده جلدك بر بونك فضله بر جلد
اولدني ، بنا عليه اصل اثرك آتلي بيوك جلد رونده
يدى جزء دن عبارت بولديني آكلاشلاي .

فرانسزلرك الك مشهور مستشرق زراعيلري
(قله مان - موله .. Climent Mullet) ك
۱۸۶۴ ده فرانسجه به ترجمه ايتديكي (ابن العوام) ك
(كتاب الفلاحة) سى دنى بعض لاتين و يونان
قديم آثار زراعيه سى ايله برابر اساس اعتباريله
هان تماماً (فلاحت النبطيه) دن ملهم اولدنيقه
شبه بوقدر . ذاتا (قله مان - موله) دنى مقدمه
ترجمه سنده بو جهتي ذكر ايدنيور . بناء عليه
ديه بيلدريكه (كتاب الفلاحة النبطيه) بتون زراعت
انسانيك بوكون الله قلمش الك اسك ، علمى ،
فقى بر كوتوكيدر . فرانسزلرك (مهزون روستيك) لري
(۱۲۶۴) ده يعنى حميد اول زماننده داعي اعظم
هبداطق حاتم بك بدر هاليلري (خبراه افندي
صرحوم) طرفندن (بيت النبطي) ناميله لسانمه
ترجمه ايديله رك طبع ايتديريش اولدني حالده بو
كون يالكز بز اسلاملرك دكل ، بلكه بتون دنيا ده كي
انسانلرك بر (مهزون روستيك) = بيت النبطي سى
عد اولتفه شايدان اولان و بو جهته آورويابا لسانلرن
بقعه روسجه بيله ترجمه ايدلمش اولان (فلاحت
النبطيه) ك بزده شمدي به قدر نه طبعي نه ده
ترجمه سى مع التأسف دوشونلماشدر .

رومانك زراعت شرقيلريني احتوا ايتدي
حسبيله يونانيلرك بر انجيل زراعتلري ديك اولان
(ژه اوربك) لري كي بوكون اسلاميك ميجل بر
كتاب زراعتي اولان (فلاحت النبطيه) ك بعض
آثار مفيدكه نبر ايدلديكي شو صره ده طبع
و ترجمه سى مملكتنزده زراعتزه بخش ايتك
ايتديكز قدمت علميه ايله متناسب رفعت فنيهك
حصوله كتيره چكي انباه فكري ايله برابر بويابده كي
تشويقات دينيه و مليه نقطه نظرندن نه قدر آرزو
اولور بر كيتندر . زراعت متخصصي
جواد رشدي
[۳] مدنيت اسلاميه تاريخي اوچنچي جلد .

چفتجیلك، گمیجیلك

FOV ISAM
Guthpanesi Arşivi
ZE.649

دولتلك بلیغ برسوزی . - آچلق تهلکسی . - آمریقانك سفائن تجاریه سی .
قارغیزی طویوردق، شمعی اوویه جنز . - اوینو دعاسی

اون بش میلیون لیرا ادخال ایتمه وشو
صورتله اقتصادیاتمزی خاطرمدن ، آرتق تجسم
ایتمش برحاله کان، فقط بزم قانرا ایچنده قاردمش
گوزلریمزله کورلمک احتیالی اولمایان مخاطرمدن
فورنارمه مزه امکان واردر . . . میوه لریمزدن
برطاقنی اوچ غر وشدن بک بوکسک فینات ایله ده
صنایه بیلیرز و ذاتاً مملکتیمز میوه جیلکده
اوتهدن بری صایحیدر . . . بشر بیك طونلق
یوزگی طولدورمق ایسه بیوک برشی دکلدور . . .
اوروپاده، امریقاده بوقدر اخراجی ایکی آی
ظرفنده بر باشنه ویره بیلجک لمانلر واردر .

★ ★

دفتلك بر باشقه یاراغنی آجه م .
بر کونده دگیز تجارتمدن بحث ایتمک ؛
مصالحه نك مذاکره و انعقادینه ده باقیه وق
شمیدن کال اهمیتله اوغرا شه حق ایشرلك الك
باشده اولانلر کدن بری دگیز تجارنی اولدیغنی ،
بر تجارت بحریه شرکتنک هان تشکیل ایدیله
بیلیمسی ایچون ندرلوسهولتدرده موجود بولدیغنی
کوستردک .

بوکا دائر مقساله مزنی او قوش اولوبده
یچشبه کونکی « ترجان حقیقت » آرقه دا .
شمزک « امریقا بحریه سی » عنوانی بندینی کورنلر
دگیز تجارنی حقننده دوشونوب یازدقلریمزک
احتیاجمه نه قدر موافق، زمانه نه قدره صادف
اولدیغنی تقدیر ایتمش اولملری لازم کلیر .

ترجانک افاده سنندن ده اکلاشیلور که
اشلا فیلجیرک مظفرتی عاملرندن بری آمریقا
سفائن تجاریه سدر . بر قاج سنه مقدم آمریقا
زمانه دارانک یکانه سوزلری « کی! کی! کی! »
ایدی؛ ایکی بیک خطیب ممالک متحده اهلیمسی
سینه احتیاجنه اقناع ایچون برویاغاندایه مأمور
ایدلدی؛ بوکون یوز الی انشآت دستکاهی
کی یایور؛ بوایک نهایتده الی کی دگیزه
ایندیربله جک؛ کله جک اغمتوسده یوزسکسان
کی اکیلی مقاوله ایلمشدر . دها یاقینده ایکی
یحق میلیون طوندن عبارت اولان امریقا سفائن
تجاریه سی ۱۹۲۰ ده اون مثله ، بکرمی بش
میلونه بالغ اوله جق . . .

بیوک سرمایه لی بر تجارت بحریه شرکتی
یا یق ایچون یالکیز بر « هایدی ! » دیمه مزکانفی
اولدیغنی کی بر قاج دستکاهده ، کراسته قطعنده
چالیشدر بر جق وسائلتمز موجوددر؛ فقط
هپ معطلدر . دونانمازدن هر نه قالمش ایسه
اونلر متسارکه شروطی اقتصادسنجه مرکسای
استراحتده در، بحریه ضابطانندن، بحریه نفرانندن
بر قسعی اولسون بو ایشرلرده استخدام اولنه .

شاعر کاظم پاشا مرحومدن بروقات تاریخی
ایسته مشلر؛ « بچی » دیمش ، بش اون کون
سوکره صورمشلر؛ « برمناسب شی دوشوره .
مدم » جوانی ویرمش . دها برمدت سوکره
بینه سوال ایتمش، او وقت « بر قاج دفعه اوغرا .
شدم: بردرلو جتنه صوقه مدم؛ جهنی کوستردم
ایتیلور؛ ایسترسه کز اوله بر تاریخ یاییم »
دیگه مجبور اولمش . بزده دیه جکیز که شو
مملکتده یازدقلرغی او قومتق آرزوسنده بولنانلر
شخصیاندن، « دیدی قودی » دن بحث ایتملیدر لر .
بحریه نظارتندن کیملر اکک آلمش؛ اعاشه
ناظرنی نصل صیقتدیر مشلر؛ بونلری صایوب
دولتک اولورسه کز بسون کوزلر سزک
یازیلر بیکیزک اوزرنده در . بو اطعمه شیهیه
لریمی درجه سننده طوز ، بیره ، هاراتده
علاوه ایده جک اولورسه کز هر کسک یارماغی
آغزنده قالیر؛ لکن مملکتک اک بیوک ، اک
ستمجلمنقعلرینه متعلق برشی یازه جق اولور .
سه کز، ایسترسه کز بالده قعات تکرارده ایدیگیز،
سوزلریکیز کیسه نك، حتی او ایشرله اک زیاده
علاقه دار اولانلرک، او ایشرلر سایه سننده کچنمکده
بولنانلرک نظر التفاتنه مظهر اوله ماز .

زراعتمزی اولانجه قومزله توسیع ایتمک
لر و مندن بحث ایتمک ، تکرار ایتمک؛ زراعت
ناظرنی اقدی حضرتلریمک دقتلرغی احترام
ایلمک؛ بو یاده کی تشناتدن مطبوعاته معلومات
ویرلسی هر طرفجه ترید مساعی به سبب اوله جقنی
یازدق؛ هیچ بر تأثیر کورولدی وطن
ایدرز که بوندن سوکرده کورلمک احتیالی بوقدر . . .
بزم ایچون توسیع زراعته چالیشمه نك
نه لزومی وار؛ ایشته حقیقت اکلاشدی یا ،
« مملکتده قیونلر انسانلر کی تولدک حکومدر؛
چونکه انسانلر قیونلر کی تولدکده در . » کال
صمیمیت ایله سولیم که شو سوز وولتلك الك
آچی استهزالدن زیاده معنیداردر؛ بوکونکی
حالزنی بوندن باشقه درلو برسوز ایله بو قدر
و چیز بلیغ تصویر ایتمک امکانک خارجنده در .

★ ★

اون، « زراعته صاریه لم ، چونکه دنیاده
احتیاط ذخیره قلمادی . ذخیره بولنسه ده جوق
بهالی اوله جق . بزم ایسه خارجه جیقاره جق
پارمه مز، یوق؛ ذخیره پاره سی اولارق طور ا-
قلریمزی صانع مجبور اوله جنز « دیورایدک
باقیگیز ، بوکون غزته لرده نه او قویورز . . .
« حریدن سوکره آچلق تهلکسی . . . آچلقدن
متولد فناقلر بالذات مدیثی تهدید ایدیور . . .
دنیا نی آچ قالمق تهلکسندن فورنارمه جق برشکله
افراغ ایتمک لازم . . . »

ویرسی هر طرفه زینید مساعی به سبب اوله جغنی
بازدق ؛ هیچ بر تأثیری کورولدی وطن
ایدز که بوندن سوکرده کورلک احتمالی بوقدر...
بزم ایچون توسیع زراعتنه چالیشمه نیک
نه لزومی وار ؟ ایشته حقیقت اکلشندی یا ،
مملکتده قیونلر انسانلر کی تولدک محکومدر ؛
چونکه انسانلر قیونلر کی تولدکده در . کمال
صمیمیت ایله سویلم که شو سوز وولترک اک
آچی استهزاردن زیاده معنیداردر ؛ بوکونکی
حاملزی بوندن باشقه درلو برسوز ایله بو قدر
وجیز و بلیغ تصویر ایتمک امکانک خارجنده در .

★ ★

اوت ، « زراعتنه صاریهلم ، چونکه دنیاده
احتیاط ذخیره قالمادی . ذخیره بولنسه ده چوق
بهالی اوله جق . بزم ایسه خارجه چیقاره جق
پاره مز یوق ؛ ذخیره پاره سی اولارق طویرا -
قلری می صاتمفه مجبور اوله جفزه ، دیورایدک .
باقیکیز ، بوکون غزته لرنده نه او قویورز ...
« حربدن سوکرده آجلق تهله کسه سی ... آچلقدن
متولد فناقلر بالذات مدنیقی تهدید ایدیور ...
دنیا بی آج قالیق تهله کسندن قورناره جق برشکله
افراغ ایتمک لازم ... »

قاره دیکزده ، آق دیکزده ، بتون دنیانک
دیکزلرنده دولاشان تجارت سفاتی ، متارکه نیک
تعقاده ایکی ایدر برهوا اولوق مخاطره سندن قورتلش
ایکن استانبوله هنوز بی طرف مملکتلردن ده
برشی کلیدی یوق ؛ دیمک که آج اولان یالکز
بز دکلز ؛ بتون دنیا آجدر ، و ایچلرندن یک
چوغی بزدن زیاده آجدر . ائتلافی دولتلر
« بز اولا کندی اعاشه سزی تأمین ایده جکیز ،
سوکرده بی طرفلری دوشونه جکیز ، اوندن
سوکرده دشمنلری می ... دیورلر ؛ هروضع
وطورلرندن اکلشیلور که اول امرده کندیلر بی
طویورمق ایچون دشمنلرینک اللرنده کوره -
جکاری یاریم دیلمی ده آلمقده قصور ایتمه جکلر .
حقاری ده وار : « نفس مقدمدر » .

دنیا شو حالده ایکن « روضه عالم » اطلاقنه
شایان شو کوزل برلره متصرف اولان میلیو -
نلرجه آدملر ، کله جک سنه بی کجیره بیلمک ایچون
عجازه لردن ذخیره دبلنه بیله جکیزی دوشونه لم .
بو طور اقلر ، بو اللر کندیمیزی طویورددن
باشقه ، کندی نفوسمیزک بره ملی قدر انسانی ده
کچند بره که کافیدر ... بیلمر میسکیز که بزم
کله جک سنه کندیمیزی اداره ایتمکدن سوکرده
باشقه لریه صاتمق ایچون بشر بیک طونلق یوز
کمی طولدر بره جق ذخیره و میوه مز بولنسه
بونلرک بهر کیلوضه امنی بربری اوزرینه معدنی
التون اوله ورق اوچر غروشه صاهره ق بومملکته

رحمات افاده سندن ده کلاشینور که
ائتلاف جیلرک مظفر بی عاملرندن بری امریقا
سفان تجاریه سیدر . بر قاج سنه مقدم امریقا
زمامدارانک یگانه سوزلری « کمی اکی اکی ! »
ایدی ؛ ایکی بیک خطیب مالک متحده اهالیسی
سفینه احتیاجنه اقتاع ایچون یرویاغاندایه مأمور
ایدلدی ؛ بوکون یوز الی انشآت دستکاهی
کمی یاییور ؛ بو ایک نهایتده الی کمی دیکره
ایند بریله جک ؛ کله جک اغستوسده یوزسکسان
کمی اکللی مقاوله ایدلمشدر . ده یا قینده ایکی
بیجق میلیون طوندن عبارت اولان امریقا سفان
تجاریه سی ۱۹۲۰ ده اون مثلته ، بکرمی بش
میلیونه بالغ اوله جق ...

بیوک سرمایه لی بر تجارت بحریه شرکتی
یایمق ایچون یالکز بر « هایدی ! » دیمه مز کافی
اولدینی کی بر قاج دستکاهده ، کراسته قطعنده
چالیشدر بره جق وسائطمز موجوددر ؛ فقط
هپ معطلدر . دونامازدن هر نه قالمش ایسه
اونلر متارکه شروطنی اقتصادسنجه مرسمای
استراحتنده در ، بحریه ضابطه لاندن ، بحریه نهرانندن
برقسی اولسون بو ایشلرده استخدام اولنه .
مازی ؛ بر کوچک ترسانه وجوده کتیرمک
ایچون ال و کراسته اولسه ده هاپک چوق شیریه ،
یک ایچو صنایعه لزوم اولدینی ادراک ایدرز ؛
لکن لوازیم حربیه اعمالا تخفیه لرنده ایشه یارایه جق
خیلی ماکنهلر ایله اشای ساره اولمالیدر ؛
آمریقالر کی اونر بیک طونیلاتولق واپورلر
وجوده کتیرمه مکله برابر یوزر طونیلاتولق
یالکن کتیرینی ده بوکون اعمال ایده مزسه ک
هیچ اولمازسه ایکی سنه سوکرده یایه بیلمک ایچون
شو آندن اعتباراً چالیشمغه باشلامق لازم
دکلیدر ؟

فقط بر قاج سنه مقدم آمریقالیلر « کمی ا
کمی اکی ! » دیمه باغیررکن بزده « یوده لم !
یوده لم ! یوده لم ! » دیوردق ؛ قارتمیزی ؛ حمد
اولسون ، براعلی طویوردق ؛ شمعی او بقویه
محتاجز ؛ هپ او یویه جفزه .

★ ★

جمله مزک حال واستقبالته تعلق ایدن شو
عادی سوزلر بلکه قارنلریمزدن بعضیلر بی
یورمشدر . اونلر ایچون ده قارداشلریمیزک
اتلرندن پیشیرلمش یک لذیذ یکلر حاضر لارز .
مادام که هپ او یومغه یک محتاجز ، بوکونلک
شودرلو بختلرک اک زیاده تعلق ایتمیکی محله
تعلیق اولنوق اوزره بر او یوقو دعاسی :
علیغا ، ملینا ، مکسلینا ، درنوش ،
دبرنوش ، ساذنوش ، کفشططوش ...

سیاست زراعی مسائل :

معارف زراعیه من

تدریسات زراعیه فکری بزه نه زمان کلدی؟ - بو خصوصه کی اهل و نقصانلر من -
مکتبلر من زراعت پروغراملرینک تعدیل و اصلاحی لزومی

مکتبک حین تأسیسنده عبدالحمد زماننده وجوده
کتیریلن اکثر مبانی و مؤسسات عالیله منزه تاریخ
سویلیک کندیسنه نصیب اولان باب سرعسگری
مستشاری مختار بک مرحوم :

زرع و حرثی قیادی تقدیر و ثنا
هادی رحمت رس امت نبی
پیتله باشلایان منظومه تاریخچه سنده :

اولین تدبیر آدم زرعی ایدی
زرعدن عیشی جهانک اطیبی
دیدیکی کی مکتبک مملکت زنده فتون بیطریه بده
ایلیک منشأ اولسنی تلمیحاً :

زرعدن اما مواشی به منوط
قیادی انشا برده بیطریه مکتبی
یتیمی سوبلش و خاننه منظومه اوله رقده :

چاکری مختار تاریخین دبدی
بک بدیع اولدی زراعت مکتبی
۳۰۹

تاریخنی سولشدی .

اگر مرحوم ، بو تاریخ دوشن مصراعده کی
(بدیع) کله سی برینه عین حرفلری احتوا ایدن
(بعید) کله سی قویه رق :

بک بعید اولدی زراعت مکتبی

دیمش اولسه بیدی هم ایلیک زراعت مکتبیزک
بوکون بیله هر درلو وساطت نقلیه دن محروم استانبوله
دکل ، آتاسفانوسه بیله طوقو کیلو متر لوقی بعید بر مسافده
اولدینق آکلاتمش اولور هم ده تاریخی دها طوغرو
اوله زق حافظه ائنده نقش ایش اولوردی .

حلقه لی ، معارف زراعیه منک ربیع عصر اولدی
بو ایلیک عالی مؤسسسه سی هر درلو فواضله برابر
محمد علی بکلر ، استراق افندیلر ، رفیق ، مظهر ،
عارف بکلر کی ذواتک هتیرلیله برآره لوق اولدقجه
فائده لی برشکل آلمش ، علمکته آرز چوق فائده سی
دوقومشدی . اگر ایلیک تأسیس ایدلیکی زمانلرده کی
شوق و غیرت وجدیت زمانزه قدر تعاضدی ایتسه بیدی
هیچ شبهه سز بوکون اولدینق کی نیات باغچه سنی
باللی باایلر بورومس ، زواللی برخالده قلمزدی . دها
طوغریسی او مؤسسسه ، علمک ، ذک هتیکلری ،
لوکسلی ، فانتازیلرینه بورومش تپی برخالده دکل
بالعکس زراعت حاضره ناک هر درلو جدیاتیله مالی ،
متکامل برخالده بولنوردی .

بالآخره بزده اوچوزو یکریمی بیدی تاریخلرینه
طوغری برتدریسات زراعیه منظومانامه سی نشر ایدلی .
بونظلمانامه به کوره مملکت زنده مکانب زراعیه عمله
مکتبلری ، چفتک مکتبلری ، عملیات مکتبلری

منطقه کوره زراعت مکانب عالی سی تأسیس اوله جنی کی
بعض اهمیتلی شعبات زراعیه ناک ترقیسی تأمین اچون
زراعت نظارتک جایسی تخنده خصوصی مکتب
و مؤسسات وجوده کتیربله چک ایدی . فقط بتون

بو مواعید بنه نظمانامه صحیفه لر زنده ، کاغذ اوزرنده
قالدی . پروغراملر هر خواججه ناک قریحه ایجادینه
کده هر آرز تدبیر ایدک دله ، دله شکلک

بوکون ایچنده بو اولاندینق شونازک زمانلردن
پک چوق وقت اول دکل ، بلکه بوندن بر ربیع عصر
قدر آرز برمدت اوله کلنجیه قدر بزده معارف
وتدریسات زراعیه نامنه مان هیچ بر فکر بوقدی .
دها طوغروسی زراعت ساحه سننده فکر تدریس
هنوز بزله کللمشدی . فی الحقیقه بزده طوقوز یوز
تاریخلردن صکره دور سلیمان قانونی به طوغرو اندر
دنبله چک قدر آرز بعضی زراعی آثار یازلدی . فقط
بو عتیق آثار زمانلرینه کوره اولدقجه اهمیتلی عد
ایدله بیله چک بعضی معلومات زراعیه نی احتوا ایتکله
برابر تدریسات زراعیه نقطه نظرندن هیچ بر فکر
اساسی نی شامل بولنمبورلردی . حالبوکه بزده
زراعتک بر (فن) اوله رق تلقیسی اسکی ایدی .
بالکن تدریسات زراعیه خصوصنده کی دوشونجه منزلک
واعالرض دور حمید ثانی به قدر دوام ایدوب کیتدی .
حالبوکه غربک هر درلو ترقیاتندن بتون موجودیت
حیاتیه منزه حصه مند اولفنه شباب ایده چکمز اوتسیب
ایچنده کین قیستدار زمانلرده کرک یکی و کرک اسکی
دنیا ده دکلر ، صولر اوزرنده اولدینق کی قره لر ،
طوبراقلر اوزرنده نه عظیم انقلاب اولدی . علمک ،
فتک انساننی طوبراغک ایلارندن قورنا ره جق نه بیوک
خارقلری کورولدی . بتون آوروپالک زراعتجه دیو
آدملرله ایلرله مکه باشلایان مالکنده کویلو ، هر
معناسیله حر ، مسعود اولدی ، سویه یوکسلیدی .
چیفتیجی ، هر نوع زراعی وساطتله مجهز اوله رق
ماده قوتلشوب زنگینلشدی . فضله اوله رق فکرا ،
معنا ده تعالی ایدی . ینه اوملک کلرده زراعتک افکار
واحتیاساتنه مونس کلچک الطاطلی ، ساده برلسانه
یازلش بیغین . بیغین آثار ، زراعی غزتلر ، جموعه لر
میدول بر صورتده کویله قدر بایلررق کویلو تک ،
چیفتیجی تک زراعت حیاتنده کولانی ، کوزنی اچدی .
فقط نام زماننده هر قیدن نصیبی آلان او اختیار
مملکتلرک جدا دور اندیش اولان رجال متفکرینی
بونلرده قناعت ایتورلر ، فکر زراعتک روح
ملنده اساسی بر صورتده تقریر و تنوی ایچون ابتدائی ،
اعدادی ، حتی عالی درجه ده تدریسات زراعیه
اساسی قبول ایدیبورلردی .

ایشته اوزمانلرده ایدی که بوکون کرک بر عتیق
و کرک بر جدیدده حیرتلرله فارشیلادینقز اولمیونلرجه
هکتوارتیر لوق عظیم استحصالاتک ، کذا ملیونلرجه
هکتار لوق او معظم مقیاسده بایلان زراعیاتک تخمیری
طوبراقلره مساجیله دن اول اساسی پروغراملرله
مکتب صره لرده ، درسخانه لرده کنج ، تازه
دها غلره اکیلیوردی . بو صورتله آوروپالک فرانسه
کی هرشیدن اول زراعی اولان مالکنده کنج ،
قوتلی ، یکی برنسل زراعی وجوده کلدی . اگر
بوتسل وجود بولسه بیدی نه او موسم بهارده اخلر
قدر اوزانوب دالغالاتان زهر دکی بشل او قیابوس

زراعتلر حصول بولور ، نه ده چیفتیجی او او قیابوس
احضرک بالآخره اصفرار ایدن امواج زراعتی
ایچون هر درلو مساطله مالک اوله رق امنتله

و اما لرمن دورحميد ثانی به قدر دوام ایدوب کیندی .
 حالوکه غربک هر درلو ترقیاتندن بتون موجودیت
 حیاته مزله حصه مند اولمه شتاب ایدجه کمز اوتسیب
 اچنده کین قیمتدار زمانلرده کرک یکی و کرک اسکی
 دنیاده دکزلر، صولر اوزرنده اولدینی کبی قره لر ،
 طوبراقلر اوزرنده نه عظیم انقلاب اولدی . علمک ،
 فنک انساننی طوبراقلر ابارتندن قورناره جق نه یوک
 خارقلری کورولدی . بتون آوروپانک زراعتجه دیو
 آدیملرله ایلرله مکه باشلابان ممالکنده کویلو ، هر
 مناسله حر ، مسعود اولدی ، سویه یوکسادی .
 چیفتیجی ، هر نوع زراعی وساطتله مجهز اولدوق
 ماده قوتلشوب زینکینلشدی . فضله اولدوق فکرا ،
 معناده تعالی ایتدی . ینه اوملیکترلده زراعت افکار
 واحساساتنه مونس کله جک الکطاتی ، ساده برلسانه
 یازلمش بیغین . بیغین آثار ، زراعی غزتلر ، جموعه لر
 میذول برصورتده کویله قدر یاییله رق کویلو تک ،
 چیفتیجی تک زراعت حیاتنده کولانی ، کوزنی اچدی .
 فقط نام زماننده هر قیدن اصینی آلان او اختیار
 مملکتلرک جدأ دور اندیش اولان رجال متفکرینی
 بونلرده قناعت ایتورلر ، فکر زراعتک روح
 ملتده اساسلی برصورتده تفرروغوی ایچون ابتدائی ،
 اعدادی ، حتی عالی درجه ده تدریسات زراعیه
 اساسنی قبول ایدیورلردی .
 ایفته اوزمانلرده ایدی که بوکون کرک برعتیق
 و کرک برجدیده حیرتله قارشیلادیمز اومیلونلرجه
 هکتارلق او معظم مقیاسده یاپیلان زراعتک تخمیری
 طوبراقلر ساچیلده دن اول اساسلی پروغراملرله
 مکتب صره لرده ، درسخانه لرده کنج ، تازه
 هماغلرله اکیلیوردی . بو صورتله اوروپانک فرانسه
 کبی هر شیدن اول زراعی اولان ممالکنده کنج ،
 قوتلی ، یکی برنسل زراعی وجوده کلدی . اگر
 بونسل وجود بولسه ایدی نه او موسم بهارده نظره
 قدر اورا نوب دالغالانان زمره کبی یشیل اوتیانوس
 زراعتلر حصول بولور ، نه ده چیفتیجی او اوتیانوس
 احضرک بالآخره اصفرار ایدن امواج زرافساننی
 اچینده هر درلو وساطتله مالک اولدوق امنیتله
 بادبانکشی حرث و ترقی اولوردی . فقط زوالی
 بزله دکزلرده بو جالایان عیبی ملاحر کبی فلاحلق
 ساحه سنده نارالارمزده کی خسته اکیلرله مشابه محسوسز ،
 رنگز اوجوق ، فکر مز ، حسن ابتدائی ، جوجق
 دنیله جک برحاله جهالتدن ظالم بر شکل آلان
 مشفق ، قره طوبراقلرمن اوزرنده عصرلرجه دوام
 ایدن اوزون زمانلر بو جالادق طوردق . چونکه
 تأمل اولنی که بزده حکومت ، سلطان عبدالحمید ثانی
 زماننه کلنجبه قدر تدریسات زراعیه خصوصنده کی
 وظائفی هیچ ادراک اتماملشدی . او وظیفه سنی
 یالکز قانون باقی ، ویرکوترح ایتک کبی خصوصاته
 حصر ایدیوردی .
 بزده حکومت تدریسات زراعیه خصوصنده کی
 وظائفی ایلك دفعه اولدوق بالفعل اراهه ایتک شرفی
 بوندن یکرمی بش سنه قدر مقدم ارمی بروطندا شه
 حقیق برعثانی اولان « آماسیان افندی » به نصیب
 اولمشدی . [*] او ، مملکتده بر زراعت مکتبک
 احدائی لزومی دوشونمش و بیوک مورخ جودت
 پاشا مرحومک زمان نظارتی تعاقب ایدن صبحی
 پاشا زماننده بو فکری موقع فعله قویق ایچون ایکی
 بیگ لیرا مقابلنده « مصرلی خورشید پاشا حرثی
 رفیه خاتم » دن بوکونکی حلقه لی زراعت مکتب عالیسنک
 اراضیسنی صانون آلمشدی . ایشته بزده تدریسات
 زراعیه تک حقیق تللمری چوراق اولمه برابر
 بو اراضیده آلمش و بوتاریخلردن یک آرز زمان
 صکره زراعت تدریساتنه باشلانلشدی . حتی
 [*] موی الیه مملکتیزده ایلك دفعه اولدوق
 زراعت مدیریت عمومی سنی مقامنی احرار ایدن
 ذاتدر . (مکتب جموعه لرینک برنجی نوصروسنده کی
 مقاله دن) .

چا کوری سخان تاریخن ددی
 یک بدیع اولدی زراعت مکتبی
 ۳۰۹
 تاریخنی سولیشدی .
 اگر مرحوم ، بو تاریخ دوشن مصراعده کی
 (بدیع) کله سی برینه عین حرفلری احتوا ایدن
 (بعید) کله سنی قویهرق :
 یک بعید اولدی زراعت مکتبی
 دیمش اولسه ایدی هم ایلك زراعت مکتبیزک
 بوکون بیله هر درلو وساطت قلیه دن هرورم اسنانبوله
 دکل ، آیاستفانوسه بیله طفقوز کیلومترولق بعید برسافه ده
 اولدیننی آکلامش اولورهمده تاریخنی دها طوغرو
 اولدوق حافظه آلمده نقش ایتش اولوردی .
 حلقه لی ، معارف زراعیه مرکز ربع عصر اولکی
 بو ایلك عالی مؤسسهمی هر درلو واقصیله برابر
 محمدعلی بکر ، استراقی افندیلر ، رفیق ، مظهر ،
 عارف بکلر کبی ذواتک هم تیرلیله برآره لقی اولدوچه
 فائده لی بر شکل آلمش ، مملکتک آرز جوق فائده سی
 دورقوشمشدی . اگر ایلك تأسیس ایدلیدی زمانلرده کی
 شوق و غیرت وجدیت زمانزه قدر تعازی ایتسه ایدی
 هیچ شبهه سز بوکون اولدینی کبی نیات باغچه سنی
 باللی یابالر بورومز ، زوالی برخالده قالمزدی . دها
 طوغریسی او مؤسسهمه ، علمک ، فک ثتیکتری ،
 لوکسلی ، فانتازیلرینه بورومش تهر برخالده دکل
 بالمکس زراعت حاضرته ک هر درلو جدایتله مالی ،
 متکامل برخالده بولنوردی .
 بالآخره بزده اوجوز یکرمی ایدی تاریخلرینه
 طوغری بر تدریسات زراعیه نظامنامه سنی نشر ایدلی .
 بو نظامنامه کی کوره مملکتیزده مکاتب زراعیه عمله
 مکتبیری ، جفتلک مکتبیری ، عملیات مکتبیری
 مناطقه کوره زراعت مکاتب عالی سنی تأسیس اولنه جتی کبی
 بعض اهمیتلی شعبات زراعیه تک تریسینی تأمین ایچون
 زراعت نظارتک جای سنی تحتده خصوصی مکتب
 و مؤسسات وجوده کتیرله جک ایدی . فقط بتون
 بو مواعید بینه نظامنامه صحفه لرده ، کاغد اوزرنده
 قالدی . پروغراملر هر خواجه تک قریحه ایجادینه
 کوره هر آن تبدل ایدرک درلو ، درلو شکللر
 آلدی . مملکتیزده ، عرفزک احتیاجات زراعیه سی ،
 اجتماعاترک زراعت تعلق ایدن خصوصاتی تدقیق
 وتبع ایدلیدی . کویومزک ، چیفتیجیزک عنعناتی ،
 جوجقلرینک تدرسی خصوصنده کی قابلیت زراعیه لری ،
 مناطق واقلم زراعیه مرکز ایجابات طبیعه لری نظر
 دفته آلمدی . والحاصل زراعت مکاتبی تشکیلاتی
 خصوصنده « ته قیق » بر فکر حکم فرما اولدی .
 یالکز اوفاق ، تفک لابوراتوار مساعیسه بونلر
 اولور ، بتر ظن ایدلی . فقط بتون برظون
 باطله بوکونکی الم نتایج احضار ایدی . مملکتده
 تدریسات زراعیه تک عمامته معاذه رمق قالمشدی .
 بوکون بتون متخصصین زراعیه به دوشن اکیبوک
 وظیفه بولدینی محیطک احتیاجاتی نظر دفته آتی
 و احتیاجاتک ازاله سنی تأمین ایدجه علمکی ، فی
 مؤسساتک تأسیس واحد شه ماده اولدینی قدر
 علما ، فکر آچالیشقدر .
 بز اوله ظن ایدیورزکه تدریسات زراعیه
 مسائلی یالکز زراعت نظارتک دکل عین زمانده
 معارف نظارتکده اهمیتله مشغول اولجتی مهم
 مسائیلندر . فقط مع الاسف بدایت مقاله ده عرض
 ایدلیدی کبی بزهیچ بر زمان تدریسات زراعیه مسائلیله
 اهمیتلی برصورتده مشغول اولدق . فقط آرتق
 ضایع ایدجه جک زمانز بو قدر . علوم زراعیه اساساتک
 عموم مکتبیده تدریساتی اصولارندن مملکتیزه موافق
 اولانلرینک تدقیق وتبیین و ممالک متمنده کی تربیه
 زراعیه مه تودلرینک مملکتیزه ادخالی خصوصلرنده
 بو زمانده بر موفیق کوستره مرکزک استفاده آرتق
 بو طوبراقلر اوزرنده بزم باشامقدر نه نصیبز اوله بیلیر؟
 ابوالسداد رشیدی